

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM.
BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 505—97. — MŰSZAKI UGYEKBEN J. 454—48.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. ALKÉR SÁNDOR** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ
TÁRSSZERKESZTŐ:

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANÁCSOS.

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMERNÖK.

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara értekezlete az Európai Postaunió tárgyában.

Irta: **DR. FORSTER KÁROLY**, m. kir. postatanácsos.

Compte rendu des délibérations de la Conférence de la Chambre de Commerce Internationale au sujet de l'Union Postale Européenne. Par le dr. Charles de Forster, Conseiller des Postes.

A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara az európai államok közt megalakítandó Postaunió tárgyában Párisban 1931. február havában értekezletet tartott, amelyre meghívta az európai postaigazgatásokat is. Az értekezleten a magyar postaigazgatást e sorok írója képviselte. A konferenciáról az alábbiakban óhajtok röviden beszámolni. Az európai postaunió terve az európai postaigazgatásoknál különböző fogadtatásban részesült. Az angol igazgatás hevesen tiltakozott az európai unió ellen, mert, mint állítja, ez az Egyetemes Postaunió tekintélyét csorbítaná. Mellékesen megjegyzem, valószínű, hogy Anglia, hasonlóképpen Franciaország is félti azt a befolyását és hatalmát, amit az egyetemes postaegyesületben gyarmatai útján és régi szokás alapján jelenleg betölt. Anglia t. i. az első, tehát a legfontosabb, Franciaország pedig a 2. bizottság elnöke. A francia külügyminiszter, Briand, viszont e tervet az általa kezdeményezett Páneurópa szempontjából üdvösnek tartotta, mint a konferencián hallottuk.

Svájc szintén ellene van az európai uniónak, de egészen más szempontból. Svájc t. i. az egész világon szeretné megvalósítani a penny-portót, azaz a belföldi levéldíjnak a nemzetközi levelezésre való kiterjesztését. Helytelen volna tehát szerinte a nagyobb célt kisebb uniók tervezetével elaprózni. Svájcnak szándéka abból is ki-világlik, hogy az összes európai államok közül nála legkisebb a különbség a belföldi és a nemzetközi levéldíj között. (20, illetve 30 ct.)

Németország, Hollandia, Svédország, illetőleg az utóbbi által kép-

viselt északeurópai postaunió igazgatásai ezzel szemben erősen pártolják az unió gondolatát. Kétségtelen továbbá, hogy — Angliát, Franciaországot és Svájcot leszámítva — a legtöbb államban főként pénzügyi okok teszik ma lehetetlenné az európai államokkal való forgalomban az általános díjleszállítást. Ez annál is inkább valószínűnek látszott a Kamara előtt, — már a konferenciát megelőzően is, — mert a legtöbb európai államnak már most is van több-kevesebb más európai állammal külön megállapodása az egytetemes postaegyesületi díjak leszállítására. Pl. Magyarországnak Ausztriával, Németországgal, Cseh-Szlovákországgal, Olaszországgal, Romániával, Lengyelországgal és Vatikánváros állammal van mérsékelt levélpostai díjszabása. Hasonló regionális egyezménye van Németországnak Magyarországon kívül Ausztriával, Danziggal, Litvániával, Luxemburggal, Cseh-Szlovákországgal, továbbá az északeurópai államoknak, ú. m. Dánországnak, Finnországnak, Izlandnak, Norvégiának és Svédországnak egymás közt és pedig belföldi díjak alapján; Belgium, Hollandia és Luxemburg között, Spanyolország és Portugália között szintén mérsékelt díjak vannak hatályban. Ez államoknak tehát az eddigi regionális egyezmények egész Európára való kiterjesztése ellen nyilván nem elvi, hanem pénzügyi aggályai vannak. A Kamara éppen ennek a pénzügyi indoknak előleges cáfolására, vagy legalább is enyhítésére kimutatást készített arról, hogy az egyes európai államokban feladott, Európába szülő leveleknek hány százaléka volt rendes díjú és hány százaléka — regionális szerződések alapján — kedvezményes díjú. A kimutatás feltüntette továbbá, hogy az európai levéldíjnak a jelenlegi minimum 20, maximum 37.5 ct helyett 20 ct fixösszegben való megállapítása milyen bevételcsökkenést eredményezne elő, illetve az egyes postaigazgatások a tiszta jövedelmük hány százalékát lennének kénytelenek e célra feláldozni. (Az adatokat a berni irodának 1928-ra vonatkozóan kiadott statisztikája alapján állították össze.) Alant közöljük a kimutatásnak néhány államra vonatkozó adatait.

Indító ország	Az Európába szülő leveleknek hány %-a esik mérsékelt díj alá	A levél rendes díja arany centimeban	20 ct-ra való leszállítás hatása arany frankban	A tiszta jövedelem hány %-át emésztene fel a bevétel csökkenése
Magyarország	73.7	35	389.090	7
Ausztria	75	29	1,808.649	a postának jelenleg is hiánya van.
Belgium	18.15	25	2,061.465	„
Cseh-Szlovákország	78	36	1,477.697	7 ¹ / ₄
Franciaország	4 ¹ / ₂	30	7,230.800	3
Jugoszlávia	12	33	1,366.190	46
Lengyelország	25	29	2,635.342	18
Nagybrittania	28	25	3,484.880	1 ¹ / ₂
Németalföld	14.7	25	1,166.672	13
Németország	25	30	8,680.130	6
Norvégország	37	42	899.398	25
Olaszország	18	33	4,697.176	10
Románia	47	32	706.152	22 ¹ / ₂
Svédország	37	35	5,054.120	27
Svájc	—	30	3,532.545	48

A fenti kimutatás, mint látszik, nem nagyon gyengítette meg az államok aggályait. Eltekintve ugyanis azoktól az államoktól, ahol a posta költségvetése hiánnyal zárul — Ausztria, Belgium, továbbá a fenti kimutatásba fel nem vett Dánország és Izland — a többi államban sem lenne jelentéktelen a posta tiszta jövedelmének csökkentése, sőt pl. ez Svájcban 48, Jugoszláviában pedig 46%-át vinné el a tiszta jövedelemnek. Érthető tehát, ha az államok ma pénzügyi okokból sem akarnak lándzsát törni az európai 20 ct-os díj mellett.

Az értekezleten, amelyen a postai kiküldöttek mint meghívott szakértők vettek részt, Julien Durant v. francia postaminiszter elnökölt. A nemzetközi ipari és kereskedelmi érdekeltségek képviselői nyomtatékosan hangsúlyozták a konferencián, hogy milyen fontosnak tartanak az európai postaunió gondolatának megvalósítását. A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara a tárgyalások alapján kifejezte azt az óhaját, hogy az Európai Postaunió mielőbb megvalósuljon; felkérte továbbá az egyes államokban lévő „nemzeti bizottságok”-at arra, hogy az államaikban az európai postaunió tervét népszerűsítsék és kormányaiknál tegyenek lépéseket az iránt, hogy az európai államok hivatalos postakonferenciája mielőbb összeüljön.

A konferenciának tanácskozásaiából és az egyes postaképviselőkkel folytatott megbeszéléseimből úgy látom, hogy az egyes postaugazgatások általában érzik a jelenlegi nemzetközi levéldíjak túl magas voltát, de jelenleg nincs sok kilátás a nemzetközi díjak leszállítására. Az államoknak ugyanis — Európaszerte — szükségük van a postai jövedelem-többletre, részint postai, főként távbeszélői beruházásokra, részint pedig egyéb állami feladatok ellátására. Ha a gazdasági viszonyok javulásával (reméljük mielőbb) a díjak leszállítására sor fog kerülni, két irányban fog a díjleszállítás terve elindulni: az egyik csoport általános, tehát az egyetemes postaegyesületi díjak leszállítására, a másik csoport részleges, az európai forgalomban való díjleszállításra fog törekedni. Kétségtelen tehát, hogy — ilyen gazdasági javulás esetén — a legközelebbi, 1934-ben Kairóban tartandó egyetemes postakongresszuson a fővita a díjak leszállítása körül lesz. Egyébként is erre az első lépést már a londoni kongresszus megtette az által, hogy a levélpostai díjmaximumot kb. 6%-kal leszállította (pl. a levél díjának maximumát 40 ct-ról 37.5 ct-ra). Meg vagyok győződve azonban arról is, hogy az európai postaunió terve sem fog elaludni, mert nyilvánvaló, hogy az európai fejlett kultúrájú államok postái nemcsak a díjak, hanem egyéb postaszolgálati egyszerűsítések tekintetében is sokkal közelebb állanak egymáshoz, mint a távoleső, fejletlen közlekedésű, sok tekintetben még hiányos kultúrájú államok postáihoz.

A Svájc által javasolt világ-pennyportó ellenben nem hiszem, hogy belátható időn belül megvalósítható volna. Ennek ugyanis „conditio sine qua non”-ja lenne, hogy a nemzetközi levélszállítási díjakat eltöröljék. A szárazföldön ez nem is okozna leküzdhetetlen nehézséget, mert a mozgópostáknak mindenképpen járniuk kell, így tehát a nemzetközi zárlatok átszállítása nem jelentene nagy túlküldést. Ellenben a tengeri hajókat a küldött postaanyag súlya szerint fizetik. Lehetne ilyen körülmények közt pl. Portugáliától azt kívánni, hogy ő fizesse a Lissabonon át szállított európai zárlatok tengeri szállítási díját? Ez a gondolat igazán csak a távol jövő zenéje!

Tanulmányúton Németországban.

Irta: Dr. NAGY SÁNDOR m. kir. postatanácsos.

En voyage d'étude an Allemagne. Par le Dr. Alexandre Nagy, conseiller de poste roy. hongr.

Organisation et dirision du Ministère et des Directions Supérieures des Postes d'Allemagne. Procédure dans la gestion d'affaires. Conseil d'administration. Manutention des dossiers. Rapporteurs. Bureaux centraux téléphoniques. Affaires du personnel. Bureaux télégraphiques. Appareils télégraphiques modernes. Simplifications du service. Stipulations dans le Règlement d'exploitation. Défense contre incendie et attaques de gaz. Instruction pour le service téléphonique. Réparation des appareils. Câbles. Contrôle des facteurs du télégraphe.

Az elmúlt nyáron alkalmam volt a német birodalmi posta szervezetébe bepillantani s ugyanakkor megtekintettem néhány hatalmas német távíró- és távbeszélő-központot, illetőleg hivatalt is. Az ott szerzett sokoldalú tapasztalataim közül ez alkalommal csak azokat teszem közzé, amelyek megítélésem szerint szélesebbkörű érdeklődést kelthetnek. Nem adok tudományos leírást, hanem inkább csak riportot, hogy olvasóimat ki ne fáraszam.

A hatalmas anyag kiválogatása közben igen gyakran kínálkozott volna alkalom a német és magyar viszonyok összehasonlítására. A gyakori összehasonlítást mégis kerülni igyekeztem, mert a nagy német birodalom és kis országunk lakosságának nevelése, berendezkedése, gondolatvilága, közgazdasági élete, postaintézményeinek szervezete és személyzete olyan lényeges különbséget mutat, hogy az összehasonlításból helytálló következtetéseket nem minden esetben lehet levonni. Néha-néha mégis rá kell mutatnom a német posta-, távíró- és távbeszélő-berendezések olyan különleges sajátosságaira, amelyeknek megvalósítása nálunk sem ütköznék elháríthatatlan akadályokba. Az ilyen célszerűsítéseket meg is kellene valósítanunk, ha a mostanában oly sokat emlegetett racionalizálást nemcsak jelszónak, hanem komoly célnak akarjuk tekinteni.

Tanulni sohasem szégyen s a német posta nagyszerű felkészültségénél, korszerű berendezéseinél, személyzetének elsőrendű szakképzettségénél fogva hivatott is arra, hogy mintaképül elfogadjuk.

Beszámolómat a legmagasabb postai szervén, a német birodalmi postaminisztériumon kezdem, még pedig az első pillanatra jelentéktelennek látszó külsőségen. Már az első percben feltűnt, hogy a legforgalmasabb déli órákban, amikor a mi vezérigazgatóságunk épülete méhkashoz hasonlít s vezető férfaink nem győzik fogadni a feleket, a német postaminisztérium folyosói teljesen kihaltak s komor, szinte félelmetes csend van mindenütt. Csak a hivatalos szobákban folyik komoly és céltudatos munka. Érdeklődtem e nekem szokatlan jelenségnek az oka felől s megtudtam, hogy a német postaminisztérium kapuja állandóan zárva van s oda úgy a posta külső személyzetének egyes tagjai, mint a postán kívül állók csak egészen kivételes esetekben s akkor is csak előzetes engedély alapján juthatnak be.

A minisztériumnak ugyanis az a felfogása, hogy a személyes megbeszélésnek és informálásnak nincsen semmi értelme. Vagy igazán van valakinek, vagy nincs. Mindkettőt meg lehet állapítani a vonatkozó

ügyiratból. S ha valakinek igaza van, ügyét úgyis igazságosan, illetőleg kedvezően intézik el; ha pedig nincs igaza, akkor hiába jön a proktor, hiába beszél az informáló, kedvező elintézésre személyes megbeszélés esetén sem számíthat. Ebből az alaptételből kiindulva a nagy birodalom személyzete személyesen úgyszólván nem is juthat el legfelsőbb hatóságához. Idegen felek fogadása pedig ritkaságszámba megy. A postaminisztérium az egész birodalom érdekében rendkívül fontos teremtő és alkotó munkát végez, nem lehet tehát megengedni, hogy vezető személyzetét elmélyedést igénylő nagyfontosságú munkájában indokolatlanul zavarják s munkaidejének jórésztét elfecséreljék. Látva ezt a szigorúan és kérlelhetetlenül keresztülvitt elvet, önként felvetődött bennem az a kérdés, vajjon mit szólnának nálunk, ha mi is bezárnánk a postapalota kapuit, éppen most, amikor jelszóvá vált, hogy nem ügyiratokban, hanem élőszóval, közvetlen személyes tárgyalással kell az emberek sorsát és ügyeit intézni. És mit szólna személyzetünk, ha megakadályoznánk abban, hogy legfőbb vezetőségünkhöz eljuthasson. Természetesen a német postánál is megvannak az e célra rendelt szervek. Csak a legmagasabb vezető tisztviselők munkaerejét és idegeit kímélik.

Egyébként a német birodalmi posta legfelsőbb irányításának nagyfontosságú munkáját a postaminisztérium végzi. Élén a postaminiszter áll, akinek 3 államtitkára van. A postaminisztériumnak 8 ügyosztálya van. Az 1. a posta, a 2-ik a távíró- és távbeszélő-építési, a 3-ik a távíró-, távbeszélő- és rádióüzleti, a 4-ik a személyzeti, az 5-ik a költségvetési, pénztári, postaépítési, a 6-ik a bajor, a 7-ik a württembergi, a 8-ik a gazdasági ügyekkel foglalkozik. A német birodalmi postaminisztérium ügyvitelének külső formáit a birodalmi postaminisztérium ügyviteli rendje teljes részletességgel szabályozza.

E rendtartást a postaminisztérium valamennyi alkalmazottjának ismernie kell, mert csak ez esetben lehet az ügyvitelt egyszerűsíteni és gyorsítani. A rendtartás kötelezi a postaminisztérium valamennyi alkalmazottját, hogy ügykörének keretén belül személyesen is ily szelvényben működjék közre.

A rendtartás teljes ismertetése helyett abból egészen önkényesen csak egyes részleteket ragadok ki, amelyekkel rá szeretnék mutatni arra a letagadhatatlan tényre, hogy a rendes munkának alapfeltétele a sokak előtt feleslegesnek látszó szabályalkotás. A németek általánosságban sokkal többet tudnak, mint mi s még sem számítanak a tisztviselők józan eszére, hanem minden elképzelhető esetre utasítást készítenek s annak betartását meg is követelik.

A postaminisztérium egyik legfontosabb tisztviselője az egyszerűsítési ügyek előadója, akinek kötelessége egyrészt a kiadott rendelkezések végrehajtásának ellenőrzése, másrészt az ügyvitel folytonos javítása és egyszerűsítése.

A különböző ügyeknek osztályokra és előadói munkakörökre való felosztását ismét külön ügyviteli rend szabályozza, melyben az egyes munkaterületek élesen körül vannak határolva. A német felfogás szerint a gyors és surlódásmentes munkának ez az első feltétele.

Az ügyiratokon a miniszter zöld, az államtitkárok piros, az osztályvezetők kék írót használnak. Az ügyiratok kiadmányozására külön

jelzések vannak. És pedig, ha a miniszternek van fenntartva, +, ha az államtitkárnak # ha pedig az osztályvezetőnek, akkor † jelzést alkalmaznak. A referálást V., a megbeszélést R. betűvel jelzik. Az F betű azt jelenti, hogy az ügyet távbeszélőn kell megbeszélni. Az ügyiratok továbbadására négyféle mappát használnak és pedig barnát, sárgát, pirosat és kékesszürkét. A sárgát az azonnali ügydarabok és táviratok, a pirosat pedig a sürgős ügydarabok részére használják.

Ezeknek az aprólékosoknak tetsző rendelkezéseknek a minisztérium hatalmas méretű ügyiratforgalma miatt igen nagy jelentőségük van.

Az ügyviteli rend általános elvként hangsúlyozza, hogy valamely ügynek idejekorán való elintézése van annyira fontos, mint annak helyes elintézése.

A sürgős tervezeteket a legnagyobb gyorsasággal kell továbbadni. Szükség esetén az előadónak magának kell ellenőriznie a kellő időben való továbbítást. Nagyobb tervezeteket és olyanokat, amelyeknek tisztázata azonnal elkészíthető, gyorsírással kell felvenni. Ha a tervezeten előreláthatóan változtatás nem történik, arról indigó másolattal azonnal tisztázatot kell készíteni. Ilyen esetekben mellé- vagy alárendelt hatóságokhoz vagy hivatalokhoz intézett kevésbé fontos iratoknál kisebbszerű javításokat kézírással is lehet végezni.

Mindaddig, míg a takarékosági biztos megbízatása fennáll, ha kifejezetten más rendelkezés nem történik, minden fontosabb iratot meg kell küldeni a takarékosági biztosnak is.

Alárendelt hivatalokhoz intézett rendeletek tervezeteiben mindig használni kell a hivatalosan megállapított rövidítéseket. Pl.: OPD (Oberpostdirektion), PA (Postamt), stb.

A birodalmi és tartományi hatóságok mindegyikének egy, két vagy három betűből álló rövidített jelzése van s a rendelet-tervezetekben ezeket használják.

Az ügyviteli rendtartás további irányító elvei szerint, amit monddunk, illetőleg írunk, azt fejezzük ki értelmesen, kimerítően, de nem hosszadalmasan. Tömör és emellett a címzett által könnyen megérthető, kifogástalan és egyszerű nyelvezettel megírt fogalmazásra különös gondot kell fordítani. A rövidségnek azonban nem szabad merevséggé fajulnia. El kell kerülni az indokolatlan idegen szavak és elavult irodai kifejezések használatát. A régebb keletű rendelkezésekre való utalásokat mellőzni kell. Ha ilyenekre mégis utalni akarunk, akkor a vonatkozó részt szóról-szóra kell idézni.

A hivatalos érintkezésben olyan megszólításokat, mint pl. „Méltóságod“, „Nagyságod“, stb. általában kerülni kell.

Ha a tervezet olyan számadatokat tartalmaz, amelyeknek helyességét azonnal nem lehet áttekinteni, akkor azt egy másik tisztviselő, lehetőleg szobatárs vagy az előadó valamelyik szobaszomszédja által felül kell vizsgáltatni. A felülvizsgálás megtörténtét piros tintával jelezni kell.

Ha egy iratot több szervnek vagy hatóságnak küldenek el, mindegyik példány címében vagy szövegében közölni kell, hogy a címzettekén kívül kik kapják meg a szóbanforgó iratot.

Ha az alárendelt hivataloktól jelentést, illetőleg javaslatot kívánnak, akkor a vonatkozó rendelethez kérdőíveket csatolnak.

A birodalmi postaminisztériumnak nem feladata, hogy magánszemélyeknek jogi kérdésekben felvilágosítást adjon, avagy javaslataikra nézve velük eszmecserét folytasson.

Ha elvi jelentőségű kérdéseket magánszemélyekkel, szakértőkkel, gazdasági szövetségekkel, szakkörökkel, stb. kell megbeszélni, tartozik az illetékes osztály előzőleg a birodalmi postaminisztérium és szükség esetén a többi érdekelt minisztérium egységes állásfoglalását a tárgyalás módjára és a kormány részéről elfoglalandó álláspontra nézve előkészíteni és biztosítani.

A miniszter részére szánt tervezetekkel csak az ügy megértéséhez feltétlenül szükséges előiratokat kell bemutatni. A tervezet szélén vagy végén alkalmazott feljegyzés gyakran nem egy előirat csatolását teszi feleslegessé. Ilyen feljegyzéseket különösen fontos körülményekre való utalásnál és azok magyarázatánál más helyeken is alkalmaznak. A miniszternek előterjesztett iratok és melléletek áttekinthetőségére egyébként is a legnagyobb gondot kell fordítani.

A tűzveszély és gáztámadás esetén követendő higgadt magatartást a minden egyes hivatali helyiségben kifüggesztett hirdetmény, tűzoltói rend és megfelelő utasítás biztosítja.

A hivatalos helyiségek ajtajain olyan feliratokat alkalmaznak, amelyek a tisztviselők neveit, hivatali állásukat, valamint azt az osztályt tüntetik fel, amelyhez tartoznak. A névjelző táblákról azt is meg lehet tudni, hogy az illető milyen munkakörben dolgozik. Ha valaki a hivatalos órák alatt huzamosabb ideig távol van, tartozik a távbeszélő-kapcsolónál és a jelentő-szobában meghagyni, hogy távolléte alatt hol lehet őt megtalálni.

A szabadság megkezdését, valamint a szabadságról való visszaérkezést a távbeszélő-kapcsolóval minden esetben közölni kell. A szabadságon levő alkalmazott felelős azért, hogy őt a szolgálati közleményekkel bármikor és bárhol megtalálják. Ha a szabadságon levő tisztviselőt távbeszélőn felhívják, a távbeszélő-kapcsoló köteles a felhívóval közölni, hogy az illető szabadságon van.

Az áthelyezett tisztviselők kötelesek a náluk megmaradt irodai szereket visszaadni.

A birodalmi postaminisztériumban sajtóügyi referens van, aki a birodalmi kormány sajtóosztályával tart fenn kapcsolatot. Ő közvetíti egyúttal a birodalmi postaminisztérium és a sajtó között megengedett közvetlen érintkezést. Ujságírók cikkeit, illetőleg interjúkat csak akkor lehet közölni, ha annak előzetesen bemutatott szószerinti szövegét a miniszter, illetőleg az érdekelt tisztviselő átnézte és jóváhagyta.

A német birodalmi posta igazgatótanácsának ügyviteli rendje is a legnagyobb részletességgel van szabályozva.

A birodalmi postaminisztériumnak a következő irodái vannak: főiroda, 2 államtitkári iroda, 6 osztályiroda, külföldi iroda, gépjárművek irodája, postaüzemi iroda, távbeszélő üzemi iroda, műszaki táviró iroda, táviró és rádió iroda, személyzeti iroda, építésügyi, műszaki, építési, postacsekk, számvevőségi, gazdasági, könyvtár- és iktató iroda.

A birodalmi postaminisztérium iktatói utasítása részletesen sza-

bályozza az iktatás rendjét és az ügyvitelt. A német birodalmi posta ügyirat-összességét nyolc főcsoportból álló egységes ügyterv öleli fel. És pedig: 1. Alkotmány, általános törvénykezés, a közigazgatás tagozódása és berendezése. 2. Postai forgalom és postaüzem. 3. Táviróforgalom és táviróüzem. 4. Távbeszélőforgalom és távbeszélőüzem. 5. Rádióforgalom és rádióüzem. 6. Postai építési ügyek, felszerelés és hivatali szükségletek. 7. Költségvetési, pénztári és számviteli ügyek, gazdálkodás és statisztika. 8. Személyzeti ügyek.

Minden egyes főcsoport 10 csoportra, ezek mindegyike 10 alcsoportra, minden egyes alcsoport pedig 10 tárgycsoportra van felosztva. A főcsoportok 1 számjegyű, a csoportok 2 számjegyű, az alcsoportok 3 számjegyű, és végül a tárgycsoportok 4 számjegyű számokkal vannak megjelölve.

2. Postaforgalom és Postaüzem.

20. Törvényes rendelkezések. Díjak. Postai értékjegyek.

Postatörvény.

- 2000 Postatörvény, általános rész.
- 2001 Postakényszer.
- 2002 Postatitok.
- 2003 Postai büntető eljárás.
- 2004 Közigazgatási kényszereljárás.

stb.

Postaküldeményekért való szavatolás.

- 2010 Szavatolás, általános rész.
- 2011 Levél elveszések.
- 2012 Csomagelveszések.
- 2013 Ajánlott és értéküldemények elveszése.

stb.

Postai díjak.

- 2020 Postai díjak, általános rész.
- 2021 Levélpostai díjak.
- 2022 Csomagdíjak.
- 2023 Értéküldemények díjai.
- 2024 Express díjak.
- 2025 Helyi díjak.

stb.

Dijelszámolás.

- 2030 Díjelszámolás, általános rész.
- 2031 Díjhitelezés.
- 2032 Díjlerovás.
- 2033 Bérmentesítés.
- 2034 Birodalmi hatóságok díjmegváltása (átalány).

- 2035 Országos hatóságok díjmegváltása.
- 2036 Postai gépjárművek használati díjainak megváltása.
- 2037 Díjköteles szolgálati ügy.
- 2038 Díjmentességek.

stb.

Az ügyiratok áttekinthető kezelésére a legnagyobb gondot fordítják. Az olyan beadványokat, amelyek előreláthatólag hosszabb tárgyalást igényelnek, az összes rávonatkozó utóiratokkal együtt külön e célra szolgáló gyorsfűző segélyével egybefoglalják.

Az irodai munkát pontrendszer szerint értéklik.

Egy ív rendes írógépmunkát az oldalt 30 sorral, a sort 56 billentyű-leütéssel számítva, 12 ponttal értékelnék. Egy oldal tehát 3 pontot, tíz sor 1 pontot, a megkezdett 10 sor szintén 1 pontot jelent. Ha másolatot készíttetnek, a munkát időtartam szerint (egy óra = 12 ponttal) értéklik.

A postafőigazgatások ügyvitelének rendjét is külön ügyviteli utasítás szabályozza.

A postafőigazgatóságok, magasabb birodalmi hatóságok s ezeken fekszik a német birodalmi posta közigazgatásának súlypontja.

Több főigazgatóság bizonyos ügyek elintézésére mint ügyvezető postafőigazgatóság szerepel. Ezek tevékenységét külön utasítások szabályozzák.

Az ügyvezető főigazgatóságok a minisztérium által kijelölt ügykörben a többi főpostaigazgatóságoknak rendeleteket adhatnak. Amit nálunk jórészt a kísérleti állomás és a központi hivatalok végeznek, az Németországban a Zentralamt hatáskörébe tartozik.

A postafőigazgatóságok élén az elnökök állanak, akik kerületükben a birodalmi postaminisztérium irányelvei szerint személyes felelősség mellett vezetik a posta-, táviró-, távbeszélő- és rádiószolgálatot. Gondoskodnak az összes idevágó törvények és rendelkezések, valamint a birodalmi postaminisztérium pénzügyi, gazdasági, közlekedési és személyi politikájának végrehajtásáról. Ellenőrzik a postafőigazgatóságok és az alárendelt hivatalok üzletmenetét.

A postafőigazgatóságoknak négy ügyosztálya van. Az 1. postai, a 2-ik táviró, távbeszélő és rádió, a 3-ik személyzeti, a 4-ik pénzügyi, gazdasági, építészeti és minden egyéb olyan ügyekkel foglalkozik, amelyek nem tartoznak a többi ügyosztályok hatáskörébe.

Berlinben az egész város területén egy postafőigazgatóság van, a táviró és távbeszélő részére tehát külön igazgatóság nincs, mert az összes tervezési és szervezési munkálatokat a hatalmas személyzettel dolgozó Zentralamt végzi. A berlini főpostaigazgatóság fogalmazási és műszaki személyzete 129 főből áll, akik közül 42-nek magasabb műszaki szakvizsgálója van. A főpostaigazgatóság területén a táviró- és távbeszélő-építések vezetését 3 ú. n. táviróépítési hivatal végzi.

Az előadó (referens) egészen más fogalmat jelent, mint nálunk s körülbelül a csoportvezető fogalmának felel meg.

Előadó ugyanis Németországban csak az lehet, aki az előírt tanfolyam elvégzése és a szükséges szakismeretek elsajátítása után az előadói szakvizsgát sikeresen letette. Ilymódon, minthogy az egyes

előadók a kisebb munkakörök egységes elintézési módját is megtanulják, a főigazgatóság területén az egy és ugyanazon természetű ügyeknek azonos módon való elintézése biztosítva van. Egy-egy előadó mellett 4—10 munkaerő (többnyire forgalmi tisztviselő) dolgozik. Ezek a reájuk bízott teendőket az előadó utasítása szerint intézik el.

Az előadó a munkakörébe tartozó ügyiratokat átveszi, rendezi és egységes elvek szem előtt tartásával azoknak célszerű s gyors feldolgozásáról, valamint a hozzá beosztott tisztviselők és segédek megfelelő foglalkoztatásáról gondoskodik. Mindazokat az ügyeket, amelyeknél ez az elintézés rovására nem megy, önálló és végleges elintézésre az előadóknak kell átengedni. Az osztályvezetőkhez tehát az ügydarabok zöme egyáltalában nem kerül. Ily módon az osztályvezető a tömegmunkától mentesül s így idejét nagyfontosságú, elvi jelentőségű ügyek tanulmányozására és elintézésére, illetőleg ellenőrzésre fordíthatja. Minthogy minden szakcsoportnak megvan a maga előadója, majdnem ki van zárva, hogy az ügyosztályból hasonló ügyekben ellentétes rendelkezések, illetőleg intézkedések menjenek ki.

Az ügyviteli rendtartás szerint az előadókat lehetőleg egyenletesen kell megterhelni s minden munkaerőt állandóan teljesen ki kell használni. Akinek hosszabb ideig nincs elegendő munkája, avagy túl van terhelve, tartozik ezt bejelenteni. A postafőigazgatóságok határozata ellen beérkezett panaszokat olyan előadónak kell kiosztani, aki a határozat meghozatalában részt nem vett. Az ügyiratok elintézési módjára nézve a következőket jegyeztem meg:

Olyan jelentéseknél, melyeknek tárgya különösen sürgős, a fejben piros írónnal aláhúzandó következő megjegyzést kell írni: „Sürgős“ („Távirati közlést kérek“ vagy „Határidő lejáratí napja...“). Olyan ügyekre vonatkozó jelentésekben, amelyekben a postaminisztérium döntését kell kérni, a postafőigazgatóság köteles kötelesen megindokolt javaslatot tenni. Nem szabad tehát megfelelő javaslat nélkül a felsőbb hatóság határozatát kérni.

Minden jelentés végén röviden és határozottan ki kell emelni a javaslatot.

A postafőigazgatóság kebelén belül az írásbeli érintkezést kerülni kell. Ez csak abban az esetben van megengedve, ha az ügydarab feldolgozásának alapossága ezt okvetlenül megkívánja.

Fontos ügyek közös megbeszélésére az elnök üléseket hirdet, melyeken elnöklete alatt az érdekelt osztályvezetők, előadók és a kiképzés alatt álló fogalmazók résztvenni tartoznak.

A berlini főpostaigazgatósághoz beosztott személyzet által kért távolsági beszélgetéseket nem szabad közvetlenül az interurbán központnak bejelenteni, hanem csak a házi kapcsolónak. Ily módon akadályozzák meg az esetleges visszaéléseket.

A távíró- és távbeszélő-szolgálatot a távíró- és távbeszélő-hivatalok látják el, melyek közül a nagyobbak élén a főnöki vizsgát tett közgazgatási (jogász vagy mérnök) tisztviselők állanak. Főnöki vizsga nélkül hivatalvezetéssel senkit sem bíznak meg. Bizonyára ennek a körülménynek lehet tulajdonítani, hogy azok a hivatalvezetők, akikkel érintkeztem, a gondjaikra bízott hivatal munkaköreit, teendőit és gépi berendezéseit a legteljesebb részletességgel ismerték s nagyszerű em-

beri képességeik és kiváló szaktudásuk hivatottá teszik őket arra, hogy igazi vezetők legyenek s személyzetüknek mintaképpül szolgáljanak.

Érdekes, hogy Németországban általában több távbeszélőközpontnak közös főnöke van. Így pl. Berlinben 70 távbeszélőközpont van s ezek adminisztrációs ügyeit 8 hivatalvezető látja el. Drezdában pedig 6 központnak van egy vezetője.

E hivatalok maguk végzik az előfizetők elfogadását és a távbeszélő-előfizetőkkel kapcsolatos egyéb összes adminisztrációs ügyeket is. Központi díjbeszedő hivatal nincs, a díjbeszedési ügyeket és a központi műszaki szolgálatot a hivatalok szintén maguk látják el. A díjbeszedés módja a decentralizálás dacára is körülményesebb, mint pl. nálunk. A távbeszélőjegyeknek az érdekelt hivatalokhoz való eljuttatása hatalmas börtáskákban történik.

A német automata távbeszélő-központokban a Siemens-Strowger automata-rendszer van üzemben. E rendszerről az érdekeltek nagy megelégedéssel nyilatkoztak, mert szerkezete egyszerű, javításra ritkán van szükség s ha mégis hiba fordul elő, a rendes forgalom szüneteltetése vagy zavarása nélkül gyorsan rendbe lehet hozni.

Feyerabend államtitkár közlése szerint a német posta vezetősége az automatizálás tempóját meglassította. Ennek azonban nemcsak pénzügyi okai vannak, mert Amerikából e célra megfelelő kölcsönt kaphatna. Igaz, hogy ennek igénybevételelől idegenkedik, mert a kamatok és a tőketörlesztés a postára nézve nagy terhet jelentene s emellett pénzügyileg annyira függő helyzetbe kerülne, hogy önállósága is veszélyeztetve lenne. A hitelezők a maguk részére természetesen jogokat követelnének. Minthogy azonban a németek az üzemvitelbe beleszólást nem engednek, inkább lemondanak a különben is terhes kölcsönről.

Az automatizálás mérvét a német posta mégis inkább szociális szempontból csökkentette, mert nem akarja a felszabaduló munkakerőkkel a munkanélküliek számát szaporítani.

A fokozatos automatizálás folyamán lassankint mégis felszabaduló női munkakerők egyrészét a posta csekkhivatalába osztották be, másik részét pedig postai szolgálatra és műszerési teendőkre oktatták ki. A női műszerészek száma az automata-központokban feltűnően nőtt. A hivatalvezetők munkájukkal a legteljesebb mértékben meg vannak elégedve, mert szorgalmasak, ügyesek és gyorskezüek.

Németországban a női munkakerők száma nemcsak nyugdíjazás és halálozás, hanem férjhezmenetel folytán is apad. A német posta ugyanis férjes asszonyokat a szolgálatban nem alkalmaz. Ennek ellenére az egyes központokban feleslegessé vált női munkakerők elhelyezése éppen olyan nagy gondot okoz, mint nálunk, mert a más városba, illetőleg a vidékre való áthelyezéstől mindenki idegenkedik és huzódozik. A posta vezetősége bármennyire is méltányolja az egyesek érdekeit, természetesen sok esetben kénytelen élni az áthelyezés jogával. A hamburgi központ automatizálásával legutóbb mintegy 1000 munkakerő szabadult fel. Ezek egyrészét még mindig nem tudták megfelelően beosztani.

Érdekes, hogy a német posta ennek ellenére is még mindig vesz fel fiatal munkakerőket. Igaz, hogy csak ideiglenes jelleggel és azzal a

feltétellel, hogy a szolgálatot 14 napra bármikor felmondhatja. Ezt az intézkedést azzal indokolják, hogy különösen a táviró- és távbeszélő szolgálatnál ügyes, gyorskezü és fürge munkaeőrökre van szükség, a fiatalokat tehát nem nélkülözhetik. A férfiszemélyzet ugyanis elöregedett, mert a háború alatt ily munkaeőrökben alig volt utánpótlás. Ennek következményeképpen a középkorú férfitisztviselőkben nagy a hiány. A nyugdíjazásokat nemcsak, hogy nem akadályozzák meg, hanem a lehetőség szerint elő is segítik. A szolgálati idő lejártával tehát senkit sem tartanak vissza és az ily módon előálló nyugdíjterhekre a szolgálat fontos érdekeire való tekintettel figyelemmel nincsenek. A németek a szolgálat kifogástalan menetét fontosabbnak tartják, mint azt, hogy a nyugdíjterhet mindenáron csökkentsék.

A nagyobb távbeszélő központok e célra épített hatalmas épületekben vannak elhelyezve. Az építésnél a takarékosági szempontokat a legteljesebb mértékben figyelembe vették. Magam sem hinném el, ha nem láttam volna, hogy ennek szinte túlzott alkalmazásával egészen modern palotákban, pl. az ablakok kitámasztására laposra hegyezett fadarabokat használnak.

Alaposan megnéztem a Berlin-Südvest központot is, ahol két 10.000 és egy 6.000-es befogadóképességű automataközpont van. A bekapcsolt előfizetők száma 19.000. Ezenkívül a hivatal vezetése alá még egy 10.000-es — kézikapcsolású központ is tartozik.

E központok berendezéseit oly módon helyezték el, hogy minél kevesebb széttagoltsággal lehetőleg egymás mellett vagy egymás közelében legyenek. A központok helyiségeit gazdaságosan kihasználják, műszaki szolgálatát pedig igazán a legkevesebb számú személyzet látja el.

A Südwest központ élén egy magasabbfokú táviróvizsgát tett közigazgatási tisztviselő, az ú. n. főpostaigazgató áll.

A személyzet összlétszáma 899. Ebből 567 munkaeőr a kézikapcsolású távbeszélő központ szolgálatát látja el.

Az automata központokban nagy költségmegtakarítást érnek el azért, hogy olyan értelemben, mint nálunk, rendszeres éjjel-nappali szolgálat nincs. Az összes berlini központok részére csak 3 férfiműszerész tart ügyeletes éjjeli szolgálatot. Ezek szükség esetén a legközelebbi taxiállomásra autótaxival mennek a hibás központba és a hibát elhárítják.

Nappal az interurbán beszélgetések kapcsolását minden automataközpontban kézikapcsolású, ú. n. helyközi közvetítő berendezéssel végzik; éjjel azonban a helyközi munkahelyek kezelői közvetlen tárcsázással kapcsolják a felhívott számot.

A mi rendszerünkötől eltérően a nagyobb városok környékének állomásait nem az illető város távolsági központjába közvetlenül, hanem az ú. n. helyi- vagy gyorsforgalmi (Ortsverkehr, Schnellverkehr) központba kapcsolják. Ennek lényege abban áll, hogy az óriási forgalom miatt a környék központjait megfelelő számú áramkörökkel el látva nem az interurbán központba, hanem az ú. n. Ortsverkehr központba gyűjtik össze és itt bonyolítják le az idekapcsolt összes kis központok távolsági forgalmát. Itt ugyanazon munkahelyen történik a beszélgetések bejelentése és egyben a kapcsolása is. E rendszer a beszél-

getések lebonyolítását gyorsabbá és közvetlenebbé teszi, jelentős összegű jövedelmet biztosít és emellett a kezelés az interurbánnal szemben még személyzetmegtakarítással is jár. Míg nálunk a Budapest szomszédságában levő városokat és községeket lassankint mind a budapesti hálózatba kapcsolják be s Újpest, Pestújhely és Rákospalota máris odatartoznak, addig a németek a Berlin környékén levő városokat és községeket az Ortsverkehr, illetőleg a Schnellverkehr központba kötik.

A német rendszer pénzügyi szempontból jóval előnyösebb, mint a miénk.

A berlini interurbán távbeszélő központnak 1120 távolsági áramköre és 200 bejelentő munkahelye van. Élén szintén magasabbrangú közigazgatási tisztviselő áll. A központ 3 osztályra oszlik. Az I. a műszaki osztály, a II. az üzemosztály, a III. a gazdasági osztály. A hivatal összlétszáma: 1589.

A távolsági beszélgetések díjazását az interurbán munkahelyek kezelői maguk végzik, sőt a díjazás felülvizsgálása szintén a rendezők munkakörébe tartozik. Hogy ezt a munkát is el tudják látni, ennek az a magyarázata, hogy a fentemlített célszerű kezelési módon kívül náluk az egyes távbeszélőjegyrendszer van használatban, ami azt jelenti, hogy csak az indító hivatalban állítanak ki távbeszélőjegyet. Kétségtelen, hogy e rendszerrel a távbeszélő szolgáltatást gyorsabbá, gazdaságosabbá és olcsóbbá lehet tenni. Az ellenőrző tisztviselők azt állítják, hogy e rendszer igen jól bevált.

A távbeszélő központokban a női munkaerők heti 46 és $\frac{1}{2}$, a férfi munkaerők pedig 49 és $\frac{1}{2}$ órai szolgálatot teljesítenek. A betegség pótlására 1.8%-ot adnak tartalékként, a szabadságoltak pótlására pedig ugyanannyi munkaerőt engedélyeznek, mint ahányan tényleg távol vannak.

Berlinben alkalmam volt a központi főtávíróhivatal berendezését is megnézni. Mondhatom, hogy igazán feledhetetlen, impozáns látvány volt.

Nagy tömegben vannak még ott üzemben a régi, nevezetesen Hughes-, Siemens-, Baudot- stb. rendszerű betűnyomós távirógépek, de újabban már az ú. n. Springschreiber gépeket használják.

A Hughes gépek nem olyan magasak, mint nálunk s feltűnt, hogy e készülékek mellett nagyszámú előregedett férfitisztviselő látja el a szolgálatot. Egészen bizonyos, hogy az ide beosztott személyzet nyugalmabononulásával e géprendszereken szintén befejeződik a munka, mert a távirószolgálat gyorsítása és a személyzet jobb és gazdaságosabb kihasználása érdekében a németek az eddigi különféle géprendszerek helyébe fokozatosan a Springschreiber gépüzemre térnek át, amelynél négy-öt vezeték gépszolgálatát egy munkaerő is elláthatja. A jövő táviró gépeinek képét az 1., 2. és 3. számú ábra tünteti fel.

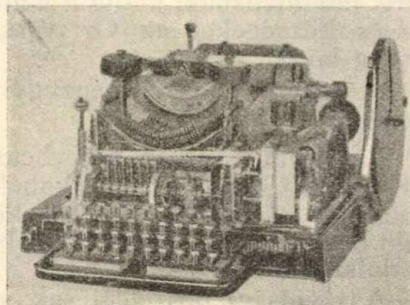
Az e gépeknél alkalmazott személyzet jórészt kifizetésű, fiatal gépírónőkből és ideiglenes munkaerőkből áll, akiknek postai szakképesítésük nincsen. Ezeknek az olcsó munkaerőknek az alkalmazásával az üzemköltségek természetesen jelentékenyen apadnak.

Feltűnt, hogy a fiatalok lendületes munkája magával ragadja az öregeket is.

A távíratközvetítés olyan gyorsasággal történik, ami minden dicséretet megérdemel. Több ezer továbbított táviratot néztem át s a

1. ábra.

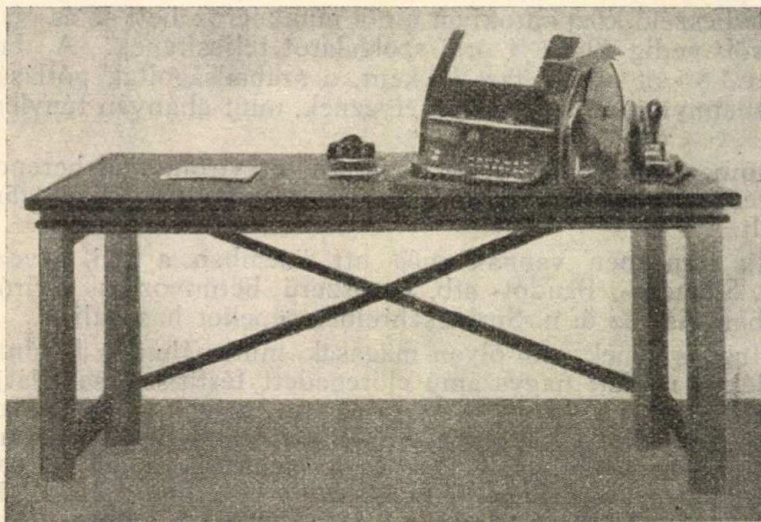

2. ábra.

A legújabb német távirógép, az ú. n. „Springschreiber“.

közvetítés átlaga 5 perc volt. Százával láttam azonban olyan Berlinben feladott táviratot is, mely 2 perc alatt New-Yorkba érkezett.

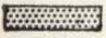

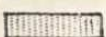
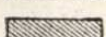
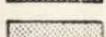
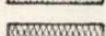
A táviratlapok továbbítása egyik munkahelyről a másikra csőpostá, drótkötél és szalagposta segítségével történik. Egységes távirat-

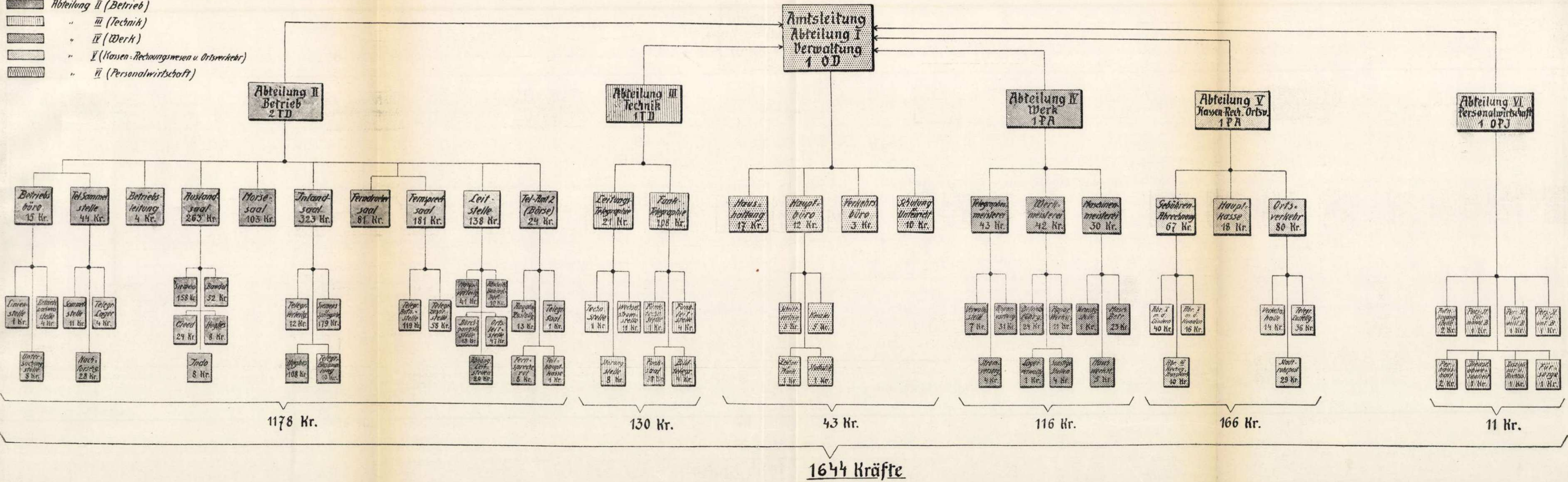

3. ábra. Korszerű új távirógép munkahelye.

lapokat használnak. A táviratok továbbítási, illetőleg kezelési adatait a táviratlapokon tartják nyilván, vezetékgjegyzőkönyvet tehát nem vezetnek. A távbeszélő előfizetőknek minden érkezett táviratot lehetőleg távbeszélőn mondanak ki, kivétel az az eset, ha a küldővel való kézbesítést kikötötték.

Zeichenerklärung.

- Amtsleitung u. Abteilung I (Verwaltung)
- Abteilung II (Betrieb)
- " III (Technik)
- " IV (Werk)
- " V (Kassen-Rechnungswesen u. Ortsverkehr)
- " VI (Personalwirtschaft)

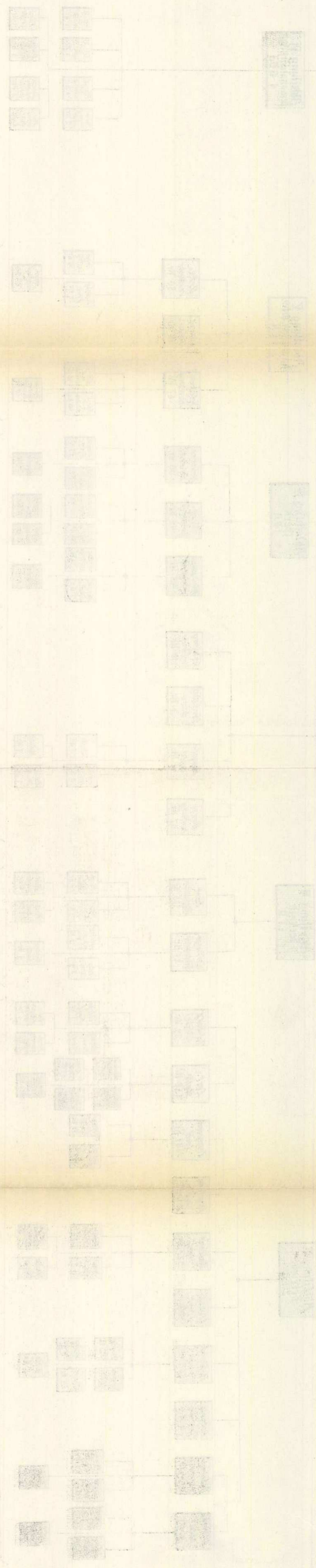

4. ábra. A berlini központi távíróhivatal személyzetének szolgálati, illetőleg munkabeosztása.

Handwritten text on the left margin, possibly a title or reference number.

Handwritten header text, possibly a title or section name.

Vertical labels on the left side of the diagram, possibly indicating different stages or components.

Handwritten notes or a legend at the bottom right of the page, possibly explaining the symbols or flow in the diagram.

Minden táviratot ablakos borítékban kézbesítenek. E borítékokat a hirdetésekből, illetőleg a reklámokból befolyó díjakból állítják elő. A táviratkézbesítés terén mindent mechanizálnak, amit csak lehet, mert az a közfelfogás, hogy a gyors közvetítés és kézbesítés fokozza a táviratforgalmat. A távbeszélőn kimondott táviratokat postával naponta hatszor kézbesítik. A gyors kézbesítést a nagyterjedelmű, nagyszerűen működő csőpostahálózat és az azzal járó decentralizált kézbesítés nagyban elősegíti.

Naponta átlag mintegy 20.000 drb. táviratot kézbesítenek, ezeknek 25%-a rövidített táviratcímmel van ellátva.

Gyönyörködhettem a képtáviró nagyszerű munkájában is. Olyan tökéletesek és élesek a képtáviró képei, hogy minden fényképész koszorúsmester is büszkén mutogathatná.

Az órajelzés az egész birodalom területén reggel 6 óra 59 perckor történik. A táviratok díjazására rendkívül ügyes forgatható korongokat használnak.

A táviratkézbesítést 32 kézbesítő postahivatal látja el. A táviratkézbesítők csak 16 éves koruktól 21 éves életkorukig kézbesítenek táviratot, azután a postához kerülnek.

A berlini távirárdán összesen 1644 munkaerő teljesít szolgálatot. A személyzet beosztását a 4. sz. ábra, illetőleg vázrajz tünteti fel. Németországban minden hivatal főnöki irodájában van ilyen rajz ki-függesztve, amelyből egy pillanat alatt meg lehet állapítani a szolgálati, illetőleg munkabeosztást. A vázlatrajzokon a különféle munkakörök szerint színezve vannak. Költségmegtakarítás céljából mi a színezést mellőztük. Az eredeti vázlatrajzon a hivatalvezető és az alárendelt főnöki iroda, mely egyúttal a személyzet kiképzését is végzi és a gazdászati ügyeket is tárgyalja, zöld színnel, az üzemosztály rózsaszínnel, a műszaki osztály kék színnel, a műhelyosztály sárga színnel, a pénztár és számadástételi osztály és a helyi forgalom munkahelye lila, a személyzeti osztály pedig szürke színnel van feltüntetve.

Talán nálunk is lehetne ilyen szemléltető szolgálati és munkabeosztást készíteni?

A távirárdán úgy a férfi, mint a női munkaerők hetenként 51 és $\frac{1}{2}$ órasi szolgálatot teljesítenek. Az éjjeli szolgálatért az alkalmazottak óránként 10 pfennig éjjeli pótdíjban részesülnek.

Egy tisztviselő naponta átlagosan 123 táviratot kezel.

A táviratforgalom Németországban is gyengülő irányzatot mutat.

Meglátogattam a drezdai távbeszélőhivatalt is. Ennek élén szintén közigazgatási tisztviselő, postafőigazgató áll. Drezda város főállomásainak száma 35.485. Az új állomásokat rendes körülmények között 8—10 napon belül felszerelik. Új távbeszélő állomást azonban csak akkor szerelnek fel, ha a postahivatalok előbb a jelentkező fizetőképességét már megállapították. A drezdai 6 központ 1 hivatalvezető alá tartozik. A műszaki szolgálatot 64 férfi műszerész és 160 női műszaki alkalmazott látja el. Drezda város területén a távbeszélő állomások bekapcsolását az ú. n. építési hivatal végzi.

A drezdai táviróhivatal személyzetének összlétszáma az állandó helyettesítésre adott személyzettel együtt 300 főből áll. A hivatalvezető itt is magasabb rangú közigazgatási tisztviselő.

A Németországban alkalmazott férfi műszerészek 8 népiskolai végzettséggel mennek az ú. n. műszerészi kézműipari szakiskolába, ahol négy évig tanulnak; közben még két éven át esti iskolában műszerészi középiskolát is végeznek. Utána az iparkamaránál vizsgáznak és ezenfelül a postán még felvételi vizsgát is tesznek. A legkiválóbbak közül választják ki tehát azokat, akiket a postán alkalmaznak. Így érték el, hogy elsőrangú szakképesítéssel bíró műszerész gárdájuk van.

A külső hibák elhárítására a műszerészeknek kétüléses kis autó áll rendelkezésre. Ilymódon a hibák elhárításának időtartamát a minimumra lehet csökkenteni.

Németországban, ha a kérvényezők a távbeszélő szolgálat meghosszabbítását kérik és a felmerülő költségek viselésére magukat kötelezik, a meghosszabbított szolgálatot elrendelik. A felmerülő költségeket a helyi hálózat valamennyi előfizetője, bekapcsolt állomásuk számának figyelembevételével, a reá eső hányad szerint fizeti.

A meghosszabbított szolgálatot csak akkor rendelik el, ha azt az érdekelt községek képviselőtestületei kérik s ha 200-nál több előfizetővel bíró hálózatban az előfizetők egyharmada, de legalább 134; 50—200 állomással bíró hálózatban az előfizetők kétharmada, de legalább 50 előfizető, egyéb hálózatokban valamennyi előfizető támogatja a kérelmet.

Németországban általában a távbeszélő állomások alapdíja a csatlakozó vezetéknek 5 kilométer körzeten belül történő rendelkezésre bocsátásért és jókarbantartásért megállapított díj; továbbá a közvetítő központ és a főállomás közötti berendezés költségeinek állandó egyenértéke.

Az 5 km. körzeten túl terjedő vezetékfenntartási költségeihez hozzájárulás címén Németországban 100 méterenkint 50 Pfenniget számítanak fel. Ezenfelül pótdíj fejében minden egyes helyi beszélgetés után 5—15 km. távolságig 05 Pfenniget, 15 km.-en túl pedig 15 Pfenniget szednek.

A főállomásokat kimenő és érkező viszonylatokban nem szabad annyira megterhelni, hogy azok aránytalanul gyakran legyenek elfoglalva. Ezt olyképpen állapítják meg, hogy 6 egymást követő hétköznapon megvizsgálják, milyen gyakran vannak elfoglalva az állomások. Ha hívás esetén a hívott állomás átlagban 7 esetben foglalt, akkor a vonalat már túlterheltnak kell tekinteni. Ha a német birodalmi posta megállapította a vonal túlterhelt voltát, felszólítja az előfizetőt, hogy kérelmezzen újabb vonalat, illetőleg állomást. Az előfizetőnek jogában áll tíz napon belül újabb vizsgálatot kérni. Ha ezen jogával nem él, vagy ha az újabb vizsgálat ugyanazt az eredményt állapítja meg, az előfizető a posta felszólításának egy hónapon belül eleget tenni köteles, mert különben a posta a túlterhelt állomásokat a legközelebbi időpontra felmondja és leszerelteti.

A postai tulajdonban levő mellékállomások után havonta 1 Márka 40 Pfenniget kell fizetni. A mellékállomások tehát olcsóbbak, mint nálunk. Új állomások létesítésénél a német birodalmi posta 5 km.-nél hosszabb vonalaknál a berendezéséhez szükséges munkák és építési anyagok önköltségi árait számítja fel. Emellett ú. n. készülékhozzá-

járulás címén egyszerű hozzájárulást is szed és pedig minden egyes főállomás után 50 Márkát.

Soronkívüli bekapcsolás esetén 50%-os pótdíjat számítanak fel.

A távbeszélő névsorba való felvétel nem úgy történik, mint nálunk, hanem minden főcsatlakozás, illetőleg főállomás után egymást követő három sort bocsátanak az előfizető rendelkezésére. Minden további sor után, ha a névsor kisebb példányszámban jelenik meg 3 Márkát, nagyobb példányszámnál 6 Márkát kell fizetni.

A távbeszélő névsor új kiadása előmunkálatainak lezárása idejét kellő időben előzetesen közlik az előfizetőkkel.

Az előfizető kívánhatja, hogy a távbeszélő névsorokat házhöz kézbesítsék. Ez esetben azonos súlyú nyomtatvány díja ellenében a házhozszállítás megtörténik.

Ha a régi névsort az előfizetők nem szolgáltatják vissza, akkor, az új névsor eladási árának egynegyedével terhelik meg.

A helyi távbeszélgetések díja a nyilvános állomásokról is 10 Pfennig, tehát jóval olcsóbb mint nálunk.

Ha azt a forgalmi viszonyok megkívánják, a német birodalmi posta jogosult 15 pernyi időtartamnál hosszabb helyi távbeszélgetéseket megszakítani.

Ha a távolsági beszélgetések tartama a 3 percet meghaladja, az ezt meghaladó időt a különleges időzítő jelfogók révén percenként számítják s a háromperces beszélgetésért járó díj egyharmadát fizetik. Bizonyára örömmel fogadná a mi közönségünk is a díjszabásnak ilyen irányú megváltoztatását.

Az 5 km.-ig bezárólag terjedő távolsági beszélgetéseket helyi beszélgetések gyanánt kezelik és azokért helyi díjakat számítanak fel.

Az azonnali beszélgetések után tízszeres beszélgetési díj jár, tehát jóval kevesebb, mint nálunk.

Az előfizető kívánhatja, hogy a beszélgetés befejeztével a beszélgetési díjat vele közöljék. De e kívánságát a beszélgetés bejelentése alkalmával kell kérnie. Ha e kívánságát csak a beszélgetés befejezése után jelenti be, a német posta megtagadhatja a távbeszélőjegy kikeresését. A távbeszélőjegy kikereséséért 20 Pfenniget számít fel.

A 3 percig tartó közönséges beszélgetések díja a külterületi és kerületi forgalomban 30 Pfennig. Új külterületi és új kerületi hálózatokat a német posta nem rendez be, a meglévőket nem bővíti ki, sőt a már bekapcsolt külterületi és kerületi hálózatokat korlátozhatja vagy megszüntetheti.

Allandó összeköttetéseket napokra is lehet kérni. Táviratoknak távbeszélőn való kézbesítése díjmentes. A német posta, ha szükségesnek látja, bármilyen munka megkezdése előtt előleg fizetését is kérheti.

Időleges állomásokat betegség esetén is lehet felszereltetni. Az előfizetőknek azonban kötelezniök kell magukat arra, hogy amennyiben a távbeszélő használata a három hónapot meghaladja, a készülék hozzájárulási díjakat utólag megfizetik.

Fizetési haladékként a német posta 50 Pfenniget, késedelmi kamát fejében pedig a birodalmi bank váltóleszámitolási kamatlábán felül további 2%-ot számít fel.

A bejelentő, a távolsági-, a környék- és a kézikapcsolású központokban folyó üzem számára külön szolgálati utasítások vannak. Ezekből kiemelem a következőket: a személyzet a hivatalos titoktartásra még a szolgálati viszony felbontása után is kötelezve van. Azokat, akik a hivatalos titkot megsértik, a szolgálatból azonnal elbocsátják. Ugyanezen büntetéssel sujtják azt a tisztviselőt is, aki valamely detektív vállalat részére végez bármily irányú tevékenységet. A kezelőnőknek kifogástalan lakásban kell lakniok. A kezelőnők lakásviszonyait 30 éves életkorukig megvizsgálják. A házasságkötést legkésőbb 8 nappal az anyakönyvi hivatali esküvő előtt be kell jelenteni. A kezelőnőket érdeklő fontosabb tartalmú körrendeleteket kék kereszttel jelölik meg. A távbeszélő kezelők kötelesek mindenkivel szemben udvarias és lekötelező hangnemet használni, mert a közönyös, nyers és rideg beszédmodor az előfizetőket a kezelők ellen hangolja. Arra kell törekedni, hogy az előfizetők mindig mindenkivel meg legyenek elégedve.

A tűzveszély és gáztámadás esetén követendő magatartásra mindenütt külön utasítások vannak. Ha valami okból a személyzetnek a szolgálati helyiségeket egyszerre, egyidőben el kell hagynia, erre hosszantartó süvítő hanggal előre figyelmeztetik. Egyidejűleg fényjelzés által megvilágított nyíllal mutatják, hogy merre van a kijárat. Hogy a kezelőnőket veszedelem esetén nyugalomra és higgadságra neveljék és őket a riadó-jelzéshez hozzászoktassák, negyedévenként riasztó-próbákat tartanak. A szolgálatban keményszálú anyagból készült ruhadarabok, karperecek és ékszerek, valamint gyűrűk nem viselhetők. Gépterembe való belépés előtt a cipőket gondosan meg kell tisztogatni, vagy pedig a szolgálatban más cipőket kell viselni. Egészségügyi szempontból a fejhallgatókat minden óra első felében a bal, minden második félórán pedig a jobb fülön kell viselni. A beszélőkészülékek fertőtlenítésére megfelelő fertőtlenítő folyadékot és itatóspapírt használnak, melyeket a gépteremben készenlétben tartanak. Felváltáskor köszönni és búcsúzni nem szabad.

A német központokban hálótermek egyáltalában nincsenek. A személyzetnek tehát a hivatalban lefeküdni nem szabad. Az éjjeli szolgálatban igen kevesen vannak és hogy el ne álmosodjanak, a kapcsoló szolgálaton kívül még külön munkát kapnak, így pl. segédkönyvek, névsorok javítását vagy nyugták megírását.

A betegek részére az interurbán és kézikapcsolású központokban egy-két fekvőhellyel betegszobák vannak berendezve, ahol egy ápolónő a szükséges orvosságokat beadja és a betegeket haza vagy kórházba szállíttatja.

A szolgálati helyiségek ablakainál tartózkodni vagy kihajolni nem szabad. A kezelőnőnek gyorsan, de nem kapkodva kell dolgozniok. A munka jóságát a gyorsaság nem csökkentheti. A kezelőnők a szomszédokat kötelesek támogatni s a forgalomtorlódást megakadályozni. A környék munkahelyén fénytelen tintairónt, a távolsági munkahelyeken tintairónt és kék írónt, a bejelentő-munkahelyeken vörös írónt kell használni. A kezelőnők nevei helyett a nyomtatványokon megfelelő rövidítéseket kell alkalmazni. A helységneveket a postaüzem utasításai

szerint rövidíteni kell. Azt a kezelőnőt, aki magánbeszélgetést engedély nélkül folytat, esetleg büntető bíróság útján is büntetik.

A távbeszélőjegyeket vörös irónnal kell megjelölni, és pedig: sürgős és közönséges szolgálati beszélgetésnél a díjrovatban egy vonás által, sürgős állami és sürgős szolgálati beszélgetéseknél baloldalt alul kiinduló, felül jobboldalt végződő, az egész jegyen átvonuló kettős párhuzamos vonással, sürgős magánbeszélgetésnél egy az előbbihez hasonló egyszerű vonással. Külföldi közönséges beszélgetésnél egy, sürgős beszélgetésnél két, a távbeszélőjegy közepén felülről lefelé tartó vonást kell húzni. Sürgős hírlapbeszélgetéseket az egész jegyen keresztülvonuló fekvő kereszt által kell megjelölni. Igen sürgős beszélgetésnél egy felülről lefelé tartó villámot utánzó nyíl hívja fel a kezelő figyelmét a soronkívüli kezelésre.

Ha az előfizető a beszélgetések bejelentése alkalmával nem várta be, hogy a kezelő az adatokat visszaismételve, a távbeszélőjegy hátoldalán feljegyzik, hogy „ismétlést nem várta meg“.

A bejelentő munkahelyeken ú. n. zavarmutató táblák vannak, ahol a helységek neveire különböző jeleket akasztanak ki, hogy a felhívó feleket már a bejelentéskor tájékoztatni lehessen. És pedig: torlódás esetén fekete számokat, amelyekben a lebonyolítás alatt álló közönséges beszélgetések darabszáma van feltüntetve. Vörös számokkal a sürgős beszélgetések számát jelzik. A vörös háromszögek a torlódást jelzik. Vonalzavar esetén kék keresztet, zivatar esetén vörös zeg-zugos vonalat nyíllal használnak.

A bejelentésnél a zavarmutató útján mindig meg kell állapítani, vajjon a felhívott központ irányában vagy a vezetéken van-e torlódás vagy egyéb akadály. Az előfizetőt még arról is értesíteni kell, hogy a lebonyolításra váró összeköttetéseket mikor jelentették be. Annak jeléül, hogy az előfizetőt ezekről megfelelően értesítették, a hívó szám alatt a következő jelzéseket kell feltüntetni: torlódásnál Δ , zavarnál \downarrow , zivatarnál \downarrow .

E táblák a közönség érdekeinek a legteljesebb figyelembevételével vannak összeállítva. A hívó fél már a bejelentésnél megtudja, hogy az általa kért beszélgetés kapcsolásánál nincs-e valami akadály, s így a felesleges kérdezgetéseknek úgyszólván teljesen elejét veszik.

A szabályzat hangsúlyozza, hogy a távbeszélőjegyek közokiratok, ha tehát azokat szándékosan meghamisítják, megsemmisítik vagy megrongálják, súlyos törvényes büntetésnek teszik ki magukat. A távbeszélőjegyeken, ha az illető viszonylatban csak egy áramkör van, az áramkör számát nem kell feltüntetni. Érkezési lapot csak a külföldről érkezett beszélgetésekről állítanak ki. Egyes külföldi viszonylatokban érkezési lapok helyett érkezési könyveket használnak.

Ha két előfizető kölcsönösen jelent be egymásnak szóló beszélgetést és mindkét bejelentést csak egyetlen beszélgetéssel intézik el, ilyenkor csak a tényleg folytatott beszélgetés díját szedik be, a másikért még törlési díjat sem számítanak fel.

A kezelési utasítás értelmében a pontos idő iránti kérdésekre válaszolni kell. Az ilyen beszélgetést azonban a központokban levő számbillentyű lenyomása útján számlálni kell, tehát az ilyen kérdésekért egy helyi beszélgetés díja esedékes.

A posta tulajdonában levő távbeszélőkészülékeket Németországban legnagyobb részben magánvállalatok javítják és csak a kisebb javítások készülnek a posta műhelyében.

A kábeltársaságok részvényeinek nagyrésze a német posta tulajdonában van. A kábelek javítását részben a kábeltársaságok, részben a birodalmi posta személyzete végzi. Erre a célra hatalmas autópark áll rendelkezésre. A kábelek fenntartása nincs központosítva, minden igazgatóság saját területén maga gondoskodik a jókarbantartásról.

Az utcai nézbedobó telefon, automata berendezések mindenütt a posta kezelésében állanak és hatalmas jövedelmet hoznak a német postának.

A számlálóberendezések ellen kevés a panasz, mert azok állítólag kifogástalanul működnek.

Berlinben 283.000 előfizetői állomáson naponta átlag 54.000 távolsági beszélgetést kezdeményeznek. Sokkal nagyobb az arányszám Frankfurt a/M.-ban, ahol 34.500 állomásról naponta átlag 24.000 távolsági beszélgetést folytatnak.

Berlinben a táviratkézbcsítők ellenőrzésére egy nagyszerű gyakorlati érzékkel összeállított, számokkal ellátott tábla szolgál, amelyből az első rátekintésre meg lehet állapítani, hogy a táviratkézbcsítők közül kik vannak szolgálatban, kik kézbcsítenek, kik állanak a hivatalban rendelkezésre, kik a szabadok, betegek és kik vannak szabadságon. A berlini táviratkézbcsítők megázott köpenyeiknek szárítására külön szárítóberendezések vannak.

A táviratkézbcsítők kerékpárjait megfelelő, ügyesen összeállított állványokon tartják.

Egyik távirógépteremben az ellenőrző tisztviselő mellett tükrök vannak elhelyezve, amelynek segítségével az ellenőr figyelemmel kísérheti egyrészt a csőpostával beérkező táviratokat, másrészt a gépkezelő személyzet munkáját is.

Németországban a háború után katonai szolgálatot teljesítő tisztekből és altisztekből nagyszámban átvett alkalmazottak lényeges személyzetszaporodást idéztek elő. Minthogy pedig a távbeszélőközpontok automatizálása következtében nagyszámú személyzet szabadult fel, a személyzeti létszám csökkentése nagy gondot okoz.

A német nemzetről köztudomású, hogy mindent rendszerbe foglal s különösen a nagyobb üzemeknél a legapróbb részletekig megy a célszerűsítés tekintetében. Tanulmányútamon magam is tapasztaltam, hogy milyen nagy ez a nemzet a rendszeres és céltudatos munka kifejlesztése terén. Erről igazán sokat lehetne még írni. Nem élhetek azonban vissza tovább olvasóim szíves türelmével s ezért ismertetésemet ez alkalommal befejezem.

Később, ha erre újból időt tudok szakítani, tapasztalataim közlését folytatni fogom.

Adatok a szabadságharc postájának történetéhez.

II. közlemény.*)

Közli: DR. MONUS FERENC, m. kir. postatitkár.

Données ayant à l'histoire de la poste sous la guerre d'indépendance. Par le Dr. François Monus, secrétaire de poste roy. hongr.

L'auteur a recueilli, de l'histoire de la poste sous la guerre d'indépendance, des données fort intéressantes au point de vue postal.

A magyar nemzet alkotmányos reformtörekvései a bécsi udvar elfogult, gyűlölködő politikája miatt végleg hajótörést szenvedett 1848 október havában, amikor V. Ferdinánd a Pestre összehívott országgyűlést feloszlatta s ezzel a bécsi udvar és a magyar nemzet között nyílt szakadást hozott létre. A nemzet dicső önvédelmi harca megkezdődött. Az Erdélyben összpontosított császári csapatok támadó hadműveletei, a fellázított oláhság pusztításai miatt 1848 november havában az agyonsanyargatott Erdély a magyar ügyre elveszetteknek látszott. A postaközlekedés az ország szíve és Erdély között megszakadt s ettől kezdve a legizgalmasabb napok követték egymást.

A Kossuth elnöklete alatt megalakult honvédelmi bizottmány 1848 november 20-án 6280/1326. sz. rendeletével, Budapest—Nagyszeben között fennállott postaforgalom beszüntetését a következő szövegű rendelettel közölte az ország lakosaival: „A Buda-Pest és Szeben között eddig fennállott szekérpostai összeköttetés ideiglenesen megszűnven s előlegesen a Buda—Pest—Szeged bánát—komlósi vonalra szorítatván Buda-Pest és Kolozsvár között a Debrecen és Nagy-Váradon keresztül vezető postavonalon egyelőre minden második héten küldendő szekérposták léptettek életbe és a szekérpostai kezelés is a debreceni és a nagy-váradon postahivatalokra szorítatott. De mihelyt a körülmények engedik és a fennforgó akadályok elháríthatatnak, a kérdéses vonalon nemcsak postaszekerek (delizsanszok) helyett gyakoribb közlekedéssel málhaposták fognak életbe léptetni, hanem a szekérpostai kezelés is valamennyi, a kérdésben forgó vonalon fekvő postahivatalokra ki fog terjesztetni. Ez intézkedés következtében Debrecenbe, Nagy-Váradra és a körül fekvő vidékekre szóló kisebb terjedelmű árukat, drágaságokat, holmikát, pénzt, irományokat is továbbszállítás végett a fennálló szabályok megtartása mellett a postára feltehető. Buda-Pest, november 20. 1848“.

A rendelkezés hangja óvatos, mít sem fejez ki abból, ami Erdélyben történt; ideiglenesen megszüntnek jelenti ki a Budapest—Szeben közötti postajárat közlekedését. Mintha érezték volna, hogy Bem tábornok maroknyi csapatával nemsokára egészen más helyzetet teremt a bérces kis hazában. A hangulat feltétlenül bizakodó volt s fanatikus hittal dolgoztak az ország érdekében tovább. Szinte bámulatos, hogy

*) I-ső közlemény megjelent a Magyar Posta 1929. évi 10. számában.

a minisztérium, ezekben a rendkívül válságos időkben, mennyire súlyt helyezett többek között arra, hogy a posta, külsőségeiben is nemzeti, magyar legyen. 1848 december havában kiadott 7.011/1544. sz. kormányrendelet erre nézve a következőkben intézkedik: „Az 1849 : XXI. tc. által a nemzeti színek és az ország címere ősi jogaiba visszahelyeztetvén, rendeltetik: hogy a következő 1849. évi január 1-ső napjától kezdve minden hazai postahivataloknál s levélgyűjtőségünkél azon vért (címtábla), mellyel a fennálló szabályok szerint a postahivatal, illetőleg levélgyűjtőség helyének kell kijelölve lenni, a nemzeti színekkel és az ország címerével legyen ékítve s ezen egyszerű, a hivatal minőségéhez képest választható felírással „főpostahivatal”, „postahivatal”, „levélgyűjtőség” elébe tévén a címnek a helység nevét, hol az illető postahivatal létezik.”

1849. év karácsonya nagyon szomorúnak ígérkezett, mert Windischgrätz herceg császári fővezér csapatai nagy gyorsasággal közeledtek Pesthez, mire az országgyűlés mindkét háza Debrecenbe menekült. (A képviselőház a kollégiumban, a főrendiház a Bárczy-házban, — Széchenyi-utca sarkán lévő emeletes házban — ülésezett.) A kormány is áttette székhelyét Debrecenbe s ezzel a színmagyar alföldi város az ország ideiglenes székvárosa lett.

Madarász László rendőrigazgató, aki a postai ügyek legfőbb intézője is volt, 1849. évi január 10-én 35. sz. alatt kiadott rendeletével utasította a postahivatalokat, hogy havi számadásaikat a debreceni postaszámvevőséghez terjesszék fel. A rendelet szószerint így hangzik: „Az ország több részéből kérelem tétetvén a postahivatalok által illetőségeikre nézve, oda utasíttatnak minden postahivatalok, hogy okleveles számadásaikat és illető követeléseiket adatolva Debrecenbe küldjék a postai számvevőséghez, hogy a beküldendő számadások és követelések nyomán a járulékok tisztába hozatván, azoknak azonnali kifizettetése megtörténhessék. Debrecen, január 10. 1849. Madarász László.”

1849 január második felében Bem tábornok már Nagyváradon van, szemlét tart a tűzérség felett... ezért vált szükségessé a következő rendelkezés: „26. sz. rendelet, az országos honvédelmi bizottmánytól. A haza jelen viszonyai által igényelt lehető leggyakoribb postai közlekedés és költséges sürgönyözés (lovas posta) megszüntetése tekintetéből Debrecen és Nagyvárad között eddig hetenként négyszer jární szokott posta, f. é. január 18-tól kezdve *naponként kétszeri* postajáratra átváltoztatván, kiindítása és megérkezési ideje reggeli és estvéli 6 órára határozottatott.”

A Debrecen—Nagyvárad közötti postai összeköttetés gyorsabbá tétele hadműveleti szempontból volt felette fontos. A kormány a budai fegyvergyárat Nagyváradon állíttatta fel és helyeztette üzembe.

1849 január 29-én Madarász László a postahivatalokat figyelmezteti, hogy a budai postafőigazgatósággal minden összeköttetésük megszakadt, a változott idők miatt Debrecenben felállított főpostaigazgatósághoz*) tartoznak. „128. sz. rendelet. A budai főpostaigazgatóságtól

*) L. a „Magyar Posta“ 1929. évi 10. sz.-ban fenti cím alatt megjelent I. közleményt.

további intézkedésig bárminemű intézkedéseket, rendeleteket elfogadni, avagy vele bármi érintkezésbe bocsátkozni szigorú felelet s honárulás bűnének terhe alatt mindeddig kerületéhez tartozott postahivatalok tiltatnak. Hivatalos függésük ideiglenesen a debreceni kerületi postafőigazgatósághoz köttetvén, minden rendelkezéseket egyedül ettől veendenek.”

1849. évi február 28-án „Debreceni főpostahivatal” aláírással ellátott hirdetmény közli Debrecen város közönségével, hogy a levelek kézbesítését ezután *egyenruhás* postai alkalmazottak fogják végezni s a levelek után a levél címodalán feljegyzett viteldíjat kell a félnek megfizetni. „41. sz. rendelet. Felsőbb határozat következtében a helybeli főposta hivatali levélhordók az eddig általuk minden egyes magánlevéltől vétetni szokott 1 pengőkracjár kézbesítési illetőség helyett az álladalom részéről egyenruházattal fognak elláttatni s a közönség által f. évi márt. 1-től egyedül csak a levél címlapjára feljegyzett vitelbér lesz nekik kifizetendő. Miről a t. cz. közönség saját mihez alkalmazhatása végett ezennel értesítetik. Debrecen, február 28-án 1849. A főpostahivatal által.”

1849 március havában kelt 58. sz. kormányintézkedés szerint: „Ha a hivatalos levelek szállítása szükségképpen sürgönyileg***) volna eszközlendő, miután az illető postatiszt a sürgönyt csak a szabályszerűen készített és feladó által aláírt és megpecsételt ellennyugtató mellett képes elfogadni, a sürgönyt szállítók személy- és rangkülönbség nélkül a leggyorsabb indulásra köteleztetnek.” E rendelkezés a Debrecenben felállított tábori postavezetőség részére adatott ki, ahol állandóan lovas küldöncök (honvédek, altisztek), lovas futárok (tisztek) is teljesítettek szolgálatot. A Debrecenben feállított tábori posta legfőbb vezetője Décsi István volt, akiről közelebbi adatokat eddig még nem sikerült megállapítanom.

1849 április havában a postaosztályt (főpostaigazgatóság értendő alatta) a rendőri osztálytól elkülönítették s külön igazgatás alá helyezték. Ennek magyarázata, hogy a postaügyek legfőbb intézője és egyben a rendőrigazgatóság vezetője Madarász László ellen, a Zichy Ödön-féle eltűnt ékszerek ügyében vizsgálat indult meg; a vizsgálat alatt a postafőigazgatás élére Farkas János miniszteri tanácsos került.

Bem tábornok, Görgey, Perczel tábornokok kedvező harctéri jelentései óriási lelkesedést váltottak ki Debrecen népéből, a magyar honvédek győzelmesen nyomultak előre... s Kossuth 1849 április 14-én a debreceni nagytemplomban az Úrasztala mellett hatalmas, gyújtó; mindenkit magával ragadó beszédet mondott Magyarország függetlenségéről s ugyanakkor elhangzott ajkáról a magyar nemzet sorsát véresen-gyászosan megpecsételő detronizációs szózat is...

1849 április 24-én Görgey győztes hadserege bevonul Pestre, Horváth Mihály püspök Debrecenben hálaadó istentiszteletet tart, este a várost kivilágítják, újongó, lelkes embertömeg vonul végig Debrecen utcáin, örömkönnyek csillognak, égnek a szemekben.

A debreceni ker. postafőigazgatóság utoljára még a következő szövegű falragaszokat függeszteti ki: „Az eddig Debrecen és Pest

**) Lovasküldőc értendő alatta.

között szokásban volt naponként egyszeri postajarat 1849. évi május 11-től kezdve addig, míg az országgyűlés és a kormánynak székhelye Debreczen városa leend, naponkénti kétszerire átváltoztatván, a feladó idő Debreczenben reggeli 9 órától 11 óráig, délután 3 órától 6 óráig határoztatott.”

1849 június havában a kormány s vele a megszüntetett debreceni postafőigazgatóság Pestre költözik vissza, azonban a következő hónapban már Szegedre kénytelen menekülni, ahonnan tövises, véres út vezetett a magyar Golgotához...

A m. kir. postahivatalok távíró- és távbeszélő szolgálatának meghosszabbítása.

Irta: Dr. LŐRINCZY GÁBOR m. kir. postatitkár.

Prolongation des heures de service des bureaux télégraphiques et téléphoniques de la Poste hongroise. Par le Docteur Gabriel de Lőrinczy, secrétaire des Postes.

L'auteur fait connaître les raisons qui contribuent à fixer en général les heures de service des bureaux télégraphiques et téléphoniques. Il expose, que pour établir des heures de service, le nombre des abonnés ne peut être considéré comme seul régulateur. Expose aussi, que la Poste du Roy, hongrois, comme exploitation commerciale de l'Etat, doit prendre en considération le trafic télégraphique et téléphonique et la recette qui en résulte. La Poste ne consent à la prolongation des heures de service demandée, que contre restitution des frais résultant de la prolongation.

A m. kir. postahivatalok távíró- és távbeszélő szolgálati idejét a forgalom, valamint a helyviszonyok figyelembevételével állapítják meg. Eltekintve a nemzetközi kicserélő szolgálatban résztvevő hivataloktól, melyeknél a lehetőség szerint folytonos szolgálatot kell rendezni, a szolgálati idő általában a forgalomhoz, illetőleg a forgalom folytán előálló jövedéki bevételekhez igazodik. Ez érthető is, mert mennél hosszabb szolgálatot tart valamely hivatal, annál nagyobbak a postának az ezzel járó személyi és dologi kiadásai. A posta pedig, amely mint üzem, saját bevételeiből köteles fedezni kiadásait, költségvetési egyensúlyának érdekében mindig kénytelen szem előtt tartani a helyes üzemi gazdálkodás alapelveit, tehát az egyes hivataloknál csakis olyan távíró és távbeszélő szolgálati időt rendszeresíthet, amelynek költségei az illető hivatal távíró- és távbeszélő jövedéki bevételeiben fedezetet találnak.

A szolgálati idő megállapításánál fontos tényező az előfizetők száma is. Ausztriában például olyan helyeken, ahol nincsen valamilyen gyár vagy nagyobb ipari üzem, tehát a helyi viszonyokat különösképpen nem kell mérlegelni, a szolgálati idő mindig az előfizetők számához igazodik. Így az osztrák hivatalok 50 előfizetőig korlátolt nappali (L) szolgálatot, 50-től 200 előfizetőig napi 10 órai, 200-tól 500 előfizetőig napi 12 órai, 500-tól 2000 előfizetőig napi 14 órai és 2000 előfizetőnél,

illetőleg ettől feljebb napi 24 órai, azaz folytonos szolgálatot tartanak, Abban az esetben, ha valamelyik osztrák hivatal rendszeresített szolgálatának a meghosszabbítását valamely érdekeltség kéri, ezt csak megfelelő hozzájárulás ellenében rendelik el s az érdekeltség által fizetendő díjakat, a körülmények figyelembevételével, hivatalonként esetről-esetre állapítják meg.

Az előfizetők számát nálunk is figyelembe veszik a szolgálati idő megállapításánál, sőt régebben csakis az előfizetők számától függött egyes vidéki hivatalok szolgálati ideje. Így a régi törvényhatósági távbeszélőhálózatok létesítésének és fenntartásának első alapfeltétele az volt, hogy a létesítendő távbeszélő központhoz korlátolt (L) szolgálat tartása mellett legalább 3 olyan előfizetőnek kellett jelentkeznie, akik közül 2 rendes, 1 pedig kedvezményes díjak fizetésére három éven át kötelezettséget vállalt, teljes nappali (C) szolgálatot pedig csak akkor tartott az ilyen hivatal, ha legalább 10 olyan előfizetője volt, akik közül 8 rendes, 2 pedig kedvezményes díjak megfizetésére ugyancsak három éven át kötelezte magát.

Egyedül az előfizetők száma alapján azonban nem lehet a hivatalok szolgálati idejét megállapítani. Nálunk egyébként is más a helyzet, mint Ausztriában. Az előfizetők száma jóval kevesebb (kb. 40.000-rel), nincsenek olyan fejlett iparú vidéki városaink, mint ott és ez a körülmény mindenesetre kihatással van a vidéki távbeszélő fejlődésére. Olyan vidéki városunk, illetőleg távbeszélőközpontunk, ahol az előfizetők száma 100 és 200 között váltakozik, mindössze 31 van; ezek a hivatalok teljes nappali (C), azaz naponként télen 13, nyáron 14 órai szolgálatot teljesítenek. 200-tól 500-ig terjedő előfizető 12 hivatalnál van. Ezek közül 4 teljes nappali (C), 3 éjjelleg meghosszabbított teljes nappali (N/2), 5 pedig folytonos (N) szolgálatot tart. 500-tól 2000-ig terjedő előfizetője 9 vidéki hivatalunknak van. Ezek közül 2 éjjelleg meghosszabbított teljes nappali (N/2), 7 pedig folytonos (N) szolgálatot tart. 2000 előfizetőnél több csupán egy vidéki központunknál van, amely zszintén folytonos szolgálatot tart.

Amint látjuk, valamely hivatal szolgálati idejének a megállapításánál az előfizetők száma csak egyik tényező, de végeredményben egyrészt a forgalom, másrészt a speciális helyi viszonyok (megyeszékhely, gyümölcstermelés, határszél stb.) döntenek el a szolgálati időnek mikénti megállapítását.

Az újonnan megnyitott táviró (távbeszélő) hivatalaink rendszerint korlátolt (L) szolgálatot tartanak s ha a forgalom emelkedik, ezt a szolgálatot fokozatosan kiterjesztik. Erre nézve az igazgatóságoknak kell esetről-esetre indokolt előterjesztést tenniük.

A rendszeresített szolgálat a Távbeszélőüzleti Szabályzat 8. §-ának 8. és 9. pontjaiban, valamint a Táviróüzleti Szabályzat 7. §-ának 5. pontjában foglalt rendelkezések szerint hatóságok, vagy magánosok kérelmére, közérdekből, vagy magánérdekből meghosszabbítható, azonban az érdekeltség (vagyis az, aki a meghosszabbítást kéri) a rendkívüli szolgálat költségeit a postának köteles megtéríteni.

Közveszély, tűz, árvíz, baleset, elemi csapás esetén, híradás, illetőleg első segélykérés céljából, továbbá az állambiztonság érdekében a táviró- és távbeszélőhivatalok, úgyszintén a vasúti táviróhivatalok a

rendes szolgálati időn túl is kötelesek távbeszélő összeköttetéseket létesíteni, illetőleg táviratokat elfogadni anélkül, hogy ezért a szolgálatért külön költségmegtérítést kérnének.

Köztudomású, hogy a távbeszélő az iparnak és a kereskedelemnek ma már nélkülözhetetlen segédeszköze, de fontos szerepet játszik — főként városokban — az emberek mindennapi életében is. A gazdasági, közbiztonsági és közrendészeti szervek szintén rá vannak utalva, de nélkülözhetetlen az emberi élet és vagyoni biztonsága érdekében szükséges intézkedéseknél (mentők, tűzoltók felhívása) is.

E fontos és kétségtelenül elsőrendű szükségleteket azonban a távbeszélő csak akkor elégíthetné ki teljes mértékben, ha úgy nappal, mint éjjel s úgy a helyi, mint a távolsági (interurbán) forgalomban mindenütt, minden korlátozás nélkül használhatnák.

Tudjuk, hogy a legtöbb postahivatalnál csak a nappali órákra korlátozott táviró- és távbeszélőszolgálat az általános közérdek szempontjából nem megfelelő. Megnyilvánul ez azokban a gyakori kérelmekben is, amelyekben a különféle közigazgatási, gazdasági és kereskedelmi szervek és érdekeltségek az egyes hivataloknál éjfélig tartó, a legtöbb esetben azonban folytonos táviró- és távbeszélőszolgálat rendszeresítését szorgalmazzák.

Bár a posta rendeltetésének tudatában a jogos igényeket elismeri és a szolgálati idő megállapításánál a helyi viszonyokat a lehetőség szerint figyelembe is veszi, mégis a legtöbb esetben nem áll módjában a rendszeresített szolgálatnak a saját költségén való meghosszabbítása, mert hiányzanak az ehhez szükséges anyagi eszközei. Ezen a téren tehát azoknak kell áldozatot hozni, akiknek elsősorban érdeke a szolgálat meghosszabbítása. Amint már előbb is említettem, a posta csak szigorúan megszabott költségvetési keretek között gazdálkodhatik, ennél fogva nem vállalkozhatik olyan szolgálatok teljesítésére, amelyeknél csak kiadásai vannak, de a kiadásokkal arányban álló bevételekre nem számíthat. Már pedig nyilvánvaló, hogy a késő esti, valamint az éjjeli órákban folytatott távbeszélgetésekből, valamint az ebben az időben feladott táviratok díjából számottevő bevételeket nem remélhetünk.

A szolgálat meghosszabbítása folytán a postára mindig lényeges költségek hárulnak. Ha valamely nem kincstári (postamesteri) hivatalnál korlátolt nappali (L) szolgálat helyett meghosszabbított korlátolt (C/2) szolgálatot rendszeresítenek, a postamester járandóságát havi 20 pengővel, ha pedig korlátolt nappali (L) szolgálat helyett teljes nappali (C) szolgálatot rendszeresítenek, havi 50 pengővel kell felemelni. Hacsak az első esetet vesszük, vagyis, ha valamennyi (L) szolgálatot tartó hivatalnál (kb. 1300 ilyen postamesteri hivatal van az országban) meghosszabbított korlátolt (C/2) szolgálatot rendszeresítenénk, havi 26.000, illetőleg évi 312.000 pengő kiadási többlettel kellene számolni. Ha pedig ezeknél a hivataloknál korlátolt (L) szolgálat helyett teljes nappali (C) szolgálatot rendszeresítenének, a kiadási többlet havi 65.000, illetőleg évi 780.000 pengőre rúgna. Ilyen összegű kiadásokkal szemben figyelembe véve e leginkább falusi hivatalok csekély távbeszélő forgalmát és az előfizetők aránylag kis számát, megfelelő bevételekre egyáltalán nem lehet számítani.

A kincstári hivatalok szolgálatának meghosszabbításánál hasonlóképpen nehéz a helyzet; kincstári hivatalaink kettő kivételével vagy teljes nappali (C), vagy éjjelig meghosszabbított (N/2), vagy pedig folytonos (N) táviró- és távbeszélőszolgálatot tartanak, tehát ezeknél vagy éjjelig tartó, vagy folytonos szolgálat rendszeresítése jöhet szóba, mint szolgálat meghosszabbítás.

Mínt hogy a kincstári postahivatalok személyzetének létszámát a rendszeresített szolgálat és a hivatal által feldolgozott munkaegységek figyelembevételével állapítják meg, felesleges munkaerő egyik hivatalnál sincs és a létszámmegállapítás alapját képező szolgálat meghosszabbítása a legtöbb hivatalnál személyzetszaporítással is jár.

Rendkívüli esetekben (képviselőválasztás, sztrájk, árvíz stb.) az alkalmazottak szabadidejének feláldozásával rövid ideig, bármelyik kincstári hivatal ellátja a meghosszabbított szolgálatot, de ha a szolgálat meghosszabbítás hónapokra szól, vagy állandósítják, feltétlenül gondoskodni kell személyzetszaporításról. A rendes körülmények között is legalább napi 8 órai szolgálatot tartó személyzetnek ugyanis megfelelő beosztással szabadidőt is kell biztosítani, mert ennek hiányában munkaképességük csökken, sőt állandó és fokozottabb igénybevétel (rendkívüli szolgálat) mellett előbb-utóbb szolgálatképtelenné válhatnak.

Ha valamelyik kincstári postahivatalnál a szolgálat meghosszabbítás csak a távbeszélőkapcsolószolgálatra és a táviratoknak távbeszélőn való feladására terjed ki, de nincs táviratkézbesítés, akkor rendszerint egy tisztviselővel kell szaporítani a létszámot. Ez a szaporítás egy X. fizetési osztályba tartozó tisztviselő családi pótlék nélküli járandóságainak, valamint a reá eső nyugdíjterhernek figyelembevételével igen mérsékeltten számítva, a postára nézve havi 323 pengő kiadást jelent. Ehhez hozzá kell még számítanunk az éjjeli szolgálatért járó külön díjakat, valamint a felmerülő dologi kiadásokat (fűtés, világítás költsége) is, ami féléjjeli szolgálatnál havi 50, egész éjjeli szolgálatnál pedig mintegy havi 90 pengőre rúg. Ha azonban akár szolgálati, akár biztonsági okokból altiszti munkaerőt is be kell osztani a meghosszabbított szolgálat tartamára, a fentemlített kiadások lényegesen emelkednek, sőt, ha az altiszti létszámot is szaporítani kell, a havi 660 pengőt is meghaladják.

Ilyen körülmények között érthető, hogy a posta a hivatalok szolgálatának meghosszabbítására irányuló különféle kérelmeket elsősorban a forgalom szempontjából bírálja el és csak olyan helyeken rendez be hosszabb szolgálatot, ahol az ezzel járó kiadásokat a meghosszabbított szolgálat tartama alatt befolyó bevételek fedezik vagy pedig ezeknek a költségeknek a megtérítését az érdekeltség vállalja. A szolgálat meghosszabbításának feltételeit, illetőleg az érdekeltség által fizetendő hozzájárulás összegét úgy a kincstári, mint a nem kincstári hivatalokra nézve a m. kir. posta egységesen szabályozta.

Ez a rendelkezés nem rideg üzleti politika vagy a gazdasági és kereskedelmi élet érdekeinek fel nem ismerése, hanem a posta üzemi jellegével együttjáró és mindig szem előtt tartandó irányelv, amely nem engedi meg, hogy a posta ingyenes szolgálatok teljesítésére vállalkozzék.

A posta az érdekeltségek terhére rendszeresített szolgálat meghosszabbításoknál figyelembe veszi a meghosszabbított szolgálat tartama alatt befolyó bevételeket is és nem zárkózik el az elől, hogy ha ezek a bevételek jelentékenyek, azok az érdekeltség által fizetett hozzájárulási összegbe beszámíttassanak.

A falurendszerű távbeszélő a kisközpontokba bekapcsolt előfizetők helyzetét lényegesen megkönnyíti, mert a távbeszélő használatát részükre folytonossá teszi, a nagyobb központok automatizálása pedig egy-egy nagyobb város előfizetőinek biztosítja ezeket az előnyöket. Még mindig változatlan marad azonban a helyzet a többi központoknál, amelyeknél a szolgálat meghosszabbítása ezután is csak az érdekeltség hozzájárulása mellett lehetséges.

A külföldi rádiótársaságok jogviszonyai és szervezete.

Írta: TEÉSZ FRIGYES, m. kir. postatiszt.

Les droits juridiques et l'organisation des Sociétés Radiophoniques à l'Étranger. Par Frédéric Teész, commis des Postes.

L'auteur expose les principes sur lesquels le développement de la radiophonie est basé aux Etats-Unis d'Amérique, en Angleterre et en Allemagne, pays, dans lesquels la radiophonie est organisée dans des types différents et où, la radiophonie a atteint un développement très avancé. Il discute les problèmes de droit et d'organisation, qui, depuis l'origine se sont présentés, ainsi que les conditions et obligations des Sociétés concessionnaires.

A rádióhírdő szervezése úgyszólván minden országban más-más szempontok tekintetbevételével történt. Mindenütt az állam célja szabta meg az irányt, így például az Északamerikai Egyesült-Államokban, az óriási távolságok hazájában, fő cél a szórakoztatás volt a külpolitikai célok teljes háttérbe szorításával, ami viszont földrajzi fekvéséből következik. Anglia rádiópolitikájának irányító elvei a szórakoztatáson kívül katonai és világbirodalmi célokat szolgálnak. Németország a rádiót a külföld felvilágosítására használja.

Bármennyire is eltérőek legyenek az egyes országokban a rádióhírdőre vonatkozó jogszabályok, egy dologban mind megegyeznek s ez az állami felügyelet jogának biztosítása. Ennek gyakorlásának módja és mértéke azonban már majdnem minden országban más és más.

A szórakoztató rádió legelőször az Északamerikai Egyesült-Államokban fejlődött ki. Néhány év telt el, amíg Angliában is megoldásra éretté vált a helyzet s ezzel majdnem egyidőben, csupán néhány hónappal később szervezték meg Németországban a szórakoztató rádiót.

A rádióhírdő társaságok jogviszonyait és szervezetét mindhárom országban egymástól egészen eltérő módon oldották meg. Mindhárom rendszer útmutatóul szolgált a többi országok későbbi szervezési munkálatainál és többé-kevésbé ugyanezeket a megoldási

módokat fogadták el mindenütt. Éppen ezért ez alkalommal csak ezeket a főtípusokat ismertetem, mert a rádióhírdő az említett három országban érte el legnagyobb fejlődését és ezért annak jogi, valamint szervezési szempontból való tanulmányozása legértékesebb anyagot nyújtja. Kifejlődési időrendjük szerint először az Észak-amerikai Egyesült-Államok, majd Anglia és végül Németország rádióhírdőjének szervezetét ismertetem.

Az Északamerikai Egyesült-Államokban (ezentúl csak röviden: USA) a rádió alapvető törvényei az 1912. évi augusztus hó 12-én az 1922. évi június hó 8-án és az 1927. évi február hó 23-án kibocsajtott rádiótörvény. Az 1922. évi törvény nagyjában csak ismétlése az első törvénynek, legfeljebb a műszaki feltételeket szigorította meg. A törvények szerint rádióadóállomás felállításához állami engedély szükséges. Engedélyt csak az USA állampolgára kaphat és csak az, aki kellő műszaki ismeretekkel rendelkezik. Az engedély ideiglenes és bármikor visszavonható. Az ország területét öt övre osztották és ez övökön belül, az engedélyezendő adóállomások más-más hullámhosszakat kötelesek használni. Az adóállomásokat csak az engedélyben meghatározott napokon szabad üzemben tartani. Megtagadható az engedély olyanok részére, akik a hatóság véleménye szerint, a rádióközlekedést bármiképpen monopolizálhatnák.

A rádióhírdőre vonatkozó minden kérdés tárgyalására a kereskedelmi department (minisztérium) illetékes. Ezenkívül van például New-York városában egy félhivatalos szerv is, ennek a neve Rádió-Kereskedelmi Kamara; célja, hogy a kormány és a lakosság közt felmerült rádióügyek megoldását elősegítse.

Az összes rádióhírdő szervezetek magánkézben vannak. Az állam a rádióengedélyezéseket nagyon szabadelvűen kezeli s csak ott szól bele, ahol a rádióforgalom rendje azt feltétlenül megkívánja. A rádió terén az USA kormánya a „laissez faire, laissez passer“ gazdaságpolitikai elv alapján áll és csak az úgynevezett „rendőrállam“ szerepét tölti be. A vállalkozás tehát majdnem teljes szabadságot élvez.

A rádiógyáripár számos adóállomást tart üzemben. Ezeknek tulajdonképpen célja az üzleti haszon fokozása, mert az USA-ban rádióvevőkészülékeket előzetes engedély nélkül bárki vásárolhat, készíthet és előfizetési díj nélkül üzemben is tarthat és így a rádióipar által üzembentartott rádióállomások révén a közönség vásárlókedvét kívánták fokozni.

Már ennél az első példánál is látható, hogy az USA-ban nem azért nem szedtek előfizetési díjakat, mert ezt az úgynevezett „szabadság országában“ meg nem engedhetőnek tartották volna, hanem mert üzleti hasznuk volt belőle. Ami a sokat emlegetett „szabadság“-ot illeti, kis boncolgatás után az üzleti cél majdnem mindig előkerül, amit különben nem is lehet elítélni, de viszont helytelen volna, az üzleti haszon helyett, az emberi szabadság jogainak magasabb kultuszát vagy fokozottabb tiszteletét emlegetni.

Lássuk a többi adóállomást, milyen üzleti célok húzódnak meg mögöttük. Azok a magán rádióállomások, melyeket nem a rádiógyáripár tart üzemben, két nagy csoportba oszthatók, úgymint a reklámadók és a hírszolgáltatók. A reklámadó állomások ugyanúgy, mint a rádió-

gyáripar állomásai, elég jó és változatos műsort nyújtanak. A reklámadóállomások költségeit azok a cégek viselik, amelyeknek reklámait a rádióállomás közvetíti.

Az amerikai rádióhírdető óriás arányú fejlődése egyrészt a nagy szabadsággal, másrészt az ország nagy gazdagságával magyarázható, mert ez tette lehetővé, hogy úgyszólván minden kerület, minden cél és minden szolgálat számára rádióadóállomásokat tud építeni. Az adóállomások ezrei egymást zavarták és zavarják nagyrészt még ma is. Az egész egy nagy káosz, hullámzavar, amelynek tarthatatlanságát már az amerikaiak maguk is belátják és amelyből megfelelő kivezető utat keresnek.

Európai értelemben vett szórakoztató rádió az USA-ban teljesen hiányzik. Ott nincsen egységes szervezet vagy központilag irányított rádiószolgálat, amelynek kizárólagos célja a hallgatóság szórakoztatása volna, úgy amint az Európában általában ismeretes. Az amerikai rádióhírdetőt az amatőradások, a számtalan egyesületi és társasági adások képezik, továbbá az olyan vállalatok rádióüzeme, melyek a rádióhírdetőt melléküzemként kezelik. Az európai rádióhírdetőkhöz még leginkább hasonlítható rádióvállalatok vagy városi üzemből pl. New-York város rádiója, vagy elektromos konszern üzemében működnek; ide sorolhatók még az egyes alkalmakra létesített külön rádióhírdető vállalatok. Mindezek az adóállomások a rádió felhasználásával magánlevelezést is bonyolítanak le.

Nem volna helyes, ha egyszerűen csak tudomásul vennők azt, hogy az USA-ban a rádióra úgyszólván semmi korlátozó rendelkezés nincs, hanem kutatnunk és keresnünk kell ennek az úgynevezett szabadságnak a magyarázatát, meg kell világítanunk a hátteret, amelyből a fejlődés kiindult és amelynek alapján elérkezett a teljes zűrzavarig.

Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy zavartatás esetére sem a táviró, sem a távbeszélő törvényes védelme 1927. évig az USA-ban biztosítva nem volt s 1927-ben is csak a parti hajórádióforgalmat vették védelembe. A törvényes jogalap hiányzott tehát, amelynek alapján az ezerszámra üzembehelyezett és zavarokat okozó amatőr rádióállomásokat megrendszabályozni vagy számukat korlátozni lehetett volna. Az óriási távolságok a mindenki által felállítható rádióállomások elterjedésének különösen kedveztek, mert azok segítségével, a nagy területeken elszórtan élő milliók egyszerre elérhetőkké váltak. Az adóállomások száma gomba módra szaporodott anélkül, hogy különösebb szervezés szükségessé vált volna.

Rádiódíj sem adózás, sem előfizetési díj alakjában nincsen, sőt a készülékek vásárlásánál, mint árkiegészítő sem szerepel. A rádióadóállomások pénzszükségleteit részben a világítási vállalatok, részben pedig a reklámokért és hirdetésekért beszedett díjakból fedezik. A világítási vállalatok a költségek egy részét azért vállalják, mert rájöttek arra, hogy a rádió elterjedésével emelkedik az áramfogyasztás és így nekik a rádió még a részköltség vállalásával is jó üzlet.

A nagy fellendülést jórészt a jogi korlátozások teljes hiánya idézte elő, amely később a teljes zűrzavarba csapott át. Tagadhatatlan az is, hogy ez a korlátozás nélküli fejlődés óriási túlerővel vezetett. A fölös számban felállított adóállomások és rádiótársaságok

pénzügyi nehézségekkel küzdenek; károsan érezhető éppen a helyes szervezés hiánya. Ezt általában el is ismerik s most igyekeznek a rádióhirmondót egészen új alapelvek szerint szervezni.

A rádióállomások pénzügyi helyzetének megállapításához pontos adatokra volna szükség, amit néhány rádióállomásról könnyű összeállítani, de százakról már nehezebb feladat. Ezt igyekeznek az USA-ban megoldani, amikor 1930. évben 600 rádióállomásnak küldöttek szét kérdőíveket, amelyek alapján a kedvező vagy kedvezőtlen pénzügyi eredmény mérvét szeretnék megállapítani.

A rádióállomások ezidőszerint tulajdonképpen az egész USA területére kiterjedő három nagy rádiócsoporthoz tartoznak; e csoportok a következők: „National Broadcasting Company“, „Columbia Broadcasting System“ és az 1930. évi szeptember hó 24-én létrehozott „Southern Broadcasting Company“.

Végül az 1927. évi rádiótörvény néhány érdekes rendelkezését óhajtom ismertetni. A rádiótörvény teljes címe „AN ACT FOR THE REGULATION OF RADIO COMMUNICATIONS, AND FOR OTHER PURPOSES“, amelyet mindig csak rövidített alakjában: „RADIO ACT OF 1927“ elnevezéssel idéznek. E legutóbbi törvény értelmében rádióhirmondó adóállomást csak 3 évre lehet engedélyezni. Az engedélyt a lejáratkor időről-időre meg lehet hosszabbítani, de mindig csak 3 évi időtartamra.

Aki a szabályokat és előírásokat nem tartja be, 500 dollár erejéig büntethetik. Ugyan-e törvény kimondja, hogy a RADIO ACT-ban foglaltak tudatos be nem tartása minden egyes alkalommal 5000 dollár pénzbüntetéssel vagy öt évig terjedhető elzárással, vagy mindkettővel büntethető.

Érdekes, hogy a Philippini-szigeteket és a Csatorna-övet (Pamana) kivették a RADIO ACT hatálya alól; e területeken tehát a rádiótörvényt nem alkalmazzák.

A már engedélyezett rádióállomások felügyelet alatt állanak, tehát nincsen teljes szabadság még a „szabadság országában“ sem. Így például legutóbb is 350 adóállomást helyeztek „megfigyelés“ alá. Ha a megfigyelés ideje alatt a szabályellenességet ismételten tapasztalják, a csak „ideiglenesen“ adott engedélyt visszavonják. Érdekes itt egy kissé körülnézni és keresni, hogy mi lehet ott szabályellenes, ahol állítólag „szabad“ a rádiózás. A legtöbb esetben a megállapított hullámhossz be nem tartása és más állomások zavarása az ok, vagy az állomás teljesítményét emelte fel jelentékenyen, esetleg a személyzet közül valakinek a rádiózáshoz nem volt engedélye. További előírások, hogyha egy állomás hanglemezről közvetít, ezt a körülményt be kell mondani, a közvetítés alatt a hívójelet negyedóránként ismételni kell stb. Ilyen rendelkezések és ezekhez hasonló sok más előírás be nem tartása az engedély visszavonásával jár.

Ezek után megállapíthatjuk, hogy a rádió az USA-ban mégsem annyira „szabad“, mint ahogy azt sokszor hangoztatják.

Az USA-ban a szórakoztató rádió jogi szabályozása napjainkban újra időszerű, mert a hullámzavar teljessége már bekövetkezett úgy annyira, hogy Hoover kereskedelmi államtitkár további új rádióadó-állomások engedélyezését kénytelen volt megtagadni. Ezzel egy-

időben úgy a képviselőház, mint a szenátus elé a rádióhirmondó újabb szabályozására vonatkozó törvénytervezetet terjesztett elő.

Nagy-Britanniában a hírszolgálat fontosságát már a rádió feltünése előtti időkben is felismerték és az egész világot átfogó kábelhálózatot építettek ki. E kábelhálózat magántársaságok tulajdona. Marconi a kábelhálózat kiegészítésére világ-rádióhálózatot akart létrehozni, ugyancsak magánvállalkozás alapján. Mivel azonban Nagy-Britanniára nézve a dominiumaival, a fennhatósága alatt álló területeivel és a gyarmataival való rádióközlekedés valóságos élet-kérdés, Marconi tervei az angol postaminisztériumban a legnagyobb ellenállásra találtak. Az angol kormány ugyanis határozottan amellett foglalt állást, — valószínűleg a kábeltársaságokkal szemben szerzett kedvezőtlen tapasztalatok alapján, — hogy a rádióközlekedést az államnak tartja fenn. Ezt az elvet azonban a dominiumokban és a gyarmatain nem tudta érvényre juttatni, sőt az anyaországban sem teljes mértékben.

Nagy-Britanniában a rádióközlekedés kérdésében tehát két érdekcsoport, az állam és a Marconi magántársaság állt egymással szemben. A nagyfrekvenciájú műszaki gyártás terén a Marconi társaság Nagy-Britanniában vezető vállalat volt és nemcsak gyártott rádiókészülékeket, hanem a rádióforgalom lebonyolítását is magához akarta ragadni, úgy, amint azt a kábeltársaságok a távíróforgalommal tették. A Marconi társaságnak nem állott érdekében, hogy az államnak rádiókészülékeket szállítson s ezért eladási árait, — amelyek monopolárként szerepeltek, — magasan állapította meg. Ennek következtében Anglia kénytelen volt a rádióüzemhez és a forgalom lebonyolításához szükséges rádióberendezéseket és egyéb alkatrészeket saját kezelésében előállítani. Így váltak kimondott vetélytársakká az angol állam és a Marconi-társaság.

Mindezek előrebocsájtása szükséges volt, mert így érthetjük meg leginkább azt az angol állami felfogást, amit Nagy-Britanniában a szórakoztatórádióra vonatkozólag vallanak.

Ilyen előzmények után jelentkezett a szórakoztató rádió, a rádióhirmondó megoldandó problémája. Az angol birodalom egységét szolgáló rádióközlekedéspolitikai természetes következménye, hogy habár a szórakoztató rádió magántársaság kezében van, az állam a maga részére szigorú ellenőrzési jogot biztosított.

A sok kisebb elektromos cég előretörése, valamint a postaminiszter állásfoglalása következtében, — aki a szórakoztatórádiónál a monopol helyzetet feltétlenül el akarta kerülni, — a Marconi-társaság az angol rádióhirmondó terén jelentősebb befolyást a maga részére biztosítani nem tudott. Ugyanis a rádióhirmondószolgálat ellátására — a postaminisztérium kezdeményezésére, — 1922. évben az összes érdekelt vállalatok egy nagy társaságban, a „BRITISH BROADCASTING CO. LTD.“ (röviden BBC)-ben tömörültek. Rádióadóállomásokat a posta és a BBC közt kötött egyezmény értelmében csak a BBC építhet és tarthat üzemben, gondoskodik továbbá műsorról és az előadások megtartásáról. Szórakoztatórádióval tehát a BBC-n kívül, — mely társaság viszont szigorú állami ellenőrzés alatt áll, — más nem foglalkozhatik.

A BBC nemcsak a rádióüzemmel foglalkozó vállalatokat, hanem a rádióipar és a rádiókereskedelem cégeit is magában foglalja. A BBC alapítása állampolitikai szempontokra vezethető vissza és azáltal, hogy az érdekelteket az angol posta egy nagy társaságba kényszerítette, az állam ellenőrzési munkáját is megkönnyítette.

A rádióhírmondóüzem állami kezelése elől Angliában mindig kitértek, de az állami ellenőrzést nemzeti követelménynek nyilvánították.

A BBC szervezési- és építési munkálatai gyorsan haladtak, úgy hogy 1922. év karácsonyán a rádióhírmondó működését már meg is kezdhette. Németországot ugyan megelőzték néhány hónappal, de viszont az Északamerikai Egyesült-Államokban a szórakoztató rádió ekkor már három éve működött és 1922. évben a rádióelőadásokat ott már 20—30 millió ember hallgatta.

Rádióvevőkészülékek gyártását Angliában a posta engedélyezi, engedélyt azonban csak oly cégnek ad, amely a BBC tagja. Ilyenformán a cégek valósággal kényszerítve vannak arra, hogy a BBC-be tagul belépjenek. Belépéskor 50 fontsterling belépési díjat kell fizetni. Ezeket az összegeket a BBC nem használja fel, hanem külön számlán vezetik s a tag kilépésekor annak visszafizetik. Ennek célja a kis vállalatok távoltartása. Minden tagvállalat köteles egy vagy több BBC részvényt is átvenni.

Nagyon figyelemreméltóak azok a rendelkezések is, melyekkel az úgynevezett „szabadverseny országában“ az angol rádióipart a külföldi iparral szemben védik. Ugyanis a BBC tagok kötelesek rádiókészülékeiket az ország határain belül előállítani s külföldről csak azokat a nyersanyagokat szabad behozni, amelyek belföldön nem szerezhetők be. Rádiókészülék összeállítása céljából még rádióalkatrészeket is tilos bevinni. Külföldi rádiókészülékek forgalomba hozatala tilos.

A BBC jogi helyzetének helyes megismeréséhez a szabadalmi kérdés rendezésének ismertetése is szükséges. Miután tagjai között ipari vállalatok is vannak, a szabadalmi kérdést is kénytelen volt rendezni. Erre vonatkozólag kimondották, hogy a rádióadással kapcsolatos szabadalmakat a BBC rendelkezésére kell bocsátani; a rádióvétellel kapcsolatos szabadalmakat és találmányokat a szabadalomtulajdonos tag saját céljaira használhatja fel. Ebből azt láthatjuk, hogy a BBC egyrészt szabadalmi díjakat takarít meg, másrészt pedig szabadalmi sértéseket követ el.

A BBC tagok kötelesek minden eladott készülék után díjat fizetni, mely összegeket a BBC rádióállomások építésére és fenntartására használja fel.

A csak vevőkészülékeket gyártó cégeket az állam a BBC-be azért kényszerítette és a BBC építési költségeinek viselésében azért kell résztvenniük, mert adóállomások felállítása és üzeme elsősorban részükre jelent hasznot. A rádióvevőkészülékeket gyártó cégeket minden országban igyekeztek az adóállomások költségeinek viselésére kényszeríteni s ezt a célt vagy a vevőkészülékek megadóztatásával érték el (pl. Németországban) vagy pedig közös vállalatba kényszerítették ezeket, amely közös vállalatba díjakat kell fizetni.

Az angol postaigazgatás fenntartotta magának azt a jogot, hogy abban az esetben, ha a BBC működése nem volna kielégítő vagy ha szolgálata egyes vidékeket és városokat nem érne el vagy ha a rádióhírszolgálatnak a posta által kijelölt vidékekre való megfelelő kiterjesztését a BBC nem valósítaná meg, akkor a posta más szervezetnek is adhat működési engedélyt, sőt, azt pénzügyileg is támogathatja.

A BBC alaptőkéje 100.000 fonsterling; ez 1927. évi január hó 1-től maximálisan 500.000 tont sterlingben van megállapítva. Az osztalékot az állam 7½%-ra korlátozta. A tartaléktőke nagysága az alaptőke 10%-a. Az állami felügyeletre és az állam pénzügyi érdekelttségére való tekintettel, a vállalat inkább *közhasznú* intézmény, mint tisztán üzleti szervezet; ez tűnik ki saját megállapításából is, melyben céljait és feladatait a következőképpen körvonalazta; nyilvános jóléti szolgálat, hírek, beszámolók, hangversenyek, előadások, nevelésügyek, beszédek, időjelentések és tánczene közvetítése.

A posta és a BBC egymáshoz való viszonyát szabályozó engedélyegyezményt (Licence and Agreement) 1924. évben részben megváltoztatták. Ez a változás pénzügyileg nagyjelentőségű volt. Ugyanis az adóállomások építési költségei a BBC-nek súlyos terhet jelentettek s ennek jórészét az államra hárították olyképpen, hogy ettől az időponttól az angol posta a rádióelőfizetési díjak addigi 50%-a helyett annak 75%-át adta át a BBC-nek, továbbá a tagvállalatok által minden eladott készülék után az államnak fizetendő díjat a felére, lámpákészülékeknél a harmadára csökkentették. Ugyanekkor az amatőr-készülékeket is engedélyezési díjjal terhelték.

A BBC jövedelmei, melyekből a szórakoztatórádió építkezéseit, üzemeltetését fedezik és műsorról gondoskodnak, háromfélék, úgymint: 1. a társaság tagvállalatainak belépési díja, 2. a tagvállalatok bevételeinek egy része, 3. az előfizetési díjak 50%-a, illetőleg 1924. évtől annak 75%-a.

Az állami felségjog elismerése címén a BBC minden rádióadó-állomása után évi 10 fontsterlinget fizet a postának.

Hirdetések és reklámok közvetítésére a rádióhírmondót Angliában nem szabad felhasználni. E korlátozás a BBC engedélyegyezményében kifejezetten bennfoglaltatik.

A BBC-nek adott engedély kizárólagos, de csak időleges. Az első engedélyt 1922. évtől 1926. évi december hó 31-ig adták, amelyen 1924. évben a már említett pénzügyi természetű változtatásokat vitették keresztül. Az angol posta a rádióhírmondó-adást már a szervezés legelején szigorúan szabályozta, de csak abból a szempontból, hogy maga az adás zavarokat ne okozzon. Ezt a megoldási módot később erősen támogták, annyira, hogy a kormány egy bizottságot állított föl, és ennek a bizottságnak feladatává tette, hogy a rádióhírmondó jelentőségéről, elterjedettségéről, jövőbeli és a pénzügyi lehetőségeiről jelentést állítson össze, továbbá, hogy törvényhozási úton milyen változások szükségesek, melyek hivatva volnának a rádióhírmondónál a közérdek megvédésére.

E bizottság — miután a BBC addigi működéséről és munkájáról elismerőleg emlékezett meg, — arra a megállapításra jutott, hogy mi-

vel a rádió oly nagy mértékben terjedt el, az emberek óriási tömegeihez szól és ilyen lehetőségekben oly nagyon bővelkedik, a BBC által megvalósított szervezet a nemzet szükségleteinek már nem felel meg. Dacára annak, hogy az angol rádióhírmondó tejlődése a BBC-nek nagyon sokat köszönhet, az említett bizottság 1926. évben mégis kimondotta, hogy a BBC akkori szervezete az idő követelményeinek már nem felel meg és hogy működésének szigorúbb állami ellenőrzése elengedhetetlen. E bizottság azt javasolta, hogy a rádióhírmondó szolgálat ellátását oly közhasznú társaságra kellene bízni, amely híven képviselné az általános közérdekeket. Engedélyt a posta csak meghatározott időre adjon, az engedélyes társaság pedig vezetné és irányítaná az összes bekapcsolódó vállalatokat. Az engedély lejártá vagy visszavonása esetében a vállalatok összességét a postának úgy kell átadni, hogy azokat a posta közvetlenül is vezethesse.

Igy szólt a bizottság jelentése, amit az angol kormány magáévá is tett és 1926. évi november hó 15-én, a posta költségvetésének tárgyalásakor, a kormány javaslatát a bizottsággá alakult törvényhozó testület tárgyalás nélkül elfogadta.

A BBC jogi helyzetét a postával szemben tehát legutóbb 1926. évben rendezték, mégpedig egy új engedélyegyezmény adásával. Az engedély 1927. évi január 1. kezdő időponttal 10 évre szól. Az engedély az Ir-szabadállam területére nem vonatkozik. Felöleli az engedély a rádióhírmondó állomások építését, berendezését, fenntartását, üzemét és továbbfejlesztését. Ez mind a BBC feladatkörébe tartozik és megvalósításuk mind a BBC-t terheli.

Az angol posta a rádióhírmondóanyag akár részbeni, akár annak teljes visszavonására a BBC-t bármikor felszólíthatja. A BBC arra is kötelezte magát, hogyha bármelyik rádióállomása az angol katonai avagy más táviróállomások munkáját zavarná, a zavar megszüntetésére remcsak minden lehetőt megtesz, hanem, ha a zavar okát megszüntetni nem tudná, a zavart okozó hírmondóállomásának üzemét is beszünteti.

Az előfizetési díjakból a BBC részesedésére vonatkozólag az új engedély a következőképpen rendelkezik: az első millió rádióelőfizetője évi 90%, a második millió rádióelőfizető után évi 80%, a harmadik millió után évi 70% és a három millió felüli rádióelőfizetők után évi 60% részesedés adandó a BBC-nek. E százalékos számításokat megelőzőleg az összebevételből az angol posta levonja a maga 12½%-át, melyet az előfizetési díjak beszédeseért és az általános igazgatásért számít fel magának (18. 2. pont). Ezek szerint a BBC a valóságban tehát az előbb említett %-ok helyett, a postának járó 12½%-nak megfelelő hányaddal kevesebb díjrészesedést kap a postától. Ezzel szemben a rádióadóállomásokat a BBC saját költségén építi fel, azokat üzemben is tartja, gondoskodik a műsrről és annak közvetítéséről, valamint a rádióhírmondó-szolgálat korszerű továbbfejlesztéséről.

Az eddig tárgyaltak alapján megállapítható, hogy magán-monopólium elv alapján, a rádióhírmondó szolgálat szervezését legkorábban Anglia kezdte meg. Félve ügyelt azonban mindig arra, hogy a monopól helyzetet ne egy vagy két vállalat élvezze, hanem abba a

BBC alapításával, a rádióüzemet fenntartó cégeken kívül, az ipar- és kereskedelem majdnem valamennyi tagját is bevonta.

Végezetül megemlítem, hogy az angol rádióhirmondó napjainkban nagyon érdekes fordulóponthoz jutott el. Eddig ugyanis Angliában a BBC az államtól kapott engedély alapján, a rádióhirmondó szolgálatot tényleg egyedül látta el. Az 1930. évi birodalmi értekezlet határozata értelmében, rádióhirmondó adóállomást az angol kormány is állít fel s ez az anyaországon kívül, főképpen az angol világbirodalom részére fog műsort közvetíteni. A BBC eddig mindössze két jogot kíván saját magának biztosítani, úgymint: a kereskedelmi propaganda jogát és hogy a birodalom egyéb részeiben működő rádióhirmondó társaságok által átveendő műsort a BBC műsorából vegyék. A kérdést a maga teljes egészében még nem rendezték s éppenezért, a fejleményeket úgyszólván az egész világ feszült figyelemmel várja.

Németországban a rádióhirmondó (szórakoztató rádió) szervezeteileg a „Rundspruchdienst“-hez hasonlóan van megszervezve, azaz, a rádióállomások építéséről és üzemeltetéséről a német birodalmi posta gondoskodik, míg a műsor összeállítása, a művészekkel való tárgyalás stb. a rádiótársaságok dolga. E megoldást azért választották, mert a művészi, oktatási és szórakoztató tevékenység ellátására a magántársaságot alkalmasabbnak tartották, mint a hatóságot. A rádióhirmondó társaságok állami felügyeletét azonban szükségesnek tartják, sőt, az újabb irányzat az állami befolyás erőteljesebb érvényrejuttatását is kívánja.

Németországban a szórakoztató rádióelőadásokra vonatkozó legelső tárgyalásokat a birodalmi posta 1922. és 1923. évben kezdte meg, mégpedig a „Gesellschaft Deutsche Stunde für drahtlose Belehrung und Unterhaltung“ és a „Drahtloser Dienst A.-G. für Buch und Presse“ társaságokkal. A tárgyalások alapja már akkor is az volt, amit Németország ma is vall, éspedig a politikai természetű előadások és a hírszolgálat erős állami felügyeletének biztosítása. Továbbá már kezdettől azon voltak, hogy a kormánynak a műsorösszeállításnál, úgy művészi, mint művészetpolitikai vonatkozásokban befolyást biztosítsanak. A birodalom ezen alapvető álláspontjait a mai szórakoztató rádió szervezésénél is érvényre juttatták.

Az első társaság, amelyik a német birodalmi posta sürgetésére a szórakoztató rádió szervezésével foglalkozott, a „Deutsche Stunde“ volt. E társaságot *közhasznú* társaságnak tervezték, ami a tiszta nyereség felosztásánál abban nyilvánult, hogy a nyereséget különféle kulturális célokra kellett fordítani. A „Deutsche Stunde“ most már a Reichsrundfunkgesellschaft tagja, ahol az egyes tag-rádiótársaságok pénzügyeit központosítva kezelik és pénzügyi függetlenségük nincs.

Rádióvétel engedélyezése kizárólag a birodalmi posta joga. Az ilyen berendezések, az engedély értelmében csak a szórakoztató-rádióműsor és a mindenki részére szóló közlemények vételére használhatók fel. Egyéb rádióforgalom felvétele nincs megengedve; e tilalom csak papíron van meg, mert ennek ellenőrzése a gyakorlatban úgyszólván lehetetlen.

Németországban ezidőszert 10 rádióhirmondó társaság tevékenykedik. A több rádiótársaság működése a német illetékes körök

véleménye szerint náluk feltétlenül előnyt jelent, nemcsak azért, mert a társaságok egymást nemes és egészséges versenyre készítetik, hanem mert a birodalom különböző kultúrájú népeit és azok műsorigényeit így jobban ki tudják elégíteni. El sem lehet képzelni, hogy amely műsor tetszik pl. a hamburgiaknak, az ugyanolyan mértékben érdekelné a münchenieket vagy a königsbergieket is. Helyes tehát az az elgondolás, hogy az egyetlen nagy rádióközpont helyett, kultúrátájként külön kisebb rádiócentrumok legyenek, külön kulturális vezetővel.

A kulturális decentralizációval szemben, gazdasági és műszaki tekintetben viszont a legszigorúbb központosítás érvényesül. Ezt helyeselni lehet, mert pénz-, idő- és munkamegtakarítást jelent.

A kulturális decentralizáció nem akadályozza annak, hogy a társaságok egy része, — többnyire az egymással szomszédos területeük, — a műsor összeállításánál esetenként ne együttesen járjanak el, sőt, műsorcsereket is rendeznek. Az együttműködés mind a mai napig csak kezdetnek tekinthető, amelyek azonban a jövőre nagy lehetőségeket rejtnek magukban.

A gazdasági és műszaki központosítás a „Reichsrundfunkgesellschaft“ részvénytársaságban jut kifejezésre. Ez az ú. n. birodalmi rádiótársaság a német posta kezdeményezésére 1926. évi február havában alakult meg. E társaságot úgy kell elképzelni, mint az összes önálló rádiótársaságok felett álló összefogó szövet. Egyik célja az anyagilag gyenge rádiótársaságoknak a nyereséggel dolgozó rádiótársaságok bevételeiből való anyagi támogatása. Ebből a szempontból tehát kiegyenlítő szerepe van. A Reichsrundfunkgesellschaft további feladata a műszaki tudományos kutatások központi irányítása. E célt szolgálva laboratóriumokat rendez be, összegyűjti az egész világon megjelenő s a rádióval foglalkozó közleményeket és azokat feldolgozza.

A német rádiótársaságok jogi helyzetére jellemző, hogy azokat hatóságokkal és külfölddel szemben, az összes társaságok felett álló Reichsrundfunkgesellschaft képviseli.

A Reichsrundfunkgesellschaft részvényeinek többsége a posta tulajdonában van s ezzel az állam akaratának érvényrejuttatása a kereskedelmi törvény idevonatkozó rendelkezései szerint is biztosítva van.

A rádióhírdőnőre vonatkozó s ma is érvényben lévő törvényes rendelkezések Németországban a következők: az 1892. évi április hó 6-i birodalmi távirótörvény s ennek 1908. évi március hó 7-i novellája, továbbá a rádióforgalom biztosítása érdekében kiadott 1924. évi március hó 8-i rendelet és végül a távolbajelző berendezésekre vonatkozó 1928. évi január hó 14-i törvény. E törvények, illetőleg rendelet értelmében, rádióüzemet Németországban a birodalmi posta engedélyez. A rádiótársaságokra való befolyásának biztosítására szükségesnek látszó feltételeket a birodalmi posta mindenkor saját maga állapítja meg. Így akarják elkerülni azt, hogy a rádióhírdőnő, — amely az emberek millióihoz szól és ezáltal az emberek millióit irányítani is tudja, — sem művészi, sem gazdasági, sem politikai érdekcsoport kezei közé kerülhessen.

A rádióhírdő politikai és kulturális felügyeletének kérdését véglegesen csak 1926. évi március hó 1-én rendezhették, mert a birodalom és az egyes országok illetékességi kérdéseinek tisztázásához hosszantartó tárgyalások voltak szükségesek. E tárgyalásokon a birodalmi posta, mint a rádiófelsőjog birtokosa védte követeléseit, az egyes országok viszont a rendőri- és kulturális vonatkozású illetékeségükért szálltak síkra. A birodalmi posta azonban az 1923. évi október hó 29-től 1926. évi március hó 1-ig elhúzódo tárgyalások befejezését nem várta be, hanem a német rádióhírdőadóállomásokat saját felelősségére felépítette.

Az 1926. évi március hó 1-én létrejött megegyezés a kérdést úgy oldotta meg, hogy a birodalmi posta az egyes rádiótársaságoknak szórakoztató rádióhírdő szolgálat ellátásának céljából, a német birodalmi posta tulajdonában lévő rádióadóberendezések használatára engedélyt ad.

Az engedélyokirat 11. cikkéből és három kiegészítő részből áll.

Az előadásokról való gondoskodás a rádiótársaság dolga. Reklámokat bármilyen formában csakis a birodalmi posta kifejezett engedélye alapján szabad közvetíteni (2. cikk 3., 4.).

A műszaki adóberendezéseket, — a gépeket és az adóantennát, — a birodalmi posta saját költségén állítja fel, de az adóberendezéseket működtető rábeszélő és erősítő berendezéseket a rádiótársaság költségére állítja fel (4. cikk 1. és 2.). A rádióállomások üzemét közösen látják el oly módon megosztva, hogy a műszaki üzembről a posta, az előadások megtartásáról pedig a rádiótársaság (4. cikk 3.) gondoskodik.

Az engedélyokirat értelmében a társaságot a következő költségek terhelik: Ugy a rádióállomáshoz, mint a stúdióhoz szükséges tér és telkek rendelkezésre bocsátásáról, az épületek és építmények felállításáról, fenntartásáról, világításáról és fűtéséről a társaság saját költségén köteles gondoskodni. A rábeszélőberendezés költségein kívül a rábeszélőberendezést és az adóberendezést összekötő vezetékek használati díjait és az áramfogyasztást is a társaságnak kell tizetnie (5. cikk). A birodalmi posta által rendelkezésre bocsátott rádióberendezések használatáért a társaság havi átalányt és üzemóránként óradíjat is fizet a postának. A díjakat a posta állítja meg, amelyek úgy a személyi- és anyagi kiadásokat, mint az adóállomásokba befektetett tőke kamatát és törlesztését is magában foglalják (6. cikk).

Igen érdekes az engedélyokirat 7. cikke, mely a társaság működési területének határát a rádióadóállomástól számított 200 kilométerben állapítja meg. E behatárolást a birodalmi posta bármikor megváltoztathatja.

A terti kötelezettséggel szemben, a társaság a rádióelőfizetési díjakból 60%-ot kap mindaddig, amíg a rádióelőfizetők száma az illető társaság kijelölt területében a 100.000 számot meg nem haladja. (Ha területében több rádióadóállomás működik, ez a szám minden további adóállomás után 50.000-rel emelkedik). Az előfizetői szám további emelkedése esetében, a társaság minden újabb 50.000 előfizető után 5%-kal kevesebb részesedést kap. Az 5%-os fokozatos csökken-

tésekre való tekintettel, a társaság legkisebb részesedése, mindaddig, amíg a rádióelőfizetési díj havi 2 birodalmi márka, az előfizetési díjából származó bevétel 25%-ában van megallapítva (10. cikk.) A rádióelőfizetési díjak megváltoztatása esetében, a társaságnak járó legkisebb százalékot újból szabályozzák.

Az 1926. évben megállapított feltételek 10 évre érvényesek. Ezért az engedélyokirat utolsó cikke kimondja, hogy 1935. évi január hó 1-től, — három évi telmondási idő betartásával, — az engedélyt a birodalmi posta bármikor visszavonhatja vagy megváltoztathatja. A birodalmi posta az engedélyt azonnali érvénnyel is visszavonhatja vagy megváltoztathatja, ha a műszaki fejlődés vagy közérdek (például nemzetközi kötelezettség stb.) azt kényszerítően szükségessé tenné, továbbá, ha az engedélyokirat rendelkezéseit a társaság, — az illetékes helyek figyelmeztetése dacára, — ismételten durván be nem tartaná.

A rádióhirmondó pártérdekeket nem szolgálhat.

Nem politikai természetű közleményeket, különösen sport-, időjárás- és gazdasági híreket bárholonnan közölhetnek. Egyéb közleményeket a rádiótársaságok azonban csak a birodalom által megnevezett helytől vehetnek át. Mint ilyen a „Drahtloser Dienst A.-G.” (röviden: Dradag) részvénytársaság van megnevezve, mely társaság részvényeinek több mint a fele a birodalom tulajdonában van és amelynek felügyelőtanácsa a legkülönbözőbb politikai irányokat képviselő személyekből van összeállítva. A Dradag által adott, de birodalmi hatóságoktól vagy az egyes országok hatóságaitól eredő híreket, sőt előadásokat is, a rádiótársaságoknak rövidítés és változtatás nélkül, ingyenesen és késedelem nélkül kell közzétenni. Az összes többi híreket a rádiótársaságok tetszésük szerint választhatják, rövidíthetik és megváltoztathatják, de természetesen csak úgy, hogy az értelmén csorbára ne essék.

A hírszolgálat és az előadások felügyeletének ellátására, továbbá a műsor összeállításával összefüggő politikai természetű kérdések megoldására, mindegyik rádiótársaság mellé felügyelő-bizottságot állítottak fel. Ez három tagból áll, egyet a birodalmi kormány, kettőt pedig a rádiótársaság szerint illetékes ország kormánya nevez ki. E személyek egyúttal az ugyanazon rádiótársaság felügyelőtanácsának is tagjai (3. cikk 1.).

Műsorösszeállításnál való közreműködés céljából mindegyik rádiótársaság mellé kulturális tanácsot is állítottak fel. A tagok legkisebb száma 3, legnagyobb száma 7; tagságuk egy évre szól, de bármikor visszavonható. A kulturális tanács tagjait a rádiótársaság szerint illetékes ország kormánya hívja be. Munkálkodásukért díjazást nem kapnak, de készkiadásait (mint utazás, stb.) a rádiótársaság köteles megtéríteni. Úgy a birodalmi kormánynak, mint az egyes országok kormányainak a tanács ülésein joguk van kormányaitat egy-egy kiküldötttel képviseltetni. E jogot úgy a birodalom, mint az egyes országok eddig gyakorolták is.

A kultúratanács működésében a pártpolitikát szigorúan kerülni kell. Kételyek felmerülése esetében a kultúratanácsnak az ugyanazon rádiótársaság felügyelőbizottságához kell fordulnia.

Megemlítendő még a Dradag számszerűleg is nagy felügyelőtanácsa, továbbá a teljesen különálló parlamenti felügyelőbizottság, mely a „Gedanken zur Zeit“ című sorozatos előadások felügyeletét látja el. Ez utóbbi bizottság az egyedüli, melyet a politikai pártok parlamenti képviselőiből állítottak össze: mindegyik párt 2—2 taggal, a birodalmi belügyminisztérium és a porosz kormány egy-egy kiküldöttel van itt képviselve.

Mindezeket összevéve, a német rádióhírmondó műsorok politikai és kulturális vonatkozású felügyeletével ezidőszerint több mint 150 személy van megbízva.

A fentiekből világosan látható, hogy az egyes felügyelőbizottságok és tanácsok tagjainak megválasztásánál a birodalmi kormány-nak és mindegyik ország kormányának döntő befolyása van.

Összefoglalva az eddig mondottakat, Németországban tehát az állam bérbe adja a rádióállomásokat és ezért kereskedői számítás alapján megállapított díjakat szed. A posta által beszédett előfizetési díjak 60—25%-át a rádiótársaságoknak engedi át, de ezzel szemben, a rádiótársaságok az adóberendezések és a vezetékek használatáért, valamint az üzemért a postának díjakat kötelesek fizetni. A rádiótársaságok a postával tehát kettős viszonyban állanak, mert egyrészt a postától megkapják az előfizetési díjak meghatározott százalékát, azaz, a posta fizet nekik azért, mert műsorról gondoskodnak, másrészt a társaságok a postának általány-, bér- és üzemdíjat fizetnek, azaz, a műszaki szolgáltatásokért a postát mintegy kártalanítják.

A német birodalmi postának a rádióhírmondó révén négyféle bevételi forrása van, úgymint: a gyártási engedélyekért szedett díjakból, az egyes vevőkészülékek lepecsételési díjából, a rádióelőfizetési díjakból és végül a Reichsrundfunkgesellschaft részvénytársaságba fektetett tőke jövedelméből, ahol amint már említettem, a részvények többsége az állam tulajdonában van. Minthogy a Reichsrundfunkgesellschaft a kifejtek alapján az állam irányítása szerint fejt ki működését, ha jól gazdálkodott, jelentős jövedelmet tud az állam részére biztosítani.

Az államot a rádiótársaságok felett nemcsak műszaki felügyeleti jog illeti meg, hanem üzletvitelüket is ellenőrzi. A rádiótársaságok önálló gazdasági- és pénzügyi politikát, amint a Reichsrundfunkgesellschaft-tal kapcsolatban már említettem, nem folytathatnak, mert a társaság által a birodalmi postának fizetendő díjakat az állam maga állapítja meg. Minthogy a rádióelőfizetési díjakat is az állam szabja meg, a gazdasági irányítás terén a rádiótársaságoknak nem marad más hátra, mint saját költségvetésüknek a lehető minimálisra szorítása.

Ezek előrebocsájtása után világos, hogy a német rádiótársaságoknak csak a műsorral kapcsolatos művészi és technikai feladataik vannak, ezzel szemben munkakörükből teljesen hiányzanak az irányító gazdasági feladatok. Különösen nincs befolyásuk új rádióadó-állomások építésére.

Németországban tehát a rádióhírmondó terén a gazdasági és a pénzügyi irányítást az állam a maga részére tartotta fenn, míg a

rádiótársaságoknak csak a műsor technikai lebonyolítását engedte át. E rendszert „félállami“ rendszernek nevezik.

Végezetül megemlítem, hogy a többi országokban, ahol a rádiótársaságok jogviszonyait és szervezetét már rendezték, azok szabályozása nagyrészt az angol, illetőleg a német viszonyok figyelembevételével történt.

Meg kell még említenem Franciaországot, Európa harmadik nagy nyugati államát, ahol a szórakoztató rádió kezdetben az Északamerikai Egyesült-Államokban gyakorlatban volt elvek szerint fejlődött azzal a különbséggel, hogy a rádióvétel Franciaországban engedélyezési kényszer alá esik és hogy az engedélyért a francia postának úgynevezett „statisztikai díjat“ kell fizetni. A magánkezekben lévő rádióállomások felállítása és üzemeltetése minden egységes terv és irányítás nélkül történt. Éppen ezért a szórakoztató rádió törvényes szabályozását több ízben meg is kísérelték (1923., 1926. és 1928. évben), de az egészséges fejlődést biztosítani még mindig nem tudták. Ilyen előzmények után, Franciaországban a szórakoztató rádió korszerű új alapokra helyezésének kérdésével ismét foglalkoznak, de megoldásra sor még nem került s valószínűleg még sokáig nem is fog sor kerülni rá, mert a már benyújtott részletes törvénytervezet parlamenti tárgyalása, a törvényalkotás munkáját szinte végnélküli nyújtja. A postaminiszter által benyújtott törvénytervezetet ezidőszerint a parlament közmunkák bizottsága tárgyalja.

A francia sajtó az új rádiótörvény szükségességét állandóan hangoztatja s e kérdések a francia közönséget valósággal izgalomban tartják; a francia „gloire“ megszegyenítését látják abban a huzavonában, amit egyes magánérdekeltségek önző politikája okoz és aminek következtében a francia szórakoztató rádió a nemzetek versenyében valóban lemaradt.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

26.

Az özvegyi ellátás egyházi adótartozás behajtása alkalmával végrehajtás alá nem vonható.

Budapest székesfőváros ker. adószámveteli osztálya 1928. évi október hó 26-án kelt 14.828. számú letiltási rendelve-nyével özvegyi ellátási díját 6 pengő 20 fillér egyházi adóhátralék erejéig lefoglalta. A letiltási rendelve-nyet a m. kir. postavezérigazgatóság, mint nem fogana-tosíthatót, nevezett adószámveteli osztálya-nak visszaküldötte azzal, hogy a közadók kezeléséről szóló 1927. évi 600/P. M. számú Hivatalos Öszeállítás 56. §-ának, 8. pontja szerint az özvegyek oly ellátási díjai, ame-lyek a férj szolgálataiert járnak, csakis az

ily díjak után kivetett adók, ezek pótlékai és járuléka miatt foglalhatók le. Az adószámveteli osztály a letiltási rendelve-nyet fogantositás végett újból azzal küldötte meg a postavezérigazgatóságnak, hogy az egyházi adó nevezett özvegyi ellátási díja után lett kivette és az közadók módjára hajtandó be.

A m. kir. postavezérigazgatóság a letiltási rendelve-ny ellen a ker. m. kir. adófelügyelőségnél panasszal élt, mert a szóbanlevő egyházi adó nem tekinthető olyan adónak, amely az özvegyi ellátást terheli. A panaszt a ker. m. kir. adófelügyelőség elutasította és határozatát a többek között a következővel indokolta:

a ker. adószámveteli osztály a közadók kezeléséről szóló Hivatalos Öszeállítás 56. §. 8. pontjában foglalt rendelkezé-

sek értelmében a rendelet értelmének megfelelően járt el, amikor nevezett terhére, férje szolgálatai után élvezett ellátási díj alapján kivetett egyházi adó behajtása körüli ténykedésében az ellátási díjat tiltotta le. A hivatkozott szakasz nem lehet vitás a tekintetben, hogy az özvegyi ellátási díj, mely a férj szolgálataiért jár, letiltható az ily díjak után kivetett adók és járulékaik feletben. Nem vitás az sem, hogy az egyházi adó ezen élvezett ellátás összegének figyelembevételével állapított meg, tehát olyan közszolgáltatás, melynek alapja az ellátás. Igaz, hogy az utasítás csak kivetett adókról tesz említést, általában s nem specifikál, de értelemszerűen ez vonatkozik minden olyan adóra, melynek alapja az ellátási díj s amely közadók módjára hajtandó be.

E határozat ellen a postavezérigazgatóság Budapest székesfőváros közigazgatási bizottságának adóügyi bizottságához fellebbezéssel élt. A fellebbezés indoka a többek között a következő volt:

Az egyházi adó nem tekinthető az özvegyi ellátást terhelő adónak, mert ez az adó nem az özvegyi ellátás után vettetik ki, hanem egyéb jövedelmi források figyelembevételével csak tájékoztatásul szolgál az adó kivetését eszközölő hatóságnak.

Hogy a közadók kezeléséről szóló Hivatalos Összeállítás fentebb említett intézkedésének az volt a célja, hogy az özvegyi ellátás csak az ily ellátás után kivetett adók miatt foglalható le, igazolja az 56 §. 1. pontjában foglalt rendelkezés, amely szerint az ellátás más mértékben vehető igénybe az ellátás után kivetett adókért és más mértékben közadók módjára behajtható egyéb követelésekért. Minthogy a 8. pontban ily intézkedés felvéve nincsen, az özvegyi ellátás más közadók módjára behajtható követelésekért nem foglalható le.

Budapest székesfőváros közigazgatási bizottságának adóügyi bizottsága a fellebbezésnek helyt adott s a ker. adószámveteli osztály által 6 pengő 20 fillér egyházi adójának behajtása végett kibocsátott letiltási rendelvényt hatályon kívül helyezte. Határozatát az adóügyi bizottság a következőkkel indokolta:

Megállapítást nyert, hogy nevezettnek a ker. adószámveteli osztálynál adófőkönyvi számlája nincs, mert nyugdíja után nincs adóelőírása, tehát a kérdéses egyházi adó nem együttes kezelésbe vont szolgáltatás és miután nem az özvegyi ellátási díjak után kivetett együttes kezelésbe vont adótartozás behajtása végett bocsátott ki a letiltási rendelvény, az törvényes alappal nem bír, miért is a letiltási rendelvényt joghatályosnak elismerni nem lehetett.

27.

Postaszállító járandóságának lefoglalása köztartozás behajtása alkalmával.

K.... község előjárósága 1930. évi október hó 17-én kibocsátott letiltási rendelvényével H I m. kir. postaszállítónak a m. kir. postától járó szállítási átalányát P fil. ért. kivevő egyenes állami adótartozás miatt lefoglalta. A letiltási rendelvény ellen a m. kir. postavezérigazgatóság a k....-i m. kir. adóhivatalnál panasszal élt, mert a kincstári postaszállítók, akik közé végrehajtást szenvedett is tartozik, ebben a minőségükben szállító postamesterek, ennél fogva a postaszállításért kapott járandóságai a közadók kezeléséről szóló Hivatalos Összeállítás 57. §-ának 4. bekezdése értelmében nem foglalhatóak le. E törvényes rendelkezésnek nem az a célja, hogy a postaszállító személyének védelmet nyújtson, hanem, hogy a posta érdekét védje és hogy a postaszolgáltatást zavartalan menetét minden körülmények között biztosítsa. Minthogy a szállító járandósága a fuvarozási eszközök fenntartására, az állatok élelmezésére és általában a szállítással kapcsolatos kiadások fedezésére szolgál, annak lefoglalása esetén a postaszállító kötelezettségének eleget tenni nem tudna, ami a postaszállítás fennakadásával és ennek következtében a közérdeket súlyosan érintő következményekkel járna.

A k....-i m. kir. adóhivatal a közadók kezeléséről szóló Hivatalos Összeállítás 57. §-ának 4. bekezdése értelmében a panasznak helyt adott és utasította K.... község adóügyi jegyzőjét, hogy postaszállító letiltott járandóságát a letiltás alól azonnal oldja fel.

28.

Órabéres személyzet rögtöni joghatállyal való elbocsátása.

M.... I..... órabéres szakiparost a m. kir. 1929. évi október hó 15-én, mert a szolgálati helyét ismétlen engedély nélkül elhagyta és október hó 14-én egy teljes munkanapot igazolás nélkül elmulasztott, a szolgálatból azonnali joghatállyal elbocsátotta. Nevezett erre a budapesti központi kir. járásbírósnál a m. kir. postakincstár ellen 1929. évi október hó 15-21-ig terjedő időre, valamint 1929. évi október hó 21-től számított kétheti felmondási időre járó járandóságáért és három hétre járó üzemi jutalékáért pert indított. Keresetében előadta, hogy a szol-

gálathól azonnali joghatállyal jogos indok nélkül bocsátatott el és mint kovács-segédnek a szolgálata csak hétfői naptól számított két hétre mondható fel. A kezesi állításokkal szemben a kincstár jogi képviselője előadta, hogy felperes órabéres szakmunkásként olyképp fogadtatott fel, hogy bármely hó első vagy 15. napján a szolgálati viszony bármelyik fél részéről kététheti felmondással megszüntethető és felperest 1929. évi október hó 15-én azért bocsátotta el, mert az 1884: XVII. tc. 94. §. b) pontjába és a Fegyelmi Rendtartás 14. §-ába ütköző fegyelmi vétséget követett el, amikor szolgálati helyét ismételtlen engedély nélkül elhagyta. Kérte egyúttal a szegényjog megvonását, mert felperesnek 3000 pengő értékű háza és 8000 pengő értékű autója van, melyet napi 46 pengőért bérbeadott.

A bíróság a megtartott szóbeli tárgyalás alapján a szegényjogot külön végzéssel megvonta, a keresetet pedig ítélettel elutasította. Az ítélet indokolása többek között a következő:

A kihallgatott aggálytalan anuk egybehangzó vallomása alapján a bíróság tényként állapította meg, hogy a felperes 1929. évi október hó 14-én állomáshelyét a fennálló tiltó szabályok és előző figyelmeztetés ellenére engedély nélkül elhagyta, hogy az 1929. évi október hó 15-én ugyancsak engedély nélkül egy egész munkanapot mulasztott, hogy székelyéről távozását és mulasztását elfogadható módon igazolni nem tudta s hogy elbocsátása ezen munkafegyelmet sértő magatartása és mulasztása folytán történt, hogy az üzemi pótlék havi utólagos elszámolás tárgya és folyósítása csak a következő hó közepe táján eszközölhető.

Minthogy felperes a nem vitás tényállás szerint iparossegédként volt alperesnél alkalmazva s minthogy az 1884: XVII. tc. 94. §-ának b) pontjában foglaltak szerint az alperesnek joga volt ahhoz, hogy a fenti tényállásból kitünő mulasztás miatt a felperest felmondás nélkül elbocsássa, alaptalan a felperesnek a felmondási időre számított járandóságok megfizetése iránt indí-

tott keresete s ezért ezzel el kellett utasítani.

Az elsőfokú bírói ítélet ellen felperes fellebbezéssel élt. A budapesti kir. törvényszék, mint fellebbezési bíróság a kir. járásbírói végítéletét helybenhagyta, a szegényjog tárgyában hozott határozatát megváltoztatta és felperes részére a szegényjogon perlés kedvezményét megadta. A kir. törvényszék ítéletét a következővel indokolta:

Jogszabály, hogy a munkaadó nincs kötve ahhoz, hogy a mulasztást mely tények a'apján vegye igazoltnak s a munkaképtelenség esetétől, a munkavállaló családjában előfordult rendkívüli eseményektől és vis majortól eltekintve, igazolás csak oly ügyek elintézésével kapcsolatban alapos, melynek elintézése határidőhöz van kötve. Felperes nem is állítja, hogy a fenti tények vagy körülmények valamelyike tette volna szükségessé távollétét, — alperes tehát távollétét igazoltnak elfogadni nem tartozott s így az 1884: XVII. tc. 94. §. b) pontja alapján az elbocsátás jogos okból törtévé, a kir. járásbírói jogszabály helyes alkalmazásával utasította el a felmondási illetményre irányuló keresetet.

A küön végzésben kimondott, azonban az ítéletben megindokolt szegényjog megvonásra vonatkozólag a fellebbezésben előterjesztett felfolyamodásnak tekintendő kérelmet a fellebbezési bíróság elfogadta, mert az a felfolyamodásra megszabott határidőben adatott be.

Ezen felfolyamodás folytán megváltoztatta az elsőbíróság végzését, mert a közokiratot képező hatósági bizonyítvánnyal szemben a tanú vallomása alapján nem a szegényjog megtagadásának, hanem a 72.600/1914. I. M. sz. rendelet 3. §. utolsó bekezdésében előírt eljárásnak van helye. Ezt az eljárást a fellebbezési bíróság — a per befejezése folytán — célszerűségi okból mellőzte s a szegényjogot a hatósági bizonyítvány alapján a Pp. 112. §. 1. pontjának megfelelően — engedélyezhetőnek találta.

Közli: Dr. Tajthy József.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

Nyelvi nehézségek a svájci postánál. A svájci hírek arról, hogy több nyelven beszélnek. A svájci három nemzet uniója ugyanis a svájciakat, különösen az intelligens osztályt, abba a szerencsés helyzetbe hozza, hogy közülük sokan, ha nem is tökéletesen, két vagy három világnyelvet is-

mernek t. i. a németet, franciát és olaszt. Nem szabad azonban azt hinnünk, hogy a svájci közigazgatásnál, így a bennünket legjobban érdeklő postánál, az ország többnyelvűsége ne okozna gondot. Erről a nyelvi nehézségekről jelent meg nemrégén egy ismertetés a svájci háromnyelvű

és háromcímű: „Postzeitschrift, Revue des Postes, Rivista delle Poste“ folyóiratban, amelyet az alábbiakban ismertettek.

Svájcban eleinte csak a német nyelv volt a hivatalos, ú. n. államnyelv. Csak az 1798-ban, a „Liberté, Egalité, Fraternité“ jelszava alatt megalakult „Helvét köztársaság“ tette a francia és rövid idővel később az olasz nyelvet is államnyelvvé. Napoleon bukásával azonban ismét visszatért a német nyelv egyeduralma és csak 1848-ban állították vissza megint a három nyelvnek egyenlő jogosultságát.

A 22 svájci kanton közül 14 német 3 francia és 1 olasz. A svájci állampolgárnak joga van e nyelvek bármelyikén a hatósághoz fordulni. Hogyan birkózik meg e feladattal a posta? A postaalkalmazottak nyelvismeretéről felvett statisztika szerint a német nyelven beszélő alkalmazottak száma — a német anyanyelvű állampolgárok számához viszonyítva — kisebb, mint a francia, illetve olasz nyelven beszélők vonatkozó arányszáma. Ennek oka az, hogy különösen a háború előtt, az újonnan felvett postaalkalmazottak közül viszonylag jóval több volt a francia és olasz, mint a német anyanyelvű. (Csak az utóbbi időben iparkodik az igazgatás az utánképzésnél a népességi arányszámot betartani.) Összefügg azonban ez azzal az egész világon ismert ténynel is, hogy a német ember általában sokkal szívesebben tanul idegen nyelvet, mint a francia. A svájci németnek egyébként, ha franciául akar tanulni, nem kell külön dialektust elsajátítani, hogy bármely svájci franciát megértsen; a svájci francia ellenben, ha az ú. n. irodalmi németet megtanulta is, alig érti meg az attól teljesen különböző svájci német tájszólást, amely különben is kanton szerint változik. Már pedig ezt a helyi, kanton szerint változó német nyelvet használják nemcsak a köznép, hanem a művelt osztályok, a hivatalok, sőt az egyház is a szószéken.

A postánál a magasabbrangú tisztviselőknek természetesen ismernie kell lehetőleg mind a három államnyelvet. Sőt nemcsak a három nyelvet, hanem a három népfaj lélektani, társadalmi stb. különbségeit is ismernie kell nemcsak a biztosoknak, hanem általában a közigazgatási szolgálatot végző tisztviselőnek is. A posta hivatalos lapja is három nyelven jelenik meg, ugyancsak háromnyelvűek a postai nyomtatványok is. (Szerencse, hogy az egyik államnyelv, a francia, egyúttal a posta nemzetközi nyelve is, mert máskülönbén még egy negyedik nyelvű fordítása is volna a nemzetközi forgalomra szánt nyomtatványainak!) Minthogy a postabélyegeket kis alakja a háromnyelvűséget nem engedi, kénytelenek azokra az ország nevével latinul felírni,

úgy, ahogy azt az ércpénzeiken is teszik.

Az igazgatás részére különösen nehézséget okoznak azok a kerületek, ahol két nyelv érintkezik egymással. Pl. a lausannei postaigazgatóság területén a postahivatalok 30 százaléka német, a többi francia. A németnyelvű hivatalok természetesen az igazgatóságtól német nyelven kapják a rendelkezéseket és arra német nyelven tesznek jelentést. Kényes kérdés itt a nyelvhatáron a hivatalok elnevezése is, t. i. francia, német vagy olasz nyelven legyen-e felírva a postabélyegzőn és a hivatali épületen a község, illetve a város neve? A legnagyobb nehézség a Chur-i kerületben van, ahol a három államnyelven kívül még egyet, az ú. n. rétoromán nyelvet is hivatalos nyelvének ismerte el a kanton. A kerület 370 hivatala közül 188 rétoromán, 160 német és 22 olasz. Bár a rétoromán nyelvű tisztviselők általában tudnak németül is, a lokálpatriotizmusok miatt mégis a legtöbbször saját anyanyelvüket használják. Így azután pl. a hivatalok rovincsolásánál, minthogy a szemlévek csak a három államnyelven vannak kiállítva, a biztosok egy negyedik nyelvet kötelesek használni.

A svájci posta, mint egy másik cikkben olvassuk, nemcsak az új tisztviselők felvételénél fordít figyelmet arra, hogy csak olyan jusson a posta szolgálatába, aki lehetőleg legalább két államnyelvet ismer, hanem a szolgálatban levő tisztviselőknek is megadja a módot arra, hogy az államnyelvekben továbbképezzék magukat. Így a németül beszélő postásokat a kérelmükre államköltségen egy-két évre a francia kantonokba helyezik és viszont. A bellinzonai olasznyelvű kerületben pedig évente a téli erős forgalom idejében francia- és németnyelvű tisztviselőkkel egészítik ki a személyzetet. A nyári félévben ezek azután visszatérnek saját kantonjaikba, ahol viszont a nyári évszak az erős. Természetesen azoknak, akik ilyen tanulmányi kiküldetésre pályáznak, előzetesen tanfolyamokon kell résztvenniük. Egyéb modern nyelvek, pl. az angol elsajátítása céljából a svájci posta sok tisztviselőnek ad módot tanulmányi segély alapján külföldre menni.

Amint látjuk, a svájci postának elég gondot ad az ország háromnyelvűsége. A svájciak „nemzeti“ büszkeségének egyik megnyilvánulása azonban éppen az, hogy erre nem sajnálják a pénzt és fáradságot, mert a „három nyelv egyenlősége“ az alkotmányuk egyik fő tétele.

Dr. Forster K.

A pénzes kézbesítőket Németországban is több ízben megtámadták az utóbbi időben kézbesítőörútjuk alatt, rablási szándékkal. E rablótámadások a német postát különböző elővigyázatossági intézkedések

rendszeresítésére készítették. Ujabban ismét körkérdéssel fordult a német postaminisztérium a kerületi postaigazgatóságokhoz és elrendelte, hogy a pénzeslevélhordók és a személyzet hivatali bizalmi testületeinek meghallgatása után foglaljanak állást a következő tervezetek által felvetett javaslatokban.

Az egyik javaslat szerint nagyvárosok pénzkézbesítőit jövőben nem kellene semmi olyan különleges, külsőleg is feltűnő felszerelési tárgyakkal felszerelni, ami őket a többi, pénzt nem kezelő levélhordóktól a laikus szemében is megkülönböztetik. Így elsősorban nem kellene a pénzkézbesítőket az eddigi külön pénztárcákkal ellátni, hanem el kellene rendelni, hogy a pénzkézbesítők a kifizetéshez szükséges napi pénzellátmányukat az e célra átalakított kézbesítő-táskájukban tartsák körútjuk alatt.

A külön pénzesztáska már messziről felismerhetővé teszi a pénzeslevélhordót annyival is inkább, mert azt legtöbb pénzeskézbesítő kezében vagy zubbonyába akasztva hordja a kézbesítés alatt is. Elhagyása a pénzkézbesítők mozgási és így védekezési lehetőségét is növelné. Amellett a kézbesítő — más táska hiányában — kénytelen volna a papírpénzt is a kézbesítő-táskában tartani, ami annak feltétlenül nagyobb biztonságot nyújtana. A kézbesítőtáska belsejében puha bőrből három oldalsóbet kellene külön-külön a papír-, az ezüst- és váltópénz részére rendszeresíteni, visszahajló bőrfedéllel, villám- vagy patentzárral. Amennyiben a kézbesítőtáskák a küldemények befogadására férőhellyel nem rendelkezének, azokat a kézbesítő-kocsi záros részében kellene kézbesítésig elzárva tartani.

Megfontolásra ajánlja a miniszteri körirat a védekezőnek azt a módját is, vajjon nem kellene-e a pénzkézbesítőket felhatalmazni arra, hogy a kézbesítés sorrendjét körzetükben tetszésük, illetőleg belátásuk szerint napról-napra változtatva, maguk határozzák meg. Ezzel lehetetlenné tennék, hogy a rablóbanda tagjai előre megfigyelve és tanulmányozva a kézbesítés rendjét, tervszerűen előkészíthessék a támadást, mint ahogy az már a múltban is igazoltan megtörtént.

Igaz az is, hogy a kézbesítés rendjének állandó változtatása és rendszertelenné válása különösen a nagyobb cégek részéről igen kellemetlen bírálattal és ellenzéssel találkozni, mert e cégek munkarendjét is erősen érintené. Más részről sok eredményt ettől a módszertől sem vár a tervezet, mert megemlíti, hogy arra is volt már eset, hogy a tettesek a kézbesítőt körútra indulása pillanatától követték mindaddig, míg az a gonoszított végrehajtására alkalmának tetsző

helyre nem ért el, ahol azután tervüket végre is hajtották.

A körirat a hivatalvezetők kötelességévé teszi a készpénznélküli forgalom propagálását, különösen az élénk utalványforgalmat lebonyolító ügyfelek között (nálunk az átutaló forgalom és az utalványok, utánvételek telepítése), avagy a raktárbérlést, mely esetben a kézbesítők napi készpénzellátmányát lényegesen le lehetne szállítani. (D. P. 1931 : 8.) (k. j.)

A norvég posta 1929. évről összeállított jelentésének adatai: Norvégia 323.793 km² területen 2.800.000 lakos postai szükségletét 8417 főből álló postaszemélyzet látja el, 4115 postai szervvel. (Magyar posta 1929. évi adatai: 92.916 km²; 8.661.000 lakos; 20.966 alkalmazott, 2757 posai szerv). Az ország területe 96 postakerületre oszlik, mely kerületek élén a postamester áll, aki egyuttal a kerület vezető kincstári postahivatalának is vezetője. E kincstári postahivatalok közvetlenül a postavezérigazgatóságnak vannak alárendelve. A vezérigazgatóságnál 94, a 96 kincstári postahivatalnál 2544 főnyi kincstári személyzet van foglalkoztatva. A levélsekrények száma 6918 volt (magyar postánál 6219). A norvég posta 1929. évben vasutón 3835, hajóval 65.700 km, hosszú útvonalon (egyszeresen számítva) látta el a szállítást. A vasutón történt postaszállítás évi költsége: 3.971.000, a hajószállítás költsége 3.793.000 K volt. Postaszállítás összköltsége a 40.800 km. hosszú közúti vonalakat is beszámítva 10.710.000 K-rá rúgott.

A postán szállított küldemények összdarabszáma 1929. évben 314 millió volt (Magyar adat: 498.199.000 db.). Minden 1000 postaküldeményből 481 levél, 10 csomag, 15 postautalvány és 494 hírlapküldemény volt.

A norvég postának 29.978.000 K kiadásával szemben az évi bevétele 33.427.000 K volt. Így bevételi fölöslege: 3.449.000 K. (U. P. 1931 : 1.) (k. j.)

A németalföldi postaigazgatás 1929. évi jelentése. Az évi jelentés kiemeli, hogy az 1929. év pénzügyileg igen jó eredményekkel zárult. A postaforgalom lényegesen emelkedett; az 1929. év folyamán történt díjszabás-csökkenés ellenére 48 millió forint összbevétel mellett a holland postaigazgatás 2.500.000 forint tiszta jövedelmet mutat fel.

1929. év november 1-étől kezdve a holland posta a 20 grammos belföldi távolsági levél díját 6 centre, a 40 gramm súlyhatárig terjedő levelek díját pedig 12 centre mérsékelte. A belföldi áruminták legkisebb súlydíját 3 centben állapította meg. A németalföldi gyarmatokkal, valamint Belgium és Németország határforgalmában

váltott 20 grammos levelekre a belföldi díjszabást terjesztették ki. Ugyanekkor a belföldi forgalomban váltott csomagoknak a súlyhatárát 5 kg.-ról 7 kg.-ra emelték. Rendszeres légi postaközlekedést rendeztek be az anyaország és Hollandiának indiai gyarmatai között.

A postaforgalom emelése érdekében rendszeres propagandát kezdett a német-alföldi postaigazgatás olyan értelemben, hogy a közönség legkülönbözőbb érdeklődéseit előadások és propagandairatok útján felvilágosítani és meggyőzni törekszik a posta használatának előnyeiről és főképpen egyes különleges berendezéseinek a közönség szempontjából való hasznosságáról. A személyzet egészségi állapota, különösen a női alkalmazottaknál, nem volt kielégítő 1929. évben sem, mert míg a férfi alkalmazottaknál a betegség címén távolléttelt napok száma fejenként átlag 23 napot tett ki, addig a női alkalmazottaknál ez az arányszám 28-ra emelkedett. (Ü. P. 1931 : 2.) (k. j.)

A svéd posta évi jelentése 1929-ről. A svéd postaigazgatás 1929. év végén 3842 postai szervet tartott üzemben. Ezek közül a kincstári hivatalok száma 321 volt. Minden postahivatal 114 km² és 1593 lakos postai szükségletét elégítette ki. A mozgóposták száma 352 volt, viszont a levélgyűjtőszekrények száma 13.200. A svéd vezéregazgatáságnál 476, a hivataloknál 5368 főnyi hivatalnokszemélyzet és 7127 kézbesítő látta el a szolgálatot.

A postán szállított küldeményeknek darabszáma 1929-ben kerekén 21 millióval szárnyalta túl az előző évi darabszámot és az összdarabszám 788 millió volt, amely darabszámából átlag 120 darab esett az ország minden lakosára. A svéd posta összbevételé 5.370 millió korona volt, ami az előző évi bevételüket 741 millióval haladta meg. Tiszta fölösleg címén az állampénztárba 14.600.000 koronát szolgáltatott be a svéd posta, amely 1929. évben 2.800.000 koronát fordított új postaépületek emelésére. Igen érdekes az évi jelentésnek az az adata, mely szerint 1922-től 1924. évig a svéd posta összesen 468.000 koronát kitévő építési hitelt bocsátott az arra ráutalt alkalmazottak rendelkezésére, hogy családi házak építésénél segítségére legyen személyzetének. (Ü. P. 1931 : 2.) (k. j.)

Kézbesítő növendékeket vesz fel a német posta. A birodalmi postaminiszter a postaszemélyzet egyesületeivel folytatott tárgyalások után a kézbesítőszemélyzet utánpótlásánál új rendszerre tér át; nevezetesen a békebeli növendékrendszerünkhöz hasonlóan a kézbesítő személyzet kiegészítését a jövőben növendékállások rendszeresítése útján óhajtja biztosítani.

A különbség csak az, hogy míg nálunk a növendékek az üzemi tisztviselők utánpótlására szolgáltak, addig a német postánál most rendszeresített növendékek révén csupán a kézbesítő személyzet utánpótlásának kérdését akarják új alapokon megoldani. Ebből a célból 1931. év április és május havában a német kerületi postaigazgatóságok első ízben kaptak felhatalmazást 500 kézbesítőnövendék felvételére.

A kézbesítőszemélyzet kiegészítésének ezt az új módját a német posta elvileg már 1922-ben elhatározta. Akkoriban idevonatkozóan már jelent meg rendelet. A gyakorlati végrehajtást azonban a német posta szervezetének átalakítási munkálatai következtében el kellett halasztani. Ujabbán azonban a kérdést a kézbesítőszemélyzetben előállott jelentékeny hiányra tekintettel újból elő kellett venni. A mostani rendelkezés az 1922. évi tervzetnek javított végrehajtását jelenti.

A rendelet szerint a kézbesítőnövendékeket elemi iskolát végzett fiatal emberekből veszik fel. A növendékkiképzés 3 évig tart és kiterjed a kézbesítőszolgálat összes gyakorlati és elméleti ismereteire. Csak jó házból való fiúgyermeket vesznek fel, akik 14. életévüket már betöltötték, de 15 évesnél nem idősebbek. Elemi iskolai képzettségen túlmenő iskolai végzettségű jelölteket a német posta kifejezetten kizár a felvételből. A végrehajtási rendelet kimeli, hogy e rendelkezésnek célja minden kivétel kizárásával azonos minősültségű személyzetnek a kiképzése, amely a személyzet közül a városok és falusi jelölteket lehetőleg egyenlő számban kell felvenni.

A három évi kiképzés alatt a kézbesítőnövendékeket minden számbavehető szolgálati ágban teljes kiképzésben kell részesíteni. A kiképzés alatt figyelemmel kell lenni a növendékek szellemi és testi képességeire is. A kiképzést gyakorlatilag is bevált tisztviselőkre kell bízni, akik a kiképzés ideje alatt elméleti és gyakorlati tanácsaikkal állandóan a növendékek segítségére vannak. A gyakorlati kiképzést a célnak leginkább megfelelő idősebb és a szolgálatban teljesen bevált kézbesítőkre kell reábizni.

A kézbesítőnövendékek 16. életévük betöltése előtt hetenként legfeljebb 42 óráig lehetnek foglalkoztatva. Éjjeli szolgálatra beosztani őket nem szabad. Vasár- és ünnepnapokon pedig csak kivételesen. A 16. életévük betöltése után foglalkoztatásuk a szolgálati viszonyok által mekövetelt mértékben meghosszabbítható. A növendékek alkalmaztatásuk első három hónapjában járandóságot egyáltalán nem kaphatnak. A harmadik hónaptól a 19-ik hó-

napig havi 20 márkát, a 20-ik hónaptól kezdve kinevezésig havi 25 márka járandóságot élveznek. A kerületi postaigazgatóságok fólhatalmazást kaptak, hogy ama kézbesítőnövények havi járandóságát, akik lakóhelyükön kívül eső hivatalokhoz nyerne kinevezést, szükséghez mérten megkésztessék.

A kiképzési idő végén a költségvetésben biztosított létszámlehetőségek figyelembevételével, a növényeket segédzolgákká nevezik ki. A kézbesítőnövények rendszerének bevezetése mellett a német posta továbbra is fenntartja az altisztek utánpótlásának eddigi két módját, nevezetesen a kiszolgált katonai altiszteknek postai szolgálatba való átvételét és a 35 évnél nem idősebb kiegészítő munkaerőknek kivételesen altiszti állásokra való kinevezését. Ezekhez, mint újabb kiegészítési lehetőség járul a növényekrendszer.

Növények felvétele egyébként az első évtől eltekintve, a jövőben a szükségletnek megfelelő számban évenként, októbertől február végéig történik. A kerületi igazgatóságok által felvehető növények létszámát évről-évre a minisztérium állapítja meg.

Kézbesítőnövényeket csak olyan hivataloknál lehet kiképzésre beosztani, ahol a rendszeresített kézbesítő személyzetnek létszáma az 50-et meghaladja és amellyel a szolgálat sokoldalúsága a beosztott növényeknek megfelelő kiképzését valószínűvé teszi. A növények beosztásánál a lehetőségig figyelembe kell venni, hogy azok, fiatal korukra tekintettel, továbbra is szülői gondozás alatt maradhassanak, ezért azokat lehetőleg lakóhelyükön, vagy olyan hivatalnál kell szolgálatáttele beosztani, ahol rokonoknál tudnak elhelyezkedni.

A növények a postatitok védelmére kezadással megerősített fogadalmat tesznek. A növények kötelesek valamely postás sportegyesületbe tagokként belépni, hogy testi fejlődésüket a posta ezáltal is elősegíthesse.

A növények 2 hónapig próbaidőre alkalmazhatók, amely idő alatt a szolgálatból bármikor, minden indoklás nélkül elbocsáthatók. Két hónapon túl segédzolgái kinevezésükig az alkalmazás mindkét részről, egyoldalúan is, kétheti felmondási idő figyelembevételével, felbontható. Fontos kifogások esetén (többszöri eredménytelen figyelmeztetés, hivatali durva hanyagság, megbotránkosztató életmód, hivatali engedelmesség, az elméleti előadások látogatásának elhanyagolása stb.) a növények nyomban is elbocsáthatók.

A kiképzés első évében két havonként, később pedig havonként a növények

az addig tanultakról írásbeli beszámolót kötelesek írni. Ezt az írásbeli feladatot a csoportvezető és a kiképző tisztviselő vizsgálják felül és minősítik. Az írásbeli dolgozat hiányosságait a növényekkel meg kell beszélni. Ezenkívül időről-időre házi dolgozatokat is kapnak a növények, akiknek kiképzését a hivatalvezető állandó figyelemmel köteles kísélni.

A kézbesítőnövények alkalmazásuk első évében 12, második évében 8, harmadik évben 6 napi szabadságra tarthatnak igényt. Ha a növények beteg lesz, négy hétig maradhat c címen évenként a szolgálatból távol. A növények szolgálatban a kiegészítő szolgákra megállapított ruházatban kötelesek megjelenni. A 3 évre kiterjedő kiképzés utolsó hónapjában a növények elméleti és gyakorlati ismereteiről a hivatalvezető köteles meggyőződni és megállapítását bizonyítvány alakjában köteles az igazgatóságnak bejelenteni. Ebben a bizonyítványban a növényeket az alkalmazhatóság fokáról is minősíteni kell. (D. P. 1931: 11.) (k. j.)

A mozgópostakocsi fejlődése Németországban. Mozdópostakocsiról tulajdonképpen csak attól az időponttól kezdve lehet beszélni, amikor a posta szállítását a vasút végezte. Ez Németországban röviddel az első vasútvonal megnyitása után már megtörtént és pedig először (1839-ben) a Berlin—Potsdam között megnyitott szakaszon, amelyet már 1838. október 29-én üzembe helyeztek.

Kezdetben a postaszállítás vasuton olyan módon történt, hogy ugyanazt a postakocsit, amelyet lófogattal a pályaudvarig vontattak, azonmód felrakták valamelyik vasuti kocsiára és a vasútvonal végállomásán onnét leemelve, ismét lófogattal szállították tovább rendeltetési helyére. A vasuti szállítás alatt a közúti postakocsi bakján ülő alkalmazott vigyázott a szállítmányra. Ez az alkalmazott már kezdetől fogva azzal is meg volt bízva, hogy a vasuti állomásokon kész zárlatokat és csomagokat adjon át és közvetítsen. A postaanynagnak útközi feldolgozásáról azonban egyelőre szó sem volt. Később azonban — aránylag rövid idő alatt — felismerték a vasuti postaszállítás eme módjának tökéletlenségét és már 1841-ben külön vasuti postakocsikban is szállították postaanynagot, amellyel, hogy a közúti postakocsiknak közvetlen szállítási rendjét 1846-ig fenntartották.

Kezdetben használt mozdópostakocsik három tengelyűek voltak, de már 1842-től kezdve kéttengelyű kocsikat is alkalmaztak. E postakocsik méretei a következők voltak: 16 láb hosszúság, 8 láb széles és 6 láb magas. (1 láb = 0.32 m.) A kocsik mind-

két oldalán 3 ajtó volt elhelyezve, amelyeken keresztül 3, egymástól elválasztott rekeszbe lehetett bejutni. E rekeszekbe tolóajtókon lehetett bejutni. A középső rekeszben ült a mozgóposta vezető tisztviselője. Ő gondoskodott a zárlatok és csomagok kicseréléséről. A másik két rekeszben a levélsákok elhelyezésére alkalmas berendezést találtunk. Az első mozgópostakocsik befogadóképessége 70—100 mázsa volt.

Németországban a tulajdonképpeni mozgópostaszolgálatot Badenben 1848. április 1-én kezdték meg, a Baden és Heidelberg között közlekedő vasútvonalon. Röviddel utána már 8 levélirányító hivatalt rendeztek be, amelyek egyúttal mozgópostafőnökségként is szerepeltek. 1850-ben a mozgópostaszolgálat vezetésére Poroszországban külön főnököt neveztek ki, aki alá valamennyi mozgópostavonal felügyelete tartozott. Ettől kezdve a mozgópostakocsik belső berendezése is megváltozott. A kezelőhelyiségben beosztásokról, karosszéket és márványlapos feldolgozóasztalt állítottak be. Ettől kezdve a legegyszerűbb természeti szükségletek céljait szolgáló mosó- és egészségügyi berendezések is helyet kaptak a mozgópostakocsiban. A szolgálatot egyébként a beosztottak menetközben kezdték fogva állva végezni. Minthogy pedig, különösen kezdetben, az alkalmazottak menetközben végzett munka alatt tengeribetegséghez hasonló rosszulról panaszkodtak, ezen a padozatnak vastag párnázattal való bevonásával próbálták segíteni. Az első mozgópostakocsiban fűtés nem volt. Csak később szánták rá magukat kokszkályhák beállítására. A világítást a tetőről lefüggő olajlámpák, majd a munkaasztalra reácsavart állólámpákkal oldották meg. Levélgyűjtőszekrényt először 1849-ben alkalmaztak a Berlin—Köln között közlekedő mozgópostakocsikon.

1851-ben a porosz postaigazgatásnak már 92 mozgópostakocsi volt üzemben, amelyek azonban a legkülönbözőbb berendezéssel és kocsihosszal látták el a szolgálatot. Ezek a kocsik kezdetben sárgára, majd cinóber-zöldre, ezidőszerint pedig olivzöldre vannak festve. 1859-től kezdve egységesítették a mozgópostakocsikat. Ez időtől fogva csupán 3-féle hosszban (30, 27 és 22 láb) gyártották a kocsikat, amelyeket 3 tengellyel állítottak elő.

A mozgópostakocsik villamos világítását 1893 óta vezette be a német posta. 1907 óta a gyorsvonatokban közlekedő mozgóposták részére külön szerkezetű (17 méter hosszú) és mindkét végükön védőrekesszel ellátott mozgópostakocsikat alkalmaztak. Miután pedig 1914-évtől kezd-

ve a mozgópostakocsikat átjáró folyosóval látták el, azokat a D. vonatokban is bármikor be tudják sorozni és többé nem föltétlenül szükséges azoknak közvetlenül a mozdony után való sorozása, mert a kaulauzok ma már a kezelés zavarása nélkül is a mozgópostakocsin keresztül is akadálytalanul tudnak közlekedni.

Ezidőszerint a német posta a következő mozgópostakocsi típusokat tartja üzemben: a kéttengelyű kocsik 8,5 méter hosszúak és 2,9 méter szélesek, kb. 5000—10.500 kg. hasznos súly terheléssel. Vanak 10 méter és 12,5 méter hosszú 2,9 m. széles 3 tengelyű mozgópostakocsik is. Ezeknek a terhelőképessége 7.500—15.000 kg.-ig terjed. A 4 tengelyű kocsik 12 m. hosszúak, 2,8 m. szélesek és 8000 kg. hasznos súly befogadására képesek. Ezt a típust, valamint a 17 m. hosszú, 2,95 m. széles kocsikat ma már nem gyártják. Ujabbban a német posta a 20 méteres (2,95 m. széles) mozgópostakocsik gyártására tért át, amelyeknek hasznos megterhelése 15.000 kg. (Postwelt, 1931: 12.) (k. j.)

Az angol posta sajátosságai. (Befejező közlemény.) Az eddigi közleményeinkben már említettük, hogy az angoloknál kimondott tisztviselői törvény helyett, csupán nyugdíjtörvény van. Az angol posta alkalmazottak jogait és kötelességeit tehát csak miniszteri rendeletek szabályozzák.

Az alkalmazottak két nagy csoportba sorozhatók. Kinevezett tisztviselők (Established Officers) és nem kinevezettek csoportjára (Unestablished Officers). Elméletileg a kinevezett alkalmazottak állása épp úgy felmondható, mint a ki nem nevezett tisztviselőké. A gyakorlatban azonban kinevezett tisztviselőt csak súlyos szolgálati vétségek, vagy súlyos, hosszantartó megbetegedés esetén bocsátanak el állásából. Egész kivételes esetekben, de legfeljebb csak 62 éves korig hagyhatnak meg valakit tényleges szolgálatban, mert a 60-ik életévének betöltésével, a szolgálati évekre való figyelem nélkül, minden tisztviselőt, kivétel nélkül nyugdíjazni kell.

Egyébként az angol tisztviselő szolgálatképtelenség esetén 10 évi szolgálat után már nyugdíj jogosultságot élvez. Azok a tisztviselők, akik egy évnél több, de 10 évnél kevesebb szolgálattal kénytelenek a tényleges szolgálatból kiválni, annyi havi járandóságot kapnak végkielégítésként beleszámítva a drágasági pótlék 75 százalékát is, — ahány évet tényleges szolgálatban töltöttek.

Az állami szolgálatbalépést vizsga előzi meg, amelyet az államvizsgabizottság előtt kell letenni. A szolgálat első éve, némely állásban pedig az első két éve próbaévként számít, amely idő alatt az ideiglenes alkal-

mazott ki nem elégtő munkaadmény vagy betegeskedés esetén minden forma-ság nélkül elbocsátható.

A ki nem nevezett tisztviselők nem nyugdíjképesek és állásuk bármikor felmondható, de 15 évi állami szolgálat után minden szolgálatban töltött év után egy heti bérüknek és a drágasági pótlék 75%-ának megfelelő összeget, de legkevesebb évi egy font sterling végkielégítést kapnak.

Elméletileg a nők állami alkalmazásban a férfikkal egyforma jogokat élveznek. A gyakorlatban azonban mégis a következő eltérésekre kell rámutatnunk: Férjezett nőt Angliában ki nem neveznek, illetőleg a női alkalmazott férjhezmenetele esetén köteles a tényleges szolgálatból kiválni. Ez esetben legalább 6 évi szolgálat után minden szolgálatban töltött év után egy havi járandóságnak megfelelő végkielégítést kaphat a női alkalmazott, amely azonban az egy évi járandóságát a legkedvezőbb esetben sem haladhatja meg. Önkéntes kiválás esetén női alkalmazott csak az esetben számíthat erre a végkielégítésre, ha az esküvő a tényleges szolgálatból kiválást követő 3 hónapban belül megtörténik. Ha férjhezmenés címén tényleges szolgálatból kivált alkalmazott özvegye esetén újból állami alkalmazást kapott volna, a végkielégítés összegét nem kell ugyan visszafizetnie, de az újra alkalmazása előtti időt nem számítják be a nyugdíjra jogosító szolgálati időbe. Női alkalmazottak általában — a postánál is — csak reggel 8-tól, este 8 óráig oszthatók be a szolgálatba. Éjjeli szolgálatot még a telefonnál sem nők, hanem külön erre a célra alkalmazott férfi tisztviselői csoport teljesít.

Állami alkalmazottaknak mellékfoglalkozást űzni szigorúan tilos. Postaalkalmazottak hírlapírói tevékenységet sem fejthetnek ki. Esetleges találmányaikat is kötelesek a Postmaster General útján szabadalmazásra bejelenteni. A tisztviselők a szolgálati út kikerülésével is előterjeszthetik a Postmaster Generálnál kivételesen panaszukat. Döntés előtt fegyelmi eljárás terhe mellett tilos intézetben kívül állók segítségét igénybevenni. Az alkalmazottak részéről előterjesztett és a szolgálat javítását célzó tervezeteket a minisztérium külön e célra alakított bizottsága vizsgálja felül. Az alkalmazottak, illetve azok egyesületei szolgálati ügyekben a hivatali helyiségekben felsőbbségük engedélyével gyűléseket is tarthatnak.

A fegyelmi vétségek 3 csoportba oszthatók: csekélyebb szolgálati mulasztások, komolyabb rendellenességek és súlyos szolgálati vétségek csoportjára. A fegyelmi büntetések a következők: intés, meg-

rovás, pénzbírság, mellékkeltmények viszatartása, egy vagy több napi járandóság elvonása, fizetéscsökkentés, büntetésből való áthelyezés, rangvesztés, felmondás és elbocsátás. Komolyabb rendellenességeket és súlyos szolgálati vétségeket mindig írásban tárgyalnak. Azokat a vizgálatokat, amelyek elbocsátással végződhetnek, a postaminisztérium létszámába tartozó központi biztosok végzik. Igen helytálló az a rendelkezés, hogy postaalkalmazottaknak alacsonyabb rangú alkalmazott társától, vagy pedig a közönség ama tagjától, akivel szolgálati viszonyban áll, kölcsönt igénybe nem vehet. Ezzel szemben karácsonyi ajándékok és újví megemlékezések elfogadása nincs megtiltva.

A postaalkalmazottak általában heti 48 óra szolgálatot tartanak. Csupán a Londonban irodai szolgálatot teljesítő alkalmazottak heti munkaóráinak a száma van 42 órára mérsékelve. Este 8 órától reggel 6 óráig teljesített szolgálatnál egyhetedrészt hozzászámítatik úgy, hogy éjjeli szolgálatban eltöltött 42 óra tulajdonképpen 48 munkaórának számít. Vasár- és ünnepnap szolgálatban eltöltött idő másfélszeresen számít. A 48 órás heti munkaidőbe a pihenésre szánt idő is bele van számítva. Az egyfolytában töltött szolgálatnál minden 5 órára 30 perc, minden 4 órára 20 perc pihenő időt adnak. Rendkívüli szolgálat esetén heti 54 munkaóránál a rendes díjak 1 $\frac{1}{4}$ -ét, 54 munkaóránál több teljesítmény esetén a rendes járandóság másfélszeresét és 66 óránál több teljesítménynél a rendes járandóság kétszeresét lehet felszámítani.

Szolgálat kezdetekor a szolgálatbalépés idejét a jelentkező könyvbe pontosan előjegyzik. A késést már az első esetben pénzbírsággal büntetik.

Az évi szabadság az állások szerint emelkedő tételekben van megállapítva; az altiszti személyzetnél 12 nappal kezdődik és a legmagasabb állású postaalkalmazottaknál évi 48 napig emelkedhetik. Egész különleges esetekben még legfeljebb 10 napi külön szabadságot lehet egy évben igénybevenni.

Egy napnál hosszabb betegeskedés esetén a távollmaradást csak orvosi bizonyítvánnyal lehet igazolni. Ha az alkalmazott egy évben 7 napnál hosszabb ideig orvosi bizonyítvány nélkül elmarad, a szolgálatból távollőtöltött időt szabadságából leszámítják. Hosszabb betegség esetén a járandóságot csökkentik, esetleg teljesen beszüntetik. Hat hónapon túl terjedő betegségnél csak fél fizetést kap az alkalmazott. 365 napon túl terjedő betegség esetén pedig, ha ez 4 éven belül történik, az alkalmazott teljes fizetését beszüntetik. Ez

esetben 10 évi szolgálat után a pénzügyminiszter engedélyével az alkalmazott nyugállományba helyezését javaslatba lehet hozni. A nem kinevezett alkalmazottaknál egy éven belül előfordult és 91 napnál hosszabb betegeskedés esetén a járandóságoknak csak kétharmadát utalják ki az érdekelt alkalmazott részére. A kezelőszemélyzet, valamint a Clerical Class és a Supervising Class-hoz tartozó alkalmazottak, akiknek alapfizetése Londonban 160, vidéken 150 font sterlingnél nem több, a postaintézet orvosai által ingyenes orvosi kezelésben részesülnek, amely az ingyenes orvosságrendelést is magában foglalja, de kizárja a szakorvosi kezelést. Azokban a vidéki városokban, ahol intézeti orvos nincs, az ingyenes orvosi kezelés élvezetében levő alkalmazottak bármely orvos segítségét igénybevehetik és a tényleges kiadásait ebben az esetben az intézet fizeti. Az intézeti orvosok a kezelésük alá utalt minden egyes tisztviselő után előre megállapított évi díjat kapnak, tekintet nélkül az orvosi beavatkozás eseteinek számára. Az ingyenes gyógykezelés címén az angol postaigazgatás évi 62.000 font sterling (2.700.000 pengő) külön kiadással terheli meg költségvetését.

Egyenruhát csupán a kisegítőszemélyzet és a napi 5 óránál több szolgálatot teljesítő kisegítőszolgák részére ad az angol postaigazgatás. Ez az egyenruha áll sötétkék színű blúzból, mellényel, nadrággal és hasonlószerű csáköval. Az egyenruha 6 hónaptól 3 évig terjedő időszakban újítottik, aszerint, hogy milyen szolgálatot teljesít az érdekelt postaalkalmazott. E címen 231.000 font sterling (kb. 6½ millió pengő) kiadása van az angol postának. Jellemző az, hogy az angol postaépületek csupán hivatali célokra szolgálnak; természetbeni lakás ott még a vezető tisztviselők részére sincs. Ettől az alapfelgondolástól egészen különleges esetben van csak eltérés.

Ami most már a postaalkalmazottak járandóságát illeti, mindenekelőtt ki kell emelnünk azt a sajtóságos tényt, hogy az alkalmazottaknak az a csoportosítása, fizetési osztályokba való sorozása, ami nálunk, a németeknél és a többi európai postaigazgatóságoknál általában szokásos, ismeretlen. A fizetések állások szerint vannak megállapítva, amely állásoknál azután 5-féle osztály szerint igazodik a fizetés (Inner London, Outer London, Class I, Class II és Class III) aszerint, hogy milyen nagyságú városban vagy községben tesz az illető alkalmazott szolgálatot. Az angol postaalkalmazottaknál egyébként lakpénz, helyi pótlék, családi pótlék stb. címen külön díjazás nincs. Az alkalmazottak minden egyes csoportjára nézve (lásd I. közleményünket) meg van állapítva a kezdő fizetés, amelyből azután évi fokozatban 30—35 éven belül, női alkalmazottak pedig 25—32 éven belül a legmagasabb fizetés is elérhető. Arról már megemlékeztünk, hogy az angol tisztviselők közül elsősorban és csakis az az alkalmazott számíthat előhaladásra, akinek a minősítése kitünő és az előhaladást biztosító szakvizsgát megszerezte. A világháború következtében előállott drágaság ellensúlyozásaként, 1914 második felétől, félévenként kifizetésre kerülő drágasági segélyt kapnak az angol postások, amely március 1-én és szeptember 1-én kerül kiosztásra. Ennek összegszerű megállapítása a pénzügyminisztérium által, a munkaminiszterrel egyetértően megszabott drágasági index alapján történik. 500 font sterlingen felüli (= 13.900 P) fizetéseknel a drágasági segély fokozatosan csökken.

Tájékoztató az alábbiakban bemutatjuk néhány angol postaalkalmazottnak évi fizetését; mellette tájékoztató, de nem összehasonlítás céljaira a megfelelő birodalmi német és magyar postaalkalmazottak fizetését is feltüntetjük. (A német és magyar postaalkalmazottak feltüntetett járandósága a *laktórt* is magában foglalja.)

Postmaster General: 2.500 font str. (68.750 pengő),
Reichspostminister: 39.600 R. M. (54.252 P).
Postavezérigazgató: 14.284 P. (Miniszterünk évi fizetése is csak 31.680 P.)

Secretary: 3.000 font st. (72.500 P).
Staatssekretär in Berlin: 28.440 R M (38.962 P).
Allamtitkár: 18.184 P.

Director of Postal Services: 1.686 font st. (46.365 P),
Ministerialdirektor: 22.260 RM (30.496 P),
Miniszteri főtanácsos: 13.144 P.

Postmaster Surveyor in Liverpool: 1.306 font st. (35.915 P),
Präsident der OPD in Leipzig: 17.728 RM, (24.287 P),
Principal: 917—1.101 font st. (25.217—30.277 P),
Ministerialrat in Berlin: 11.436—16.194 RM (15.667—22.183 P),
Miniszteri tanácsos (Postafőigazgató): 10.042—11.122 P.

Staff Officer: 566—671 font st. (15.565—18.452 P),
Ministerialamtmann: 6.936—10.458 RM, (9.502—14.227 P),
Postaigazgató: 7.492—8.692 P.

Postmaster General: 2.500 font str. (68.750 pengő),
Reichspostminister: 39.600 R. M. (54.252 P).
Postavezérigazgató: 14.284 P. (Miniszterünk évi fizetése is csak 31.680 P.)

Secretary: 3.000 font st. (72.500 P).
Staatssekretär in Berlin: 28.440 R M (38.962 P).
Allamtitkár: 18.184 P.

Director of Postal Services: 1.686 font st. (46.365 P),
Ministerialdirektor: 22.260 RM (30.496 P),
Miniszteri főtanácsos: 13.144 P.

Clerk Higher Grade: 423—547 font st.
(11.632—15.042 P),
Oberpostinspektor: 5.375—7.126 RM.
(7.363—9.762 P),
Postafőfelügyelő: 5.720—6.560 P.

Clerk in London: 102—361 font st. (2.805—
9.927 P),
Over secer (London): 323—373 font st.
(8.882—10.257 P),
Oberpostsekretär in Berlin: 3.748—6.302 R.
M. (5.134—8.633 P),
Postafelügyelő: 4.492—4.912 P,
Postafőtiszt: 3.500—3.860 P.

Mabe Sorting Clerk, Telegraphist: 1.728—
4.948 shilling,
Männl. Postsekretär: 3.082—4.232 RM.,
I. o. Postatiszt: 3.028—3.268 P.

Female Sorting Clerk; 707—3.577 shilling
(2.367—6.778 P),
Weibl. Postassistent: 2.048—3.432 RM.
(2.805—4.701 P),
Postasegédellenőrnő: 3.028—3.268 P.

Postman (London): 1.944—3.848 shilling
(968—4.900 P),
Postschaffner in Berlin: 2.181—3.130 RM.
(2.805—4.701 P),
I. fiz. csop. Postaaltiszt stb.: 2.748—3.072
pengő).

Postman (Liverpool): 1.768—3.580 shilling
(2.663—5.271 P),
Postschaffner in Leipzig: 2.034—2.932 RM.
(2.987—4.288 P),
4. fiz. csop. Postaaltiszt stb.: 1.532—1.748
pengő.

Female Telephonist: 1.414—3.229 shilling
(1.937—4.423 P),
Postassistent (Weibl): 2.048—3.432 RM.
(2.805—4.701 P),
Postasegéd-tiszt: 2.608—2.800 P.

A különböző postaigazgatások alkalmazottainak fizetését összehasonlítani egyáltalában nem lehet, mert hiszen az alkalmazottak viszonyai és megélhetési lehetőségei országonként nagy eltérést mutatnak. Mindenesetre, ha Anglia közismert drága életviszonyait is figyelembe vesszük, feltűnik, hogy az angol postaalkalmazottak lényegesen több járandóságot kapnak, mint a német és magyar kartársaik. Figyelembe kell azonban venni még azt a nagyon súlyos különbséget, hogy Anglia az állami alkalmazottak hátramaradottai (özvegy és gyermek) részére semmiféle címen ellátást nem fizet.

A most felsorolt állandó jellegű járandóságon kívül azért az angol posta is fi-

zet alkalmazottainak külön díjakat. Ezek közül mindenekelőtt meg kell említeni a táviró- és távbeszélő szolgálatban alkalmazottak részére engedélyezett nyelvpótlékokat, amely egy idegen nyelv után heti 5 shilling, 2 idegen nyelv után 7 shilling 6 pence; a táviró ellenőröknek heti 3 shilling, a pályaudvari szolgálatot tevőknek heti 2—4 sh. külön pótlék jár. Külön, és pedig jelentékeny mellékjavalmazásban részesülnek a hivatalvezetők, akik a hivataluk forgalmát véve alapul, 3 osztályba vannak sorozva. Az első osztályú hivatalok főnökeinek vezetői pótléka például évi 246 font sterling (= 6.888 P, ami igen tisztességes mellékjavalmazást jelent. Személyjárandóságok fedezésére az egész postai költségvetés 70%-át használja fel a postaigazgatás.

Az alkalmazottak hozzátartozói csak az esetben kapnak a pénzügyminisztérium által esetről-esetre megállapított évjáradékot, vagy egyszersmindenkori végkielégítést, ha az alkalmazott szolgálati baleset következtében vesztette életét. Ezért azután a legtöbb postaalkalmazott valamely magánnyugdíjintézetnek tagja és ilyen módon gondoskodik hátramaradottjairól.

Összefoglalva az angol posta személyzeti berendezkedéseinek sajátosságait, a következőket kell megállapítanunk: az angol posta általában kinevezett alkalmazottakat tart; napidíjasokat, napibéreseket csak kivételesen és ott alkalmaz, ahol egész napi munkaerőre nincs szükség. Az előhaladás minden postaalkalmazott részére tehetség szerint biztosítva van. A táviratkézbeseítőnek is meg van adva a lehetősége, hogy az angol posta legmagasabb méltóságáig felemelkedhessék. Minden magasabb állásra való kinevezés vizsgához, kivételesen pedig soronkívüli előléptetéshez van kötve. A vizsgákra jelentkezni kell, és azoknak kétféle alakját ismerik. Az egyikféle vizsgára a személyzet bármely tagja jelentkezhet bizonyos korhatáron belül, míg a másik vizsga csupán a közigazgatásnál alkalmazott tisztviselők részére kötelező. A vizsgákat az összes állami tisztviselőkre egyformán hatáskörrel rendelkező államvizsgabizottság előtt kell letenni. A kezdő alkalmazottat csupán a legalsóbb fokozaton osztják be szolgálatra. A szolgálat minden tisztviselőnek bármikor felmondható. A tényleges szolgálat a tisztviselők 60-ik életévének betöltéséig tart. A szolgálati fegyelem nagyon szigorú; hosszabb ideig tartó betegségnél a járandóság csökkentése, később teljes megvonása következik; a heti óraszám általában 48 óra. A túlórázást fizetik. Az altiszteknek és bizonyos alapjárandóságon aluli alkalmazottaknak ingyenes szolgálati egyenruha, orvosi

kezelés és gyógyszer jár. A női alkalmazottakat férjhezmenés esetén végkielégítéssel elbocsátják. Éjjeli szolgálatba nőket nem osztanak be. A női alkalmazottak járandósága általában jóval alacsonyabb mint a férfiaké. A nyugdíj alacsony és hátramardottak részére semmi ellátás nincs megállapítva. (Postarchiv, 1930:12.) (k. j.)

A táviró legújabb fejlődése az Észak-amerikai Egyesült-Államokban. A Radio Corporation of America az 1930. év folyamán rádiótávíró hálózatát 7 új rádió-összeköttetéssel fejlesztette. Ily módon közvetlen rádiótávíró összeköttetés létesült egyrészt az Egyesült-Államok, másrészt Csili (New-York—Santiago), Kína (San-Francisco—Sanghai), Panama (New-York—Panama és San-Francisco—Panama), San Domingo (New-York—San Domingo), Cseh-szlovákia (New-York—Prága) és Szovjet-Oroszország (New-York—Moszkva) közt. Közvetlenül a világháború lezajlása után a Marconi társaságtól átvett igen szerény hálózatból az összeköttetések állandó szaporodása következtében igen kiterjedt közlekedési hálózat fejlődött ki, mellyel az összes világtengereket áthidalják s melyek az összes földrészekig érnek. A vállalat rádiótávíró összeköttetései hossza 142 ezer angol mérföldre növekedett. New-Yorkból 13 rádióösszeköttetés visz Európába, 2 Kis-Ázsiába, 1 Afrikába, 7 Dél-Amerikába, 4 Nyugat-Indiába, 2 Közép-Amerikába 1, Kanadába és San-Franciscoba. San-Franciscot 7 közvetlen rádió-összeköttetés hozza kapcsolatba a Hawaii szigetekkel és a távoli kelettel, melyekhez 3 csatlakozó összeköttetés van Honolulu-ból és 6 Manilából.

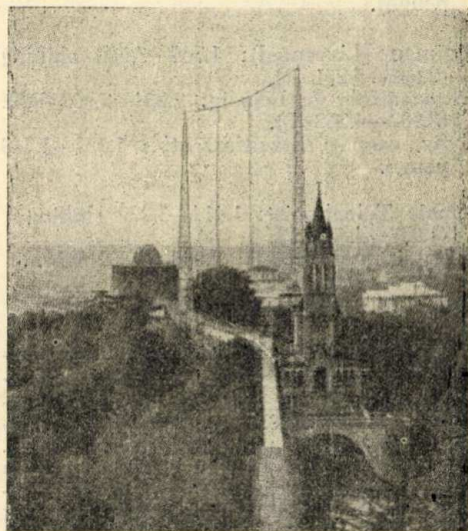
Az 1929. november 18-iki tengerrengés, mely 12 transatlanti kábelt szakított el, a rádióösszeköttetések forgalmát erősen felduzzasztotta, úgy hogy az 1929-es esztendő rekord esztendőnek számított. Az 1930-as esztendő forgalma körülbelül ugyanezen a szinten tartotta magát. A vevőberendezések műszaki tökéletesedése révén a zavaró fading jelenségeket elviselhető keretek közé szorították. További fejlődésszámba megy, hogy a társaság newyorki üzemhelyiségeit az új palotájába helyezi át. Az új palota, mely a Lexington Avenue 51. szám alatt épült, 48 emelet magas és 310 négyzetlábnyi síkon terül el. A palota a Manhattan sziget jellegzetességei között kiemelkedő helyet fog magának biztosítani.

(D. V. 1931. 9.)

Berlinben megnyílt az új rádióház (Haus des Rundfunks). Az új palota Charlottenburgban a Masurenallen épült s abban elhelyezést nyertek a Deutsche Welle G. m. b. H., valamint a Funk-Stunde A.-G. rádió-hírdő-társaságok, a rádiókormánybiztos

helyiségei, valamint a Reichsrundfunk-Gesellschaft m. b. H. helyiségei. A házzszen-telés alkalmával, a hatóságok, a sajtó, a művészet és tudományok képviselői jelenlétében a rádiókormánybiztos tartott beszédet, amelyet ünnepi hangverseny követte. Ezután Mozart Varázsfuvoláját közve-títették, majd utána egy drámai előadást. Ezeknek az előadásoknak mindenekelőtt az volt a céljuk, hogy az új helyiségek akusztikáját teljes mértékben érvényre juttassák, ami minden tekintetben sikerült is. Az adóhelyiségek akusztikai viszonyairól, valamint azok berendezéséről Schäffer főmérnök tartott előadást igen élvezetes és oktató modorban. A rádióhírdő kormánybiztosának, dr. Bredownak beszédében annak hangsúlyozása volt különösen érdekes, hogy az új rádióház adóhelyiségei a jövőben a közönség számára, elsősorban pedig a keresetnélküliek számára a lehetőséghez képest nyitva fognak állani. A nagy adóterem 1000 néző, a kicsiben 250 néző számára van hely. (D. V. 1931. 9.)

A világ legfestőibb rádióállomása, — amint azt képünkről megítélhetjük — minden valószínűség szerint a Vatikán rádió-állomása, melyet a szent Atya a világ összes katolikusaihoz intézett latinnyelvű szózatával a közelmúltban nyitott meg ün-

nepélyesen. A Marconi-rendszerű állomás antennáját a Vatikán kertjének egyik ki-emelkedő festői pontján helyezték el, különösen figyelve arra, hogy az a tájat ne rontsa, sőt annak szépségét emelje. Az antennatartó tornyokat is olymódon építették, hogy az egész antenna sziluetdje

egy püspöksüveg alakját mutassa, ezzel is jelezve az állomás egyházi jellegét. Az állomásról készült sikerült felvétel mindenkit meggyőz arról, hogy a kitűzött esztétikai célt a kiváló tervezőknek és építőknek minden tekintetben sikerült elérniük. Az új állomás úgy a rádiótávíró, mint a rádiótávbeszélő és rádióhírfüggő céljaira egyaránt használható. (M. R. 1931. 28.)

A Walesi herceg délamerikai tengeri útja alkalmából a Pacific Steam Navigation Company „Oroposa” óceánjáró gőzösén a herceg használatára Marconi-rendszerű rövidhullámú adó és vevő rádióberendezést létesítettek, mely a herceg számára egész utazása alatt közvetlen összeköttetést biztosít a Bristol közelében fekvő Portisheadben levő angol parti rádióállomással. Bár ezidőszereint már mind több és több tengeri gőzös van felszerelve rövidhullám-rendszerű rádióberendezéssel, melyet elsősorban a hosszú távolságokon használnak, eddig még egyik gőzös sem használta berendezését az Angliával való forgalomban a Csendes-óceán délamerikai partvidékén való útja alkalmából. A jelenlegi utazás igazolja, hogy a Walesi hercegnek egész útján sohasem kell nélkülöznie a hazájával való közvetlen rádióösszeköttetést. Ugyanilyen berendezéssel tartott fenn pl. a Jewish Bay ausztráliai gőzös, mikor Londonban a dock-ban volt, az ausztráliai Sidneyvel rendszeres rádióelektromos összeköttetést.

Míg a walesi herceg hajójának, az Oroposa-nak a rövidhullám-rendszerű összeköttetése állandóan a herceg szolgálatára állott, addig a gőzös rendszeres rádióberendezései a hajórádió szolgálatot látták el az egész út folyamán, mely az Atlanti óceánból a Panama csatornáon át vitt a Csendes óceánba s azon tovább a délamerikai kikötőkbe. (M. R. 1931. 28.)

A Transradio társaság üzemének a német posta által tervezett átvételével kapcsolatban, melyről mult számunkban már megemlékeztünk, a Journal Télégraphique f. é. 2-ik számában a következő érdekes közlést olvassuk: Németország tengerentúli táviróüzemét jelenleg két német tőkével alapított társaság látja el. Az egyik a Deutsche Atlantische Telegraphen Gesellschaft (DAT), mely a kábeltávíróüzemet látja el, a másik a Transradio A.-G. für drahtlosen Überseeverkehr, mely a rádiótávíróforgalmat bonyolítja le a tengerentúli országokkal. A Reichspostministerium koncessziókat adott a két társaságnak és pedig a Deutsche Atlantische Telegraphengesellschaftnak az Emden-Horta (Azori szigetek közti, valamint az Emden-Vigo (Spanyolország) közti tengeralatti távirókábelek kikötésére és üzemeltetésére, a Transradio társaságnak pedig a naueni nagy adóállomásnak és

a hozzátartozó vevőállomásoknak az üzemeltetésére. A Reichspostministerium ezenkívül a két társasággal egyezményeket is kötött, melyekben a társaságokkal való viszonyát és az üzemvitelt részleteiben szabályozta.

A Transradio társaságnak adott koncesszió értelmében a Reichspost fenntartotta magának a jogot, hogy a társaság berendezéseit és üzemét 1932-től kezdve neki tetsző időben átvehesse.

Legújabbban a Reichspostministerium elhatározta, hogy az átvétel jogával 1932. január 1-étől kezdve élni kíván s a társaság üzemét maga fogja ellátni, közvetlen forgalmi összeköttetésbe lépve illy módon a tengerentúli táviró igazgatásokkal, illetőleg társaságokkal.

A német postaminisztériumot erre az elhatározásra elsősorban elvi okok vitték rá. Németországban ugyanis, mint a legtöbb más államban, távirómonopólium van, amelyet az állam a Reichspostministeriumra ruházott. Ennélfogva a távközléskedés üzemének oly mértékben, amint azt a viszonyok megengedik, a minisztérium kezében kellene lennie. Ezen az alapon a minisztérium ezidőszereint maga látja el a bel-földi, az európai és a hajókkal való táviró, távbeszélő és rádióelektromos üzemét. Egyedül a tengerentúli szolgálat maradt magántársasági kezelésben.

A transóceáni kábelüzemnek a koncesszió értelmében a jövőben is társasági kezelésben kell maradnia.

Ami a tengerentúli rádióelektromos forgalmat illeti, azt a világháborút követő idők viszonyaira való tekintettel, az 1918-ban alapított Transradio társaság üzemébe adták.

Mindazonáltal a Transradio társasággal kötött egyezmény értelmében a német posta fenntartotta magának a jogot az 1932-től való üzemátvételre. Ez az átvétel most pénzügyi és üzemi okokból meg is fog történni.

A tengerentúli rádióelektromos szolgálatnak a Reichspost által való átvételével a német nemzetközi rádióelektromos forgalom egységesítési folyamata befejeződik. Erre az egységesítésre a németek már régóta törekednek s azt nagyrészt már eddig is tető alá hozták. Ezzel az egységesítéssel Németországban remélik, hogy a kábeltávíró versengést is sikerülni fog jelentős mértékben csökkenteni. Elsősorban azonban számítanak a közlekedési berendezések és a személyzet gazdaságosabb kihasználására, valamint a forgalom meggyorsítására.

A német postaigazgatás meg van győződve arról, hogy az egységes rádióelektromos üzem minden módon hozzá fog jár-

rulni a forgalom fejlesztéséhez s hogy a tengerentúli igazgatásokkal és társaságokkal való közvetlen üzleti összeköttetés nagyban elő fogja segíteni a német posta és a nemzetközi táviró és rádiótáviró-egyezményhez csatlakozott külföldi igazgatások közti kapcsolatok nagyobb megerősödését.

Rekord teljesítmény a kanadai táviró-összeköttetések terén. A Canadian National Telegraph Comp. a folyó év januárjában Montreal és Ottawa közt olyan kétvezetékes táviróösszeköttetést létesített, melyen 24 táviróáramkör képezhető, melyeknek az összkapacitása percenként 9000 továbbított szó. (J. T. 1931. 2.)

Karácsonyi és újévi üdvözlőtáviratok a tengeri gőzösökkel való forgalomban. Az elmúlt karácsonyi és újév alkalmából a német posta a tengeri gőzösökkel való forgalomban rendszeresítette a mérsékelt díjú üdvözlő rádiótáviratokat. A díjszabás 40 Pfennig volt szavankint. E rádiótáviratok jelzése „GL” vagy „GLX” volt aszerint, amint a címzettnek rendes úrlapon, avagy díztáviratlapon kívánta a feladó a rádiótáviratot kézbesíttetni. (J. T. 1931. 2.)

Rádiótávbeszélő összeköttetés az Egyesült-Államok és a Bermuda szigetek közt. Az American Telephone and Telegraph Comp. az Egyesült-Államok szövetségi rádió-bizottságától engedélyt kért az Egyesült-Államok és a Bermuda szigetek közti rádiótávbeszélő üzem berendezésére. A Bermuda szigeteken az üzemet az Imperial and International Communications Ltd. látná el, mely viszont a Bermuda Telephone Company-vel dolgozna együtt.

(J. T. 1931. 2.)

Kanadában az ottani hét távbeszélő vállalat „Transcanada Telephone System” néven az egész Brit-Amerikára kiterjedő távbeszélőkonzernbe tömörült, mely működését a folyó év márciusában kezdi meg. Az érdekeltségbe a következő távbeszélő vállalatok tartoznak: Maritime Telegraph and Telephone Company Ltd., New Brunswick Telephone Company Ltd., Be'l Telephone Company of Canada Ltd., Manitoba Telephone System, Saskatchewan Government Telephone, Alberta Government Telephone System, British Columbia Telephone Company (J. T. 1931. 2.)

Rendőrségi távbeszélő Svédországban. A stockholmi rendőrség új rendőrségi távbeszélő szolgálat berendezésével kísérletezik. Az új rendszer abból állana, hogy a város különböző körzeteiben rendőrségi távbeszélő fülkéket rendeznének be, melyek az illető rendőrkerület kapcsolójához volnának kötve. Az új távbeszélő berendezését az Ericsson művek végeznék. A berendezés célja, hogy a körútját végző rendőrtiszt-

viselővel a rendőrségi körzeti központokból bármikor beszélni lehessen. A rendőrségi távbeszélőfülkék ugyanis speciális jelzőberendezéssel vannak felszerelve, melyek az állomás felhívása esetén a fülké közeleiben levő utcasarkon jellegzetes sárga villanylámpát gyújtanak fel, mely a körútjukat végző rendőrtisztviselőket a fülkébe szólítja. A fülkéből természetesen a tisztviselők is bármikor felhívhatják a rendőrségi központot. Az új berendezés segítségével a stockholmi rendőrség vezetősége a mostaninál sokkal pontosabb rendőrségi ellenőrző szolgálatot vél fenttarthatni.

(J. T. 1931. 2.)

Spanyolország és a Kanári szigetek közt megnyílt a rádiótávbeszélő forgalom. A forgalmat rövidhullám-rendszeren bonyolítják le a madridi és teneriffai állomások igénybevételével, melyeket a spanyol távbeszélőtársaság tart üzemben.

(J. T. 1931. 2.)

A rádióhírmondó vétel védelme Dániában. Dániában a képviselőház elé a rádióhírmondó vételnek a zavarásokkal szemben való védelmét biztosító törvényjavaslatot terjesztettek. A parlamenti tárgyalás során a törvényjavaslatot különleges tanulmányozás céljából szakbizottságnak osztották ki.

(J. T. 1931. 2.)

Franciaországban ezidőszent már 11 vonatot szereltek fel olyan berendezéssel, mely a rádióhírmondó előadásokat az utasok számára közvetíti. (J. T. 1931. 2.)

Vonatrádió szolgálat Olaszországban. A Milano—Torino vonalon a vonatrádió szolgálat megkezdte működését. A rádió igénybevételért az utasoknak 3 lírát kell fizetniük. Az olasz vonatrádióhírmondó társaság a szolgálatot más vonalakon is be akarja rendezni. (J. T. 1931. 2.)

Az újzélandi rádióhírmondó reorganizációja. Az állam és a „Radio Broadcasting Company of New Zealand” közti szerződésnek 1932. január hó 1-én való lejártával kapcsolatban Új-Zélandban a rádióhírmondószolgálat újjászervezésével foglalkoznak. A kormánynak az a szándéka, hogy az állomások műszaki szolgálatát saját ellenőrzése alá helyezi, a műsoradással járó teendőket azonban meghagyná a társaságok kezében. Az átszervezéssel kapcsolatban az állomások energiája is megváltozna. Így az aucklandi, christchurchi és dunedini adók energiáját 2 kw-ra emelik s azonkívül a sziget különböző pontjain 8 drb. 500 wattos relais állomást helyeznek üzembe. A relais állomások rendes körülmények közt a főadók műsorát közvetítenék, azonban azok helyi hírek és adások közvetítését is végezhetik. A kormány nem kívánja a magánadókat teljesen eltüntetni, ellenben kényszeríteni fogják őket a kifogástalan

adásokra. Különben az egész rádióhírmondó szolgálatot külön törvényben fogják szabályozni, mely a túlságosan magas szerzői illetmények szedését lehetetlenné fogja tenni. Az eziránti törvényjavaslatot a parlament még nem szavazta meg, mert azon még több változtatást kívánnak tenni.

(J. T. 1931. 2.)

Megbüntetett rádióhírmondó orvhallgatók. Németországban 1930. október-december havában összesen 258 egyént büntettek meg jogérvényesen orvhallgatásért, míg az 1929. év ugyanezen időszakában csak 158 egyént, a megelőző 1930. év július-szeptemberi évnegyedében pedig csak 221 egyént. Az elmarasztaltakat részben igen érzékeny pénzbírságra ítélték, akik közt többen bűnrészesség miatt ítéltettek el. 1930. folyamán összesen 944 egyént ítélték el orvhallgatás miatt. (D. V. 1931. 9.)

A francia külkereskedelmi forralomban 1930. első tíz hónapja alatt a rádiólámpák 39,256.000 frank beviteli és 8 016.000 frank kiviteli tétellel szerepelnek. (T. P. 1931. 4.)

A német kábelrakó hajók a világháború előtt és után. E cím alatt a Telegraphen-Praxis folyó évi 4. számában a következő érdekes dolgokat olvassuk: A Norddeutsche Seekabelwerke megalapításakor 1899-ben mindjárt nyilvánvalóvá vált, hogy Németországnak, ha a külföldtől függetleníteni akarja magát, külön kábelrakó hajót is kell szereznie. Mivel akkoriban a hajók építése terén Németországban még nem rendelkeztek a szükséges tapasztalatokkal, egy ilyen gőzöst Angliában vásároltak. Ezt „Podbielski”-nek keresztelték, melynek gépe még a hajó közepén volt elhelyezve. A gőzös a Tsingtau-Wutang kábel fektetésénél jól kiállotta a próbát. Németországnak abbéli szándéka, hogy az Azori szigetek érintésével új második kábelt vezessen az Egyesült-Államokba, második kábelrakó gőzös építését tette szükségessé, melyet már német hajógyárban építettek s melyet „Stephan”-nak kereszteltek el. A Stephan és a Podbielski aztán le is fektették az amerikai kábelt. Ennek a munkának a befejeztével a németek a Podbielskit eladták a hollandi gyarmati kormányának, mely aztán át keresztelte „Telegraaf”-ra. Helyette a németek megépítették a „Grossherzog von Oldenburg” nevű új kábelrakó hajójukat, mely az előbbi hajókkal szemben nagyobb méreteivel és nagyobb teljesítőképességével tünt ki. E gőzös főleg Ausztria számára dolgozott. 1914-ben a világháború kitörésekor a Stephan éppen teljes kábelrakománnyal útban volt az Adriai tenger felé s Vigo kikötőjébe volt kénytelen menekülni, ahol a háború végéig maradt. A háború befejeztével az ántánt az amerikaiaknak ítélte a hajót, akik azt

viszont megint az angoloknak adták tovább s így az a németek versenytársának, a „Telegraph Construction and Maintenance Co.” kezébe került. A másik német kábelgőzös a Grossherzog von Oldenburg a versaillesi békediktátum értelmében az o'aszok kezébe került, akik azt Citta di Milano névre keresztelték. Ezen a néven vett részt a valamikor büszke német hajó a gyászos kimenetelű Nobile-féle észak-sarki utazásban, mint kísérőhajó. Az expedíció befejeztével ismét kábelhajó lett belőle s az Italcable társasághoz került. Ennek a társaságnak a szolgálatában rakta le az Anzio (Róma)—Malaga és a Malaga—Las Palmas kábelt. A német birodalom a kábeltársaságtól az ántánt által elkobzott gőzöserő természetesen kártérítést volt kénytelen fizetni, ezt azonban az inflációs esztendőekben elérték telenedett rossz pénzben fizette. Így egyelőre nem is tudtak a németek új kábelrakó hajót építeni, megelégedtek a „Flint” nevű norvég kábelgőzös bérbevételével. Ez a gőzös nagyszerűen bevált a munkálatoknál, ami nagyrészt annak volt tulajdonítható, hogy gépe a hajófarban volt elhelyezve s így majdnem az egész hajótestet a kábelrakomány számára lehetett felhasználni. A Flint helyébe azonban nemsokára a Norderney nevű haditengerészeti olajgőzös lépett, mely bár jó szolgálatokat tett, mégsem állta meg minden tekintetben a helyét. Így megépült aztán a legújabb német kábelhajó, a Neptun, mely úgy mint kábelgőzös s mint tankgőzös is, egyaránt jól megfelelt. Ez az 1926 óta szolgálatban álló hajó rakta le a Borkum—Azori szigetek közti legújabb német kábelt. Legújabbnak tehát ismét két kábelgőzössel rendelkeznek a németek. (T. P. 1931. 4.)

Rádióhírmondó társaság alakult Svájcban. Az „Union Radiophonique Suisse” feloszlását követően a folyó évi február hó 24-én megalakult Svájcban a Schweizerische Rundfunkgesellschaft. A társaság hosszas előkészítő munkálatok eredményeként magában egyesíti az összes svájci rádiótársaságokat s mint ilyen, immár egységes elvek alapján kezdi meg működését. A társaság hatáskörébe tartozik a német, francia és o'asznyelvű Svájcban működő adóállomások igénybevételének szabályozása, valamint a svájci rádióhírmondónak a bel- és külföldi hatóságok és intézmények előtt való képviselése, a svájci rádióhírmondó kulturális, gazdasági és műszaki fejlesztésével kapcsolatos ügyek, valamint a svájci postaigazgatás által rendelkezésre bocsátott rádióelőfizetési díjrésznek az érdekelt regionális társaságok közt való felosztása. A társaságba a baseli, berni, lausannei, zürichi, st. galleni és tessini regionális társaságok tartoznak.

Az új svájci rádióhírmondó társaság illetékességi körét a szövetségi táviró és távbeszélő igazgatás által kiállított engedélyokirat állapította meg szabatosan.

(D. V. 1931. 10.)

Ingadozások a távbeszélő életében 1930. folyamán. E címen a „The Telegraph and Telephone Journal” folyó évi márciusi számában a következő érdekes fejtegetéseket olvassuk: Az Egyesült-Államok 20 millió állomással, Németország 3 millió és Anglia 2 millió állomással a világ 35 milliós távbeszélő állomásállományának legnagyobb részét szolgáltatják. Mivel az 1930. évi adatok e három országra vonatkozólag már rendelkezésre állnak, megállapítható, hogy az elmúlt évben a gazdasági depresszió e három országban a távbeszélő fejlődése terén is éreztette hatását. Bizonyos szerény vigasztalást jelent Anglia számára az a tény, hogy az angol távbeszélő fejlődése aránylag kevesebbet szenvedett, mint a másik két államé. Nagybritanniában ugyanis 109.779-el szaporodott 1930-ban az állomások száma, ami közel 6 százalékos gyarapodást jelent (1929-ben a szaporulat 127 ezer volt). Ezzel szemben Németországban csak 59.735-el, vagyis 2 százalékkal (1929-ben 231.000-el), az Egyesült-Államokban pedig csak 132.000-el, vagyis 0,65 százalékkal (1929-ben 865.000-el). Így most már nyilvánvaló, hogy a világ távbeszélő állomásainak szaporodása hosszú évek után most először nem fogja elérni a másfél-millió állomást s csak ha a többi nevezetesebb, távbeszélővel jól ellátott országok adatai azt bizonyítanák, hogy ott a fejlődés az eddigi keretekben megmaradt, remélhetjük, hogy az utolsó év állomásszaporulata eléri a milliót. Kétségtelen, hogy a távbeszélő fejlődése a politikai, gazdasági vagy más okokban találhatják magyarázatukat s országok, melyek az egyik évben rendes fejlődésüktől elmaradnak, a következő évben visszaszerezhetik az elvesztett pozíciót; ám az állomásszaporulatnak két országban több mint háromnegyed millióval való visszaesése, mind-éideig ismeretlen volt. Az amerikaiak bizonyára az elsők lesznek, akik majd azt vitatják, hogy országuk a távbeszélővel már szinte telítve van s kétségtelen, hogy a minden 6 lakosra jutó egy távbeszélőállomás sűrűséggel, bizonyára nehéz lesz a fejlődésnek eddigi méreteit továbbra is fenntartani. Mindazonáltal Angliában és Németországban még tág teret van a távbeszélő további fejlődésének s remélhető, hogy a megjavuló gazdasági viszonyok az 1931. évben ismét normális fejlődést fognak a távbeszélő terén eredményezni. A brit igazgatás a maga részéről rendes tevékenységén túlmenően különleges intézkedéseket

tesz a távbeszélő propagandája terén (falragaszok, levelezőlapok, illusztrált röpcédulák útján) s biztos benne, hogy az új esztendőben sok új előfizetőt fog szerezni.

(T. T. J. 1931. 192.)

A Walesi herceg délamerikai utazása alkalmából Csili fővárosából, Santiagóból távbeszélgetést folytatott édesanyjával, az angol királlyal. A beszélgetés Csiliből az Andeseken át vezetékes távbeszélő összeköttetésen jutott el Buenos-Airesbe, onnan pedig rádiótávbeszélő összeköttetés útján az angliai Baldock-ba, majd onnan kábeltávbeszélő áramkörön a londoni Buckingham-palotába. A beszélgetést igen jól értették.

(T. T. J. 1931. 192.)

Az autó és a távbeszélő arányszámá. Nagybritanniában az autók száma 1930 végén elérte az 1,560.275-öt (motorkerékpárok nélkül), ami az utolsó évben 100.543 autószaaporulatot, vagyis 6 százalékos gyarapodást jelentett. Ezzel kapcsolatban megállapították, hogy Angliában három autóra négy telefonállomás jut, míg Amerikában 4 autóra jut 3 telefon. (T. T. J. 1931. 192.)

Ellentétes hírek a japán távbeszélő üzemre vonatkozólag. Angol sajtóközlemények szerint a japán kormány tervbevette a távbeszélő üzemeknek magánkezelésbe való átadását. Ezzel szemben a The Telegraph and Telephone Journal úgy értékeli, hogy a japán közlekedésügyi minisztérium maga kívánja a távbeszélőt kezelni. Mindazonáltal állítólag szó van egy tízéves ideiglenes bérbeadásról, mely idő alatt minden kereskedelmi ügyességet fel fognak használni az előfizetők számára, mely ezidő szerint kb. félmillió, mindenáron való nagyobb szaporítására. A japánok e téren elhatározó lépésre szánják el magukat s el akarják törölni a belépési díjat. Ilyet csak igen sürgős berendezés esetén kívánnak majd szedni. Ugyancsak szó van állítólag a távirónak társasági kezelésbe való átadásáról is. (T. T. J. 1931. 192.)

A transatlanti távbeszélő üzem ismertetése propagandafilm útján. Az angol postai igazgatás annak tudatában, hogy a transatlanti rádiótávbeszélőforgalom az emberiség életében mind jelentősebb szerepét játszik, melynek megismerése úgy az angol, mint a külföld szemében fokozott érdeklődésre számíthat, elhatározta, hogy a Rugby angol állomás által a tengerentúlrá drótnélküli távbeszélő útján lebonyolított forgalom üzemét propagandafilm útján fogja ismertetni. Az elkészítendő filmet tudományos egyesületeknek, kluboknak és más szervezeteknek fogják előadások céljaira kölcsönadni. A film kikölcsönzése és előadása iránt már megtörténtek az intézkedések s azt „Voices across the sea” (Hangok a tengeren át) címen fogják a közön-

ség elé vinni. A mielőbbi előadás nagyon is kívánatos, mert különben a film aktualitásából veszítene. (T. T. J. 1931. 192.)

A rádió az afrikai légiforgalom szolgáltatásában. A Cairo—Fokváros közti légiforgalom berendezésével kapcsolatban, 16 rádióállomást helyeznek üzembe, melyek a Croydon—Fokváros közti úton elosztva, mint irányjelző rádióállomások fognak működni. Adásaiból a légi járművek helyzetüket meg fogják határozni. A légi útvonal rádiószolgálatára főleg távirőzsem lesz, mivel a rádiótávíró hatástávolsága sokkal nagyobb, mint a rádiótávbeszélőé s azonkívül megbízhatóbb is. (T. T. J. 1931. 192.)

Rádióállomás áthelyezése Algírban. A rabati rádióállomás energiájának 20 kilowatt-ra való felemelésével kapcsolatban az állomást Rabathból Bouznika-ba fogják áthelyezni. Az áthelyezéssel járó költségek 2 millió fr. frankra rúgnak.

(T. T. J. 1931. 192.)

Argentína és Hollandia közt a folyó évi február hó 2-án megnyílt a közvetlen rádiótávíró forgalom. (T. T. J. 1931. 192.)

A rádióhírmondó zavartalan vételének védelme Dániában. Dániában a rádióhírmondóvétel zavarainak megakadályozása érdekében a közmunkaügyi miniszter törvényjavaslatot terjesztett a parlament elé, mely minden olyan elektromos készülék vagy berendezés használatát megtiltja, mely a rádióhírmondó vétel zavarására alkalmas. A javaslat szerint, ha egy vagy több rádióhallgató bebizonyítja, hogy valakinek az elektromos berendezése a vételt zavarja, az illető zavaró saját költségén köteles berendezését oly módon átalakítani, illetőleg átszerelteni, hogy az zavart többé ne okozhasson. (T. T. J. 1931. 192.)

Francia tervek. Párisban a távbeszélő előfizetők nemzeti szövetsége által George Bonnet tiszteletére adott banketten a posta táviróminiszter beszédet mondott s abban kiemelte, hogy a francia postavezetés a közeljövőben úgy az anyaországban, mint a francia gyarmatokon, valamint a gyarmatokkal való forgalomban, a távbeszélő fejlesztése érdekében nagyszabású munkálatokat fog végezteni. Az Atlanti óceán partján nagy energiájú rádiótávbeszélő adóállomást fognak építeni a tengeren levő hajókkal való rádiótávbeszélő forgalom céljaira. Ugyancsak nagy energiájú rádióhírmondó adóállomást építenek, hogy a francia műsort a francia gyarmatok lakossága is vehesse. (T. T. J. 1931. 192.)

Az áram által halálra sújtott rádióhírmondó halgató. Lengyelországban a felső-sziléziai Michalkowitzban egy 14 éves iskolásfiú rádióhírmondó vevőállomást állított össze s állomását a városi világítási hálózathoz kapcsolta. Munkaközben az egyik hu-

zalt a vétel megjavítása érdekében szájába vette, mire az elektromos áram halálra sújtotta. (T. T. J. 1931. 192.)

Szovjet-tervek a rádióhírmondó terén. Szovjet-Oroszországban a nevezetesebb városokban nagyenergiájú rádióhírmondó adóállomásokat kíván a szovjet felállítani és pedig 11 100 kilowattosat és 38 10 kilowattosat. Az állomások építése szintén az ú. n. öt éves gazdasági programban szerepel. Ezenkívül a Noginski (Moszkva) 500 kilowattos állomáshoz rövidhullámú adót is építenek. Az összes építési költségeket 9 millió font sterlingre tervezik. A Leningrad melletti Kolpinoban épülő 75—100 kw-os adóállomás üzemének felvétele küszöbön áll. (T. T. J. 1931. 192.)

Az Ausztrália és Tasmánia szigete közti távbeszélőforgalommal kapcsolatban Mr. H. B. Browne, az ausztráliai postavezérigazgató, a közmunkaügyi bizottságban tett nyilatkozatával a kábeltávbeszélő mellett tört pálcát, melyet az Ausztrália és Tasmánia főzti forgalomban sokkal alkalmasabbnak tart a rádiótávbeszélőnél. Különösen kiemelte a kábeltávbeszélő nagyobb megbízhatóságát a szolgálat folytonossága és a távbeszélő titok megvédése szempontjából. Szerinte, ha a rádióüzem mellett dönténének, egy rádiótávbeszélő áramkör semmiesetre sem volna elégséges még a forgalom első évében sem. (T. T. J. 1931. 192.)

Észak- és Dél-Amerika rádióhírmondó-jának adóállomásai az utolsó év folyamán meglepő számra emelkedtek. Így Kanada 70 adóállomással, az Egyesült-Államok 615 adóállomással, Cuba 60, Mexico 35 állomással szerepelnek, melyekhez még néhány nyugatindiai adó is csatlakozik, úgyhogy Amerika északi felének kb. 800 adóállomása van. Dél-Amerikában összesen 100 adóállomást vehetünk számba, melyek közül 43 Argentínában, 26 Uruguayban, 23 Brazíliában és 6 Csiliben van.

(T. T. J. 1931. 192.)

A vasúton utazók táviratainak feladása és kézbesítése. A „Annales des Postes, Télégraphes et Téléphones” 1931. évi 2. számában a következő hírt olvassuk:

Az Egyesült-Államokban a vasutakon utazóknak már régóta megvan a módjuk ahhoz, hogy távirataikat a vonaton feladhassák, illetőleg érkező távirataikat ott átvessék. E könnyítés oly országban fejlődött ki, ahol az iparos, kereskedő, az üzletember, sőt még az egyszerű közönséges utas is a nagy távolságok következtében néha napokon át a vonathoz van kötve. Különben az ilyen szolgálat fökéletes berendezése csak azokat lepheti meg, akik nem ismerik az amerikai távirótársaságoknak a közönség minél jobb kiszolgálása érdekében kifejtett fáradhatatlan igyekezetét.

Különben is ezt a szolgálatot, illetőleg annak kifejlődését nagyban megkönnyítette az a körülmény is, hogy az Egyesült-Államok egész területére, sőt azon túlmenően még a szomszéd országokra is kiterjeszkedik az egyik társaság működési köre.

Ezzel szemben azok az európaiak, kik gyakran fordulnak meg kontinensük egész területén, melynek kiterjedése az Egyesült-Államok kiterjedéséhez képest aránylag kicsi, elég kevesen vannak. Európa e mellett 20 államnál is többre tagozódik, melyek mindegyikében külön táviróigazgatások működnek s azokban még ezeknél is több vasúttársaság bonyolítja le a vasúti forgalmat. Európa tehát kevésbé alkalmas a vasúti utazás alatt lebonyolítandó távirószolgálat rendszeresítésére. Mindamellett ezt a szolgálatot már megtaláljuk Európában is.

Igy a francia postaigazgatás már 1927-ben kísérletképpen rendszeresítette a táviratoknak a vonatokon az utazás alatt való kézbesítését, később pedig a táviratoknak a vonatokon való feladását. Az első kísérletek e téren nem kecsegtettek biztató eredménnyel. A francia postaigazgatás azonban nem vesztette el kedvét s a kísérleti időt kétszer is meghosszabbította s az még most is tart. A kereskedelmi kamarákat, az utazási irodákat, az újságokat felkérték az új szolgálat melletti propaganda kifejtésére; a közönség azonban még most sem karolja fel az új üzletágat. 1929. év folyamán a vasúton utazók táviratforgalma mindössze 90 darab távirat volt.

A helyzet megértéséhez s a közönség eme közönyének megmagyarázásához tartozik annak a ténynek a hangsúlyozása, hogy a francia vasútvonalak hossza általában nem haladja meg az 5—600 kilométert, melyeken a gyorsvonatok rövid néhány óra alatt száguldanak végig s így a francia utazóközönségnek adott kedvezmény kétségen kívül nem jelent közszükségletet. Az új szolgálat különben sincs az összes vasútvonalakon és az összes vonatokon rendszeresítve. Az is bizonyos, hogy szűk keretek közti szolgálatok csak lassan és nehezen tudják a közönséget meghódítani. Erre való tekintettel a francia postaigazgatás legújabbán arra az elhatározásra jutott, hogy az új szolgálati ág körébe több vasútvonalat és több vonatot fog bevonni. Ezenkívül a táviratoknak a vonatokon való kézbesítési szolgálatát kiegészítették a vonatokon való táviratfeladás szolgálatával is a belfölddel való forgalomra korlátozva.

Mindebből azt látjuk, hogy a francia igazgatás nagy szívósságot mutat a közönségnek az új szolgálat számára való megnyerése céljából. Igazi eredményre azonban csak akkor lehet majd e téren szá-

mítani, ha az európai államok közt nemzetközi megállapodás létesül s az új szolgálatot mentől több európai országra kiterjesztik.

Kiemelendő mindenekelőtt, hogy a vonatokon utazók címére érkező táviratoknak a kézbesítése, mivel a nagytávolságú gyorsvonatok az egyes állomásokon csak egészen rövid ideig tartózkodnak, nem eshet ugyanolyan elbírálás alá, mint a rendszeres táviratkézbesítés. Erre való tekintettel a francia postaigazgatás a vonatokon kézbesítendő táviratokat, mint sürgős táviratokat kezeli s azokért háromszoros díjat szed. Ez a drága díjszabás részbeni magyarázata e táviratok csekély elterjedtségének.

Ezzel szemben az utasok által a vonatokon feladott táviratok, amennyiben különleges kezelés nincs kikötve, csak egyszeres díjat fizetnek. E táviratokat az utasoknak a megfelelő összegű levélbélyegek felragasztása által maguknak kell bérmentesíteniök. A vasúti kalauzok erre való tekintettel el vannak látva a szükséges mennyiségű francojegyekkel. A feladást aztán vagy maga az utas, vagy a vonatkísérő személyzet végzi a táviratnak a legközelebbi állomás perronján feltűnő helyen kifüggesztett speciális táviratgyűjtő szekrénybe való bedobása útján. A pályaudvari táviróhivatalok a szekrényekből begyűjtik a táviratokat s azokat haladéktalanul továbbítják.

A vonatokon való táviratkézbesítő szolgálat valószínűleg rendszeresítve lehet már más európai országban is, mi azonban csak a francia posta tapasztalatairól számolhatunk be. Vannak, akik az a véleményen vannak, hogy az eddig felmutatott eredmények nem indokolják a távirószolgálatnak ilyen kiterjesztését. A magunk részéről nem osztjuk ezt a véleményt. Mindenekelőtt az a lehetőség, hogy valamely vonaton utazó egyént utazása folyamán távirattal elérhetjük, bizonyos súlyos esetekben igen értékes szolgálatot jelenthet a közönségnek.

A vonaton utazók által feladandó táviratok átvételét a különböző országok különféleképpen oldják meg; ám valamenynyien a vonatkísérő személyzetre vagy a pályaudvari alkalmazottakra hárítják e táviratoknak az utasoktól való begyűjtését, illetőleg átvételét.

Fentebb említettük, hogy a bármilyen papírlapra írt táviratot Franciaországban az utasnak kell a megfelelő értékű francojeggyel bérmentesítenie.

Svájcban a távirati díj lerovása pénzben avagy francojeggyel egyaránt történhetik.

Olaszországban állítólag a táviratok feladása bizonyos vonatokra van korlátozva. A feladás ott különleges táviratúrlapok út-

ján történik, melyeknek ára négy líra s melyekre 14 szónál hosszabb táviratot nem lehet írni. Ha a távirat 14 szónál mégis hosszabb volna, második, újabb 14 szóra jogosító űrlapot kell igénybevenni az utasnak. A szavakat 10 betűig számítják egy díjszónak, a számokat pedig 5 számjegyenként. Mindazonáltal a címzett nevét, valamint az aláírást 15 betűig egy díjszónak számítják.

A legnagyobb nehézséget e téren bizonyára a vasutakkal való megállapodás létesítése jelenti, melyeknek személyzetét a vonatoknak az állomásokon való igen rövid tartózkodási idejére való tekintettel, táviratok kezelésébe be kell venni.

(A. P. T. T. 1931. 2.)

Távbeszélgetések a vasúti utazás tartama alatt. A német posta az utazóközönség érdekében a távbeszélő szolgálat terén újításokat tervez, melyek az utasok számára még a vonatoknak az egyes állomásokon való rövid tartózkodási ideje alatt is lehetővé fogják tenni a távbeszélgetések folytatását, illetőleg a távbeszélő üzenetek leadását. Erre való tekintettel a német postaigazgatás új beszélgetési fajok rendszeresítését tervezi és pedig lesznek:

Utibeszélgetések (Reisesgespräche), melyeket a hívó utazása folyamán valamely erre a célra kijelölt állomáson jelent be, a beszélgetést azonban csak a legközelebbi állomáson folytatja. A két állomás közötti utazás ideje alatt ugyanis a beszélgetést előkészítik s mire a vonat a második állomásra befut, addigra már az állomás peronján levő fülke a megrendelő utas számára rendelkezésre áll s az összeköttetés is megvan. A beszélgetés díját csak a beszélgetés lebonyolításakor kell megfizetni.

Megbízásból leadott távbeszélő üzenetek (Auftragsgespräche). Ezeket az úton levő fél a pályaudvari peronon levő nyilvános állomásról a távbeszélő központnak csak bemondja, melyeket aztán a központ közöl a hívottal. Ezekért a meghatározandó pótdíjjal a rendes távbeszélgetési díj jár.

Távbeszélőüzenetek (Zettelgespräche). Ezek az üzenetektől abban különböznek, hogy az utas nincs ráutalva a nyilvános távbeszélő állomásokkal felszerelt állomásokig való várakozásra, hanem egy erre a célra rendszeresített űrlapra írja üzenetét s azt a legközelebbi állomáson az ott lévő postai alkalmazottnak megállapított egységes díj lefizetése ellenében átadja. A postai alkalmazott az átvett űrlapot magával viszi s a hivatalba s az üzenetet onnan távbeszélőn bemondják címzettnek. A távbeszélőüzenetek természetesen csak korlátozott terjedelműek lehetnek.

Ezekkel az új beszélgetési fajokkal a

szükséges előkészületek után a német postaigazgatás a Berlin—Köln és a Berlin—Frankfurt a. M. vonalakon fog egyelőre kísérletezni. (E. F. D. 1931. 22.)

Olaszországban a távbeszélő állomások száma az utolsó öt évben megkétszereződött. 1925-ben az állomások száma ugyanis 127.333 volt, míg 1930-ban már 272.818 állomást számláltak. Az állomások számát legújabbban 300.000-re becsülik (E. F. D. 1931. 27.)

Olaszországban leszállítják a távbeszélő-tarifákat. Az olasz hivatalos lap, a „Gazetta Ufficiale“ közli, hogy 1930 december 31-től kezdve a távbeszélő előfizetőknek egy új csoportját rendszeresítették, akik az összes engedményes távbeszélő társaságoknál kedvezményes elbánásban részesülnek. A kedvezményes elbánásra igényjogosult előfizetők az élelmiszerkereskedők, a ruházati iparhoz tartozó üzletek, kézművesek, műiparosok, amennyiben három, illetőleg öt alkalmazottnál többet nem foglalkoztatnak. Ilyenek továbbá azok a földbirtokosok és földbérlők, kik földjeiket maguk művelik, valamint azok a szabadfoglalkozást űzők, kik még pályájukon három évnél nem hosszabb idő óta működnek. A kedvezményes díjú előfizetők négy csoportba vannak sorozva s ezek a hálózatok nagyságához igazodó kedvezményes előfizetési díjat fizetnek. A díjmérséklés indokolását abban találja, hogy az olasz kormány által az elmúlt év novemberre óta követett deflációs politika nyomozható tehát főleg ezeknek a társadalmi osztályoknak kellett viselniük. (E. F. D. 1931. 22.)

Új távbeszélőkábel fektetése a Keleti tengerben. A dán kir. posta és táviró vezérigazgatóság a Siemens és Halske céget a Bornholm szigetét Svédországgal összekötő tengeralatti távbeszélőkábel fektetésével s a kábelépítéshez szükséges anyagok szállításával megbízta. A kábel Roen Bornholm szigeti várost a svédországi Ystad-tal fogja közvetlenül összekötni. A dán fővárossal a kábelnek a svéd távbeszélő-hálózaton, valamint a Malmö-Kopenhága kábelen át lesz összeköttetése. Az új kábel hossza Ystad és Roen közt 74 km. A kábelben 10 1.4 mm erősségű vörösréz érpár lesz a megfelelő Pupin-szerelvényekkel. A kábelen egyidejűleg tíz beszélgetést lehet majd folytatni. A kábel fektetését a vállalkozó cég még a folyó év nyarán megkezdi. (E. F. D. 1931. 22.)

Szovjetoroszországban Moszkva és Magnitogorsk közt új távbeszélő összeköttetést helyeztek üzembe. Az új vonal, mely a szovjetfővárost az uralvidéki ipari központokkal köti össze, 2653 km. hosszú. (E. F. D. 1931. 22.)

A jugoszláv távbeszélő legújabb fejlesztés-

tési tervével kapcsolatban, melyről már lapunk múlt számában megemlékeztünk, a legújabb hírek szerint a következő távkábel építkezésekről van szó: Szabadka—Nis közti kábeleről, melynek Bulgária és Görögország felé volna csatlakozása, továbbá egy Belgrád—Zágráb közti kábeleről, mely Marburgon át Ausztria felé, Rakeken át pedig Olaszország felé vezetne. (E. F. D. 1931. 22.)

A török távbeszélő fejlődése. 1930 második felében a Stambul-Ankara közti távbeszélő összeköttetésen 45.978 távbeszélgetést folytattak, vagyis 20 százalékkal többet, mint az 1930-as év első felében. A távbeszélő vonal további kiépítése tervbe van véve. Egy német érdekeltség javaslatával kapcsolatban, mely Stambul és Berlin közt távbeszélő-összeköttetést akart létesíteni, ennek a tervnek a megvalósítása is komoly megfontolás tárgya. Ugy hírlik, hogy e terv kivitele legalább 300.000 török font befektetést igényel. A török postavezérgazgatóság azonkívül foglalkozik a gondolattal, hogy a fontosabb fekete-tengeri kikötővárosokban, mint Samsun, Eregli, Zonguldakban állami távbeszélő-üzemet rendez be. (E. F. D. 1931. 22.)

A newyorki távbeszélő-névsorba a tengeri hajókat is felvették. A newyorki távbeszélő-névsor legújabb kiadásába, ez alkalommal először, azokat a tengeri gőzösöket is felvették, melyekkel rádiótávbeszélgetések válthatók. (E. F. D. 1931. 22.)

Transkanadai távbeszélő-összeköttetés. A British Columbia Telephone Co. az új skóciai Halifax és a brit-kolumbiai Victoria közt Kanadát kelet-nyugati irányban átszelő 5000 km. hosszú távbeszélő vonal építését tervezi. A vonal megépítésében az átszelt területeken érdekelt 8 kanadai távbeszélő-társaság vállalna érdekeltséget. A munkálatok befejezését 1931 őszére vagy 1932 tavaszára tervezik. Az új vonal a fellette nehéz terepviszonyokat jelentő észak-amerikai Szikláshegységet is átszeli. Ezidő szerint Kanada keleti és nyugati részei közt a távbeszélőforgalom csak az Egyesült-Államokon keresztül lehetséges, mert a kanadai távbeszélőhálózat ezidő szerint még csak Manitoba állam nyugati határáig van kiépítve. (E. F. D. 1931. 22.)

Kábel és rádiófüzió készül Kanadában. Miután Kanadában a nagy szárazföldi és légitforgalmi vállalatok nemrégben közös vállalatban egyesültek, Ottawaban ugyanilyen alapon a távbeszélő-, kábel- és rádiótársaságok fúziójával is komolyan foglalkoznak. Az előzetes megbeszélések állítólag kedvező eredménnyel végződtek s azokat rövidesen folytatni fogják. A kanadai tervek állítólag a brit birodalmi konferencia elgondolásában gyökereznek, mely a közlekedési vállalatoknak az állam részese

melletti összevonását vette tervbe a brit világbirodalom területén belül, hogy ily módon az egyesült királyság és a dominiók közti közvetlen kapcsolatokat megerősítse. (E. F. D. 1931. 22.)

Woods Arthur ezredes, az amerikai munkanélküli segítőbizottság elnöke, 44 beszélgetést folytatott az Egyesült-Államok kormányzóival egy nap alatt. A beszélgetéseket az elnök Washingtonból saját irodájából folytatta. Az igénybevett távbeszélővonalak összhossza 100.000 mérföld volt (165.000 km.) A washingtoni távbeszélő-társaság külön e célra megbízott tisztviselője a beszélgetéseket megelőző napon a kormányzókkal a beszélgetések lebonyolításának részleteit előre megbeszélte. Minden egyes beszélgetésre 10 pernyi tartam volt előirányozva. Mikor az egyes államok kormányzói számára megállapított beszélgetési idő közeledett, Woods ezredessel közölték, hogy az illető kormányzó a távbeszélőnél várja. Erre a beszélgetés meg is kezdődött. Ezen a napon Woods ezredes 4 óra és 9 percet beszélt telefonon. (E. F. D. 1931. 22.)

A sziami király telefonálhat már washingtoni követének, mert a megtartott próbabeszélgetések igen jól sikerültek. Az összeköttetés Bangkok és Berlin közt rádiótávbeszélőn, Berlin és London közt távbeszélőkábelben, London és New-York közt rádiótávbeszélőn, végül New-York és Washington közt légvezeték útján létesült. Az áthidaló távolság kerekén 15.500 km volt. (E. F. D. 1931. 22.)

Edgar Wallace mint gyorsköltő, segítségül hívja a távbeszélőt. A neves angol bűnügyi író legutóbb önmagát multa felül leleménységével. A nagy poéta ugyanis nem volt megelégedve egyik legújabb szindarabjának utolsó felvonásával. Mivel a darab egyik londoni színháznál már műsoron volt, ő maga pedig Berlinben tartózkodott, Berlinből gyorsan távbeszélőn új utolsó felvonást diktált be a színház igazgatóságának s ezzel darabjának kétséges sikerét sikerült idejében megmentenie. Ezzel Edgar Wallace bebizonyította, hogy nála nincsenek megoldhatatlan problémák. (E. F. D. 1931. 22.)

A távbeszélő igénybevétele való szoktatás. A nemzetközi kereskedelmi kamara párisi ülészakán F. P. Valentine amerikai tag érdekes előadást tartott a távbeszélőnek, mint árumegrendelő segédeszköznek a szerepéről. Előadásában a többi közt a következőket mondta:

Néhány évvel ezelőtt az Egyesült-Államokban és Kanadában több távbeszélő-társaság vizsgálat tárgyává tette a sokat beszélő távbeszélő-előfizetők távbeszélő-forgalmát, hogy ily módon megállapíthassa

azokat a szükséges intézkedéseket, melyek a felek érdekeinek minél tökéletesebb előmozdítására alkalmasak. A társaságok megfigyelő tisztviselői az érdekeltekkel való egyvetértésben gyűjtötték össze megfigyeléseiket, különösen figyelve azok bizalmas jellegére.

Megfigyeléseik során megállapították, hogy az ugyanabba az üzleti kategóriába tartozó vállalatoknak azonosak a távbeszélőt illetőleg támasztott igényeik, valamint azt is, hogy az áruk gazdaságos és egyenletes elosztását ugyanazok a faktorerősségek állapítják meg. Mindenesetre különbséget kell tenni a nagy és a kiskereskedelem közt. Míg a kiskereskedő azon van, hogy a vevőket üzletének felkeresésére buzdítsa, a nagykereskedő, vagy annak ügynöke maga keresi fel a kiskereskedőket.

A kiskereskedelemben előnyösnek bizonyult a vevőket a távbeszélőn teendő megrendelésekre rászoktatni, hogy ily módon az üzletbe való menetel fáradságától meg lehessen őket kímélni. Emellett gyakran előfordul, hogy a megrendeléseket levél útján végzik. Ezzel szemben az üzletfeleknek a lakásukon távbeszélőn való felhívása, mellyel árurendelést kívánnának tőle szerezni, felette óvatosan volna kezelandó, kivált oly feleknél, akik nem rendes vevők, mert ezzel az eljárással a feleket esetleg a távbeszélő iránti ellenszenvre, sőt esetleg az illető üzlet ellen is ellenszenvre hangolhatnák.

A távbeszélő igénybevételével történő árubeszerzés a kiskereskedelemben főleg a háztartási és élelmiszer szakmában honosodott meg. Itt a távbeszélő útján eszközölt megbízások kétszeresét teszik a személyes megbízásoknak, a velük járó kiadások azonban a személyes megrendeléseknek csak negyedrészt. Emellett a távbeszélőn történő megrendelések a nap egész folyamára eloszlának, míg a személyes megrendelések a nap néhány órájára korlátozódnak. Megállapítást nyert az is, hogy a távbeszélőn tett megrendelések elintézése a hét folyamán gazdaságosan elosztható s hogy sokat ezek közül már a raktárban el lehet intézni, ami által az üzlethelyiség kiszolgáló munkája tehermentesíthető. Mint jellegzetességet, azt is megállapították, hogy a távbeszélőn rendelt áruknak aránylag a felével kisebb hányadát hozták vissza a vevők, mint a személyesen vásárolt áruknak. Egyes nagy áruházak ezenkívül u. n. personal shopping service-t (személyes üzleti eladó szolgáltatást) rendeztek be, melyben gyakorlott alkalmazottak távbeszélőn mint személyes eladók lépnek érintkezésbe a féllel, vagyis a megrendelés részleteit a féllel távbeszélőn előre megbeszélik.

A távbeszélőn vett megrendeléseket különösen gondosan kell elintézni, nehogy a vevő csalódjon s semmiesetre sem szabad neki olyan árut a lakására küldeni, melyet személyes látogatása esetén ő minőség dolgában nem tartott volna megfelelőnek. Különösen áll ez a romlásnak könnyen kitétt élelmiszerekre. A távbeszélő útján eladó alkalmazottaknak tehát a kínált áruk minőségét illetőleg igen pontosan informálnak kell lenniük s igen nagy kereskedői rutinnal kell bírniuk. Az ilyen alkalmazottakat naponta pontos árlistával kell a cégnek ellátnia s az egyes cikkek előnyeire is pontosan ki kell őket oktatni, hogy a vevőknek a legszakszerűbb felvilágosítást adhassák. Azok a cégek, melyek ezeket az elveket pontosan betartják, távbeszélőn érkező megrendeléseiknek állandó emelkedéséről számolhatnak be.

A nagykereskedők általában azt az eljárást követik, hogy a kis viszonteladót, aki a szállító autójáratall ellátandó körzetbe esik, a nagykereskedő távbeszélőn felhívja s az eladandó árut vételre felkínálja. Sokan a távbeszélőn tett ajánlatot a kiskereskedő személyes felkeresésével is kombinálják. Ennél az eljárásnál a távbeszélőre többször kerül a sor, mint a személyes látogatásokra. A nagykereskedői cégek szállító autóiknak az útját úgy állapítják meg, hogy azok naponta a klienseknek más és más körzetét ejtik útba. Az autót megelőző napon aztán ezeket az üzletfeleket előre megállapított órákban végigtelefonálják. A vevők erre az órára már előre összeállítják a megrendelendő áruk jegyzékét s ha a nagykereskedő cég telefonon jelentkezik, egyszerűen felolvassák neki megrendelésüket. Ez az eljárás úgy a nagykereskedők, mint a kiskereskedők szempontjából igen gazdaságosnak bizonyult. Míg ugyanis a nagykereskedő ügynöke személyesen naponta csak 5—15 vevőt tudna végiglátogatni, addig távbeszélő útján 75—80 vevő megrendelését tudják naponta átvenni. A kiskereskedő idejét is természetesen a távbeszélőn eszközölt árurendelés jóval rövidebb időre veszi igénybe, mint az ügynökökkel való személyes tárgyalás. Itt állítólágy igen tetemes időmegtakarításról van szó, mert bizonyos szakmákban az ügynökökkel való tárgyalás a kiskereskedőknek rendelkezésre álló idejük 40 százalékát is felemészteti. A kereskedelmi utazók számára is előnyt jelent az új eljárás meghonosítása, mert a távbeszélőn való tárgyalás mellett a vevőknek sokkal nagyobb körrel lehetnek kapcsolatban, mint a kizárólagos személyes látogatás mellett s a távbeszélőtetések díja semmiesetre sem magasabb, mint az utazási, szállodai és vendéglői költségek. A könnyebb munka

kedvéért Amerikában meghonosították az u. n. beszélgetési listákat. E mellett az eljárás mellett a három példányban kiállított lista alapján a kereskedelmi utazó egyszerűen egész beszélgetés-sorozatot jelent be a távbeszélőközpontnál. A listákból két példányt a távbeszélőközpont kap meg, a harmadik az utazónál marad s arra mindjárt a beszélgetések lebonyolításakor az egyes beszélgetéseknél az elért eredményt is feljegyzi. A távbeszélőközpont az egyik példányt a beszélgetések előkészítésével kapcsolatban mint távbeszélőjegyet használja, a második példányt a beszélgetési díjak elszámolásánál mint számadási okmányt. Oly cégeknél, kik ezt az eljárást nagyobb méretekben folytatják, a beszélgetési listák alapján bejelentett beszélgetések díját a cég székhelyén szedik be. Ezáltal a kereskedelmi utazót a díjfizetés gondjától és időtrábló munkájától tehermentesítik, viszont a cég központja teljesen áttekinthető képet nyer utazóinak távbeszélő-tevékenységéről.

A távbeszélőnek a kereskedelmi utazók által való emelkedő igénybevétele Amerikában főleg a vásári és szállítási központokban mutatkozik. Ilyen városokban a távbeszélő-társaságok hivatalaiban a kereskedelmi utazók használatára speciális áramköröket tartanak készen s külön távbeszélőkkel felszerelt irodaszobák állanak ezek rendelkezésére.

A távbeszélőn intézendő árcsere fel lendítése érdekében a számbajövő távbeszélő-hálózati központokat, forgalmi gócpontokat s az egyes gazdasági körzeteket feltüntető térképet készítettek. A térkép szerint az Egyesült-Államokban 150 ilyen elsőrangú gazdasági központ van, mely megfelelő távbeszélő-hálózati körzet keretén belül előnyösen kiszolgálható. Egy-egy ilyen körzeten belül egy beszélgetés átlag 50 centbe kerül. E térképek kiegészítésére az egyes körzeteken belül még részlettérképeket is készítettek, s ezek 350 u. n. másodrendű beszélgetési körzetet tüntetnek fel. Ezeken belül egy beszélgetést átlag 10—15 centért lehet folytatni. A Bell-társaság hálózatának minden részéről készültek ilyen körzeti térképek s azok a nagy üzletkörről bíró s távbeszélő útján eladó cégek számára hasznos szolgáltatásokat tesznek.

A távbeszélő-névsorokat kiegészítő szaknévsorok is igen előnyösen forgathatók úgy az eladók, mint a vevők által.

A körzeti központokból távbeszélő útján végzett árueladás rendszere a cégek üzemi költségeit csökkentette s ez a rendszer különösen nagyszerű szolgáltatásokat tesz oly üzletfelekkel való érintkezésnél, akik távolos helyeken vannak, vagy esetleg csak hosszas utazás s nagy idővesztés

árán érhetőek el. Néhány példa különben kellően megvilágítja a helyzetet. A gyufaüzletben az eladással járó költségek nagy szerepet játszanak. Egy meghatározott megfigyelési időszakban az eladók naponta átlag 67 eladással kapcsolatos távbeszélő-tést tudtak folytatni. Am időnként sikerült naponta az ötszörösét is elérni annak az eredménynek, mint amit a fél személyes felkeresése esetén elérhettek volna. Ugyanilyen a helyzet a gyümölcs- és főzelékszakmában, melyben távbeszélőn az árakat és az árumennyiségeket mindig a legpontosabban bemondhatták az üzletfeleknek, ami a személyes látogatás rendszere mellett távolról sem lett volna lehetséges. Az automobil-kereskedelemben is megállapították, hogy a távbeszélő igénybevétele esetén az áruforgalom emelkedik. Ebből a viszonteladók is csak hasznot láttak, mert áruraktárakat lecsökkenthették s ezzel nyereségüket szaporíthatták. Egyik igen neves cég az új rendszer mellett napi eladásainak számát 4-ről 65-re tudta felfokozni, az év leforgása alatt pedig vevőinek számát 40 százalékkal tudta emelni, viszont az eladási üzlet költségei 33 százalékkal csökkentek. E cég ügyleteinek 75 százalékát ezidőszerint már távbeszélőn intézi el s a megbízások 60 százalékát még aznap lebonyolítja. A bankok és tőzsdeügynökök természetesen szintén igénybeveszik a távbeszélőt. Egyik építési anyagkereskedő cég állandóan két alkalmazottat tart arra a célra, hogy az egyes körzeti központokból az üzletfelekkel távbeszélőn állandóan tárgyaljanak s ez a két alkalmazott naponta 200—300 távbeszélő-tést folytat. Ez a rendszer végül a mezőgazdasági gép-, a textil-, liszt-, szén- és olajszakmában is kintő szolgáltatásokat tesz. (E. F. D. 1931. 22.)

Dr. Hava: Ferenc

Szigorúan büntetik azokat, akik a rádióvételt zavarják. Németországban komolyan hozzáláttak az ether megtisztításához. Gyakran olvashatunk a német rádió szaklapokban azokról a szigorú pénzbüntetésekről és szabadságvesztésekről szóló ítéletekről, amelyekkel a bíróság egyes, a rádiózást zavaró készülékek tulajdonosait sújtja. A bíróság álláspontja az, hogy a technika fejlettségénél fogva minden elektromosgépet üzemtartónak módjában van készülékét úgy leárnyékolni és blokkolni, hogy az ne zavarja környezetét a rádióvételen. Ugyancsak szigorúan járnak el azok ellen is, akik visszacsatolós rádióadó- vagy vevőberendezéssel zavarják a rádióhallgatókat.

Újabbban Franciaország is szigorúan bünteti azokat, akik vételenek a rádiózást védő törvények ellen.

Új nagy angol rádió adóállomás. Ir-

országban, Athlon városának közelében egy új angol nagyadó kezdte meg kísérleti adását. Az adóállomás 413 méteres hullámhosszon egyelőre 60 Kw. adóenergiával dolgozik, de szükség esetén felemelheti energiáját 120 Kw.-ra is. (B. É. 1931.)

Königsberg és a Balti államok rádió adóállomásainak szövetsége. A kaunssi (Kowno) új adóállomás építkezésével kapcsolatban érdekes tervről adnak számot a külföldi lapok. Arról van szó, hogy a Balti államok adóállomásai szoros szövetségre akárnak lépni a németországi Königsberg adóállomás vezetésével. A szövetség természetesen a műsormegállapításra és az állandó műsorcsereire vonatkoznék. A terv megvalósulása esetén Európa rádióterképének ez a része is teljesen megváltoznék. (B. É. 1931.)

Vasúti rádió Franciaországban. A francia államvasutak igazgatósága elhatározta, hogy a Páris—Brest között közlekedő gyorsvonatokon bevezeti a rádiót. A rádió bevezetésével egyidejűleg felszerelik a vonatokon a drótnélküli telefonkészülékeket is. (B. É. 1931.)

Rádió az olasz iskolákban. Az olasz kormány belátta a rádióinak végtelen fontos szerepét a népiskolai oktatásban is. Jövőben a legelhagyottabb olasz tanyai iskolák növendékei is hallhatják a legkiválóbb pedagógusok előadásait annak az intézkedésnek a következtében, amely az összes iskoláknak rádió felvevőkészülékkel való ellátását írta elő. Gondoskodás történt arról, hogy délelőttönként a legkiválóbb olasz pedagógusok oktassák és szórakoztassák rádión keresztül az ifjúságot. (B. É. 1931.)

Új rádióadóállomások. Európa legészakibb államában, Islandban, Reykjavik városban az új 18 Kw.-os adóállomás 1930. évi decemberében kezdte meg működését 1200 méteres hullámhosszon.

Radio Vilna is meghozta hallgatóinak az újévi meglepetést, mert minden előzetes bejelentés nélkül megkezdte adásait a 20 Kw.-os adóállomással. A hivatalos és rendszeres adások azonban csak e hó folyamán fognak megkezdődni.

Amerika még a rövidhullámú adóállomás adóenergiájában is rekordot akar teremteni. Értésülésünk szerint a pittsburgi K. DKA rövidhullámú adóállomás rövidesen 500 Kw. energiával fogja adásait közvetíteni. Európai vevőállomások már egyszerű készülékkel is vehetik e nagyadót.

Franciaországban Bordeaux 15—20 Kw. adóenergiával rövidesen megkezdni működését, hasonlóképpen kísérleti adásokra készen áll a Radio Paris 75 Kw.-os új állomása is. A Le Petit Parisien szerint a „Post Parisien” engedélyt kapott egy új 60

Kw.-os nagyadó építésére. A nagyadó Páristól 30 kilométer távolságra kerül felállításra, hogy a külföldi vételt ne zavarja.

A viborgi új finn adóállomás 13.2 Kw. energiával fog dolgozni, egyelőre még nem rögzített hullámhosszon.

Az irországi Athloneban az ir posta és táviróigazgatás 80 Kw.-os energiával dolgozó adóállomást épített. Az építkezések már annyira előrehaladtak, hogy még ez év folyamán üzembehelyezhetik az új adóállomást. (B. É. 1931.)

Rádiópropaganda Olaszországban. Olaszországban ez évben fokozott mértékben folyik a rádióhálózat kiépítése. Az olasz közlekedési miniszter felügyelete alatt működő rádióadás ellenőrzőbizottsága elhatározta, hogy az egyes állomásokat nagyobb erejű adókkal látja el, Milano 1932-ig 50—60 Kw.-os adóállomást kapna, Firenze és Bari 20 Kw.-os, Genova és Bozen 10—10 Kw.-os állomást, Triesztben és Palermóban új adóállomásokat létesítenek. A gyarmatszolgálat céljaira kábeladó építését tervezik. Ezekon kívül is számtalan rendelet biztosítja a rádió rohamos fejlődését.

Az ország valamennyi színháza, operaháza, tudományos és művészeti intézete felszólítást kapott, hogy a rádiótársaságokkal karöltve álljanak az olasz kultúra és művészet rádióin való népszerűsítésének szolgálatába, mert ezáltal nemcsak a tudományt és művészetet, hanem magát a rádiót is népszerűsítik. (B. É. 1931.)

Nürnbergben új stúdiót építenek. Nürnberg különösen fontos a magyar rádióhallgatók szempontjából, mert a legtöbb rádiókészülék tulajdonosa csak Nürnberg közvetítésével tudja München hallgatni, Ritkán vannak önálló műsorszámok Nürnbergnek, inkább a müncheni műsört közvetítik. Nürnberg városa most elhatározta, hogy bizonyos tekintetben függetleníti magát Müncchentől és ezért két leadótermet épített, az egyiket a próza előadások közvetítésére, a másikat pedig hangversenyek céljaira. A stúdiókat a modern akusztikai tudomány legújabb vívmányai szerint fogják felszerelni. (B. É. 1931.)

Spanyolország két nagy adóállomást épít. A spanyol forradalom a rádiózásban is nagy változást hozott az országnak. Híreink szerint hét új, modern, nagy teljesítményű adóállomást építenek, még pedig a 30 Kw.-os „Madrid—Regional” nevű, valamint a 60 Kw.-os „Madrid—National” nevű állomásokat, melyek kettős műsört fognak közvetíteni. Állomást kap még 30 Kw. energiával Katalonia, 20—20 Kw.-al Andaluzia, Valencia és Galizia, 10 Kw.-al Vascogadagas tartomány.

A lengyel nagyadó megkezdte kísérleti adásait. Lengyelország Raszynban állította

fel első nagyadóját, amelynek antennateljesítménye 180 Kw.-ig fokozható. Az új adó egyelőre csak a varsói adóállomás közvetítésének befejezése után a varsói hullámhosszon a késő éjjeli órákban végzi adásait. Állítólag egész Lengyelországban lehetséges lesz a detektoros vétel. A kísérleti adások a legkedvezőbb időben, az éjjeli órákban történtek.

A „Deutschlandsänder“-t zavarják az orosz állomások. A német birodalmi postá régen fáradozik azon, hogy megállapítsa azokat a zavaró tényezőket, amelyek az utóbbi időkben csaknem lehetetlenné teszik az úgynevezett „Deutschlandsänder“ adásait. Amikor megállapították, hogy az orosz Rax táviróadó a zavaró állomás, érintkezésbe léptek a szóvjettel, hogy utasítsa a Rax adóállomás vezetőségét arra, hogy más hullámhosszon dolgozzék. Hosszas huzavona után végre a Rax hosszabb hullámot választott adásaira és így a „Deutschlandsänder“ nehezen megszabadult kellemetlen szomszédjától.

A német postaigazgatás megbízta a német Telefunken céget az általa épített mühlackeri 75 Kw. antenna-teljesítményű rádióhírmondó adóállomással elért nagyon jó eredmények alapján két újabb 150 Kw.-ra bővíthető 75 Kw.-os adó építésével.

Csehország új rádióhírmondó adóállomásai. Március hó végén megkezdte próbadásait a 36 Kw. energiával működő új brünni adóállomás, mely Brünn eddigi hullámhosszán fog működni. Ezzel egyidejűen folynak a munkálatok az új prágai adóállomás építésén is, amely Csehszlovákia nagyadója lesz. Az új prágai állomást, amely 60–120 Kw. energiával fog működni, Böhmisch—Brod mellett építik, de ha elkészült, meghagyják mellette a régi sztrazsnici adóállomást is — a mai prágai adóállomást —, amely az új állomás megnyitásával egyidejűleg megkapja a Csehszlovákia részére kijelölt legrövidebb hullámhosszot (valószínűen Ostravát). A prágai rádióállomás ezzel megvalósítja a régi tervét, hogy angol mintára rövidben két párhuzamos műsort adjon előfizetőinek.

Amerikai rádióadóstatistika. Amerikában most jelent meg egy hivatalos statisztikai kimutatás a különböző államok rádiójáról. A statisztika szerint Észak-Amerikában jelenleg kereken 800 rádióhírmondó adóállomás van üzemben, amiből 615 az Egyesült Államokra esik. Dél-Amerikában jóval kevesebb az adóállomások száma: mindössze 98. Ebből 43 állomás Argentínában van, Uruguayban 20 állomás működik és majdnem ugyanannyi van Brazíliában is. Az amerikai rádióállomások költségeinek ösz-

sege magasan felülmúlja az összes többi világrészek rádiós kiadásait.

Egységes nemzetközi postai tarifa. A párisi nemzetközi kereskedelmi kamara legújabban azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy egy egységes nemzetközi postai díjszabás alkalmazása az európai postaiunió keretében miként volna keresztülvihető? A kamara e célból európai postakonferencia egybehívását tervezi. (Matin 1931.)

A világ legelegánsabb stúdiója kétség kívül a csikágói VENE adóé. A nagy népszerűségnek örvendő állomás 50 Kw.-al dolgozik és az új csikágói operaház palotájában több előadóterem van. Legnagyobb közülök a 42. emeleten lévő: 17 m. hosszú, 10 m. széles és 6 m. magas. A falak pompás díszítésekkel vannak borítva s a helyiségben pálmák és más növények díszlegnek, melyek valóságos télikertté varázsolják a stúdiót. A hangszerű világítás hangversenytermi hangulatot kelt. Berendezéséhez két nagy hangversenyorgona és egy orgona is tartozik. Nagyobbzabású előadók közönség jelenlétében folynak le.

Már a tankokat is felszerelik rádióval. Az angol hadsereg tankjai számára különleges rövidhullámú rádiókészülékeket szerkesztettek, melyek lehetővé teszik, hogy a járóművek menet- és harc közben is állandóan érintkezhessenek parancsnokságaikkal. A 8 m.-es hullámhosszon dolgozó adókészüléket akkumulátorokkal hajtott motorgenerátor táplálja, mely 600 Volt anód feszültséget állít elő. Az antenna természetesen úgy van beépítve, hogy kívülről láthatatlan, mindazonáltal jól sugározza a hullámokat. (D. Militärblatt 1931.)

Angliában kevesebb a rádióhallgató, mint Németországban, Jóllehet Angliában egy évvel hamarabb kezdtek rádiózni, mint Németországban, mégis 1931 január hó 1-én Németország rádióelőfizetőinek száma meghaladta Anglia rádióelőfizetőinek számát. A német előfizetők száma: 3,509,500, míg az angoloké 3,501,007. Az angol előfizetők egyévi szaporulata kerek 500,000 előfizető volt.

25 éves a rádiócső. Negyedszázados évfordulóját üljük a rádióerősítő csöveknek. Báró Lieben Róbert osztrák fizikus volt az első, aki a rádiócsőre vonatkozó legelső szabadalmat kiváltotta. A fiatalon meghalt tudósnak segítőtársa volt nehéz felfedező munkájában Strauss Zsigmond mérnök, aki Lieben halála után igen sok értékes felfedezéssel gyarapította a rádiótechnikát.

A nemzetközi rádióunió semmeringi ülészaka. A nemzetközi rádióunió folyó évi február havában ülésezett a Bécs melletti Semmeringen. A magyar rádiót Szöts Ernő, a magyar telefonhírmondó és rádióirt. üzemvezető igazgatója képviselte az

unió ülésein, ahol ezúttal is fontos kérdések kerültek megvitatásra. A konferencia eredményeiről az alábbiakban számolunk be.

A nemzetközi rádióunió 1930. októberében Budapesten tartott ülészakájában egy technikai és jogi vonatkozású vegyesbizottságot alakított abból a célból, hogy az 1927-ben Washingtonban tartott világrádió kongresszus határozataival szemben a nemzetközi rádióunió tagjainak milyen óhajai és kívánalmai merültek fel eddig.

E vegyesbizottság 1930. november 26-án és 27-én Párisban már ülésezett és tanácskozásait folytatta az unió semmeringi ülésszakainak keretében.

Ülésein az egyes postaigazgatások kiküldöttjei és az unió tanácsstagjai is számosan résztvettek. Jogi és technikai szempontokat figyelembevéve, arra a meggyőződésre jutott a bizottság, hogy a washingtoni egyezmény revízióra szorul a broadcastingot illetőleg, anélkül, hogy az egyéb rádiószolgálatok jogos igényei kárt szenvedjenek. Az erre vonatkozó részletes memorandumot az unió tanácsa beható megvitatás után elfogadta. E memorandum arra van hivatva, hogy az 1932. őszére Madridba egybehívott rádió-világkongresszuson ennek az alapján a broadcastingok számára megállapított hullámsávot kiszélesítsék.

A nemzetközi rádióunió egyéb, állandó bizottságai és tanácsa a semmeringi ülésszak alatt különböző folyóügyeket tárgyaltak.

A technikai képviselők beszámoltak különféle kísérleteikről és térerősségi méréseikről, amelyeket a budapesti ülészak óta végeztek. Megállapította a tanács, hogy a hullámhossz és a moduláció betartása a mindinkább szaporodó nagyobb energiájú adóállomások létesítésével fokozottabb mértékben előtérbe lép. E tekintetben a bruxellesi hullámhossz ellenőrzőállomás tevékenységét szigorított mértékben fogja folytatni.

Újabb nagyerősségű adóállomás építése, illetve üzembehozása várható Angliában, Németország egyes pontjain, Olaszország két városában, Bécsben, Prágában, Kolozsvárott és Szabadkán.

A szerzőjogi és műsorcsere kérdésekben a folyó ügyeket tárgyalták. A bécsi rádiótársaság bemutatta az unió tagjainak újában bevezetett, úgynevezett „mozgó mikrofon”-ját, amely egy rövidhullámú adóállomással kombinálva, gépkocsira szerelve működik. A bemutatott kísérletek, eltekintve az adóenergia gyöngeségétől, jól sikerültek. Hasonló, de nagyobb energiával dolgozó „mozgó mikrofon” berendezések jó szolgálatot tehetnek majd a jövőben a

helyszíni közvetítéseknél vagy mozgó események hírüladásánál.

A nemzetközi rádióunió legközelebbi ülészaka ez év június végén Ouchy—Lausanne-ban lesz.

A rádió kulturális közvagyón. Berlinben bepanaszoltak egy embert, aki szomszédai rádióvételét szándékosan zavarta. A vádlott azzal védekezett, hogy a rádió luxus. A bíró azonban kifejtette, hogy a rádió, amelynek három és félmillió előfizetője van Németországban, nem tekinthető többé játékszernek, hanem kulturális közvagyón, nélkülözhetetlen hivatást teljesít, meg kell tehát védeni a szomszédok zavarásai kísérleteivel szemben. A vádlottat elítélték.

A rádiózavarok leküzdése Németországban. A németbirodalmi posta, a német rádiótársasággal együttesen 500 méteres filmet készíttetett arról, hogyan keletkeznek a rádiónál a zavarok és miként lehet azokat elhárítani. Mindenkit érdekel ez, aki a háztartásában villamosszámót vagy villamosgépet használ. A mozgatható kontaktus a megszakítási helyen szikrákat idéz elő. Ez megesik a villamoscsengőnél, a liftnél, a főzőládanál, sőt a villamos hárszártónál is. Az új film a készülékeket működésük közben mutatja be. Látszik a filmen, amint a villamosszakra képződik és villamoshullámokat idéz elő, amelyek terjeszkednek, a villamosvezetéken át haladnak tovább és átcsapnak a messzebb levő házakba is s eléri a rádiókészülékeket. A film szemléltetően mutatja, milyen helyzetben hárítja el az antenna legjobban a zavaró áramokat. Megmutatja, hogyan kell a készülékben levő laza kapcsolókat, tört forrasztási helyeket, meglazult csöveket helyrehozni. Azt is látni, ahogy a szerelő a hibákat keresi és megtalálja. Egyébként a legtöbb zavart rendszerint maga a készülék tulajdonosa okozza, aki vigyázatlanul bánik a visszacsatolóval és ezzel rádiókészülékkel rendelkező szomszédait kétségbeeszt. A film nem mutatja be a villamosvasút zavarásait, valószínűleg azért, mert ezekkel minden rádióhallgató tisztában van.

„Körszakra vezérintendáns” Rundfunk Generalintendant lenne a címe annak az előkelő egyéniségnek, akit — hír szerint — a németbirodalmi rádióállomások élére akarnak állítani. Az ő dolga lenne központilag igazgatni a németországi tíz társaság programját. Dr. Kurt Magnus, a birodalmi rádiótársaság igazgatója azonban kijelenti, hogy belátható időn belül ily centralizációról nem lehet szó és nem nyulnak az egyes társaságok önállóságához. Egyelőre azt tartják, hogy a programalakulások decentralizációja hasznosabb. A német rádió éppen azért létesítették decentralizált for-

májában, mert így több lehetőség nyílik az egyes kultúrterületek erőteljesebb érvényesülésére. Hiszen az egyes programok kicserélése így is megtörténhetik. A vezérintendánsnak inkább csak reprezentatív jellege volna. (Bp. ért. 1931.)

Rádióállomások reklámversenye Amerikában. Az átlagos európai rádióhallgató számára Amerika elérhetetlen. Csak a rövidhullámú amatőrök és a legbonyolultabb, legdrágább super-készülékek tulajdonosai vehetik az onnan érkező hullámokat. Mind-ehhez még a két földrész közt fennálló időkülönbség is járul. Így érthető, ha az európaiaknak kevés fogalmuk van az Egyesült-Államok igazi rádióéletéről. Az Újvilágban nemcsak rádiótársaságok, hanem iskolák, egyetemek, hírlapok, áruházak, biztosítótársaságok, pénzintézetek, templomok, bibliai társaságok és rádiókereskedők tartanak saját kezelésben adóállomásokat. Általában bárki létesíthet, bizonyos garancia és idevonatkozó törvényes rendelkezések betartása mellett adóberendezést.

Érthető ily körülmények között, hogy az U. S. A. rengeteg Broadcasting állomása reggeltől késő éjjelétanáig élénk versengést folytat egymással. Egyedüli becsülványuk a versenytárs túlszárnyalása, úgy az adás kifogástalansága, mint a műsor összállítása és minősége tekintetében. Ezt pedig elsősorban igen kiváló művészi erők hatalmas tiszteletdíjakkal való lekötése útján igyekeznek elérni, de másrészt különböző reklámfogásokkal is iparkodnak műsoraik részére minél nagyobb népszerűséget és hallgatókört biztosítani. E fogások egyike az, hogy jelmondatokat népszerűsítsenek, melyek az illető állomás vagy város valamely előnyét, érdekességét, nevezetességét vagy más jellemző vonását emelik ki és „Slogán”-eknek hívják ezeket a jelmondatokat. A kaliforniai Long Beach például a következőket mondja. „Ez az a város, ahová az Ön hajója befut.” Az arizonai Tucson a „sivatagból való kivezető út”-nak nevezi magát. A filmiparáról híres Los Angeles slogan-je három szóból áll: „Barátság, szerencse, öröm”. Hollywoodnak külön slogan-je van: „Az ön hollywoodi barátja”. Pittsburgh a hatalmas gyárváros ezt a komor jelmondatot választotta: „A mosoly rádióállomása”. Pensacola (Florida) azt állítja magáról, hogy „a haladás csodálatos városa”, Providence pedig azt mondja, hogy „mi egy egész nemzetet szórakoztatunk”. Néha valóságos költészet vegyül a jelmondatokba. A csodálatos szépségű Miami állomásának bemondója például így konferálja be számait: „Az a zene, amit most hallani fog, Miamiból jön, az álmok csodaszép szigetéről.” A michigeni Grand Rapids műsora „a sutgó fenyők hangja”.

A virginiai Richmond ezzel vezeti be adásait: „Visszavezetlek benneteket a régi Virginiába”. Boston viszont „a barát hangja”-nak vallja magát.

A közönségesebb értelemben vett reklámok közé tartoznak a következők jelmondatok: „Vásárolj nálunk birtokot és vagyont szerzel”. Ezt egy Topoka nevezetű, kis kanadai városka állomása röpti világgá. „Jöjjön hozzánk az örök tavasz városába” — harsogják a floridai adók bemondói minden műsorszám előtt. „En vagyok a tartós napüstös birodalma” (Galveston Texasban). „Trenton megcselekszi és a világ elfogadja”, — hangzik Trenton, Newyork állambeli város kijelentése. De talán a legeredetibben egy Indiana állambeli állomás jellemzi magát: „En vagyok az első szatóciszlet az éterben”.

A híres washingtoni nagyadónak is van komolyhangú jelmondatuk: „Ez az állomás, ahonnan az időjelzéseket adják”.

Huber Oszkár.

Svájcban a rádiótársaságok f. évi február hó 24-én a „Schweizerische Rundspruchgesellschaft” elnevezésű új rádióhírmondótársaságban tömörültek, Bern székhellyel. Rádióengedélykíratot az öt rádiótársaság eddig külön-külön kapott; ezek helyett most már az új rádióhírmondótársaság kapott új engedélykíratot, amely a svájci rádióhírmondó további fejlődésére nagy jelentőségű. Az új szervezet mindenekelőtt messzemenő központosítást jelent. A svájci posta- és táviró-vezérigazgató képviselőjének kijelentése szerint ez az újjászervezés a további sikerek alapkövének tekinthető. (R. Wo. 1931. 11.)

Németalföldön a rádióhírmondó-stúdió helyiségei Hilversumban vannak berendezve. Minthogy Németalföldön a rádióműsört politikai egyesületek szolgáltatják, saját kis házacskájukban mind a négy politikai egyesületnek külön-külön stúdióhelyisége van. Az egyes stúdiókat kábellel a hilversumi rádióállomás erősítő-helyiségével köttették össze, ahonnan tovább úgy a hilversumi mint a huizeni rádióállomáshoz tetszés szerint kapcsolható. Az állam a műsört politikai szempontból nem ellenőrzi, csupán a közvetítés műszaki feladatait látja el. (R. Wo. 1931. 11.)

A világ legmagasabban fekvő rádióállomása a bolíviai La Paz rádióállomás; tengerszín feletti magassága 3500 méter. (R. Wo. 1931. 11.)

A rádióhallgatók száma Dél-Amerikában, az argentinai szaklapok véleménye szerint 1,200,000-re becsülhető. A délamerikai rádiógyáripár gyors fejlődése dacára, a külföldről naponta behozott rádiókészülékek átlagszáma még mindig 100. (R. Wo. 1931. 11.)

Teész Frigyes.

HIREK.

Nouvelles.

M. Harry Townshend, az angol posta-igazgatás egyik neves főtisztviselője (Assistant Accountant-General), ki a távbeszélőnek volt elismerten európai hírű szaktekin-télye s ki a nagytávolságú távbeszélő összeköttetések nemzetközi tanácsadó bizottságának ülésein mindig kiváló szerepet játszott, nyugalomba vonult. A „The Telegraph and Telephone Journal” meleg szavakkal búcsúzik el tőle azzal, hogy az ő töretlen munkaképessége és tiszta feje még a nyugalom éveiben is bizonyára meg fogja találni a maga működési terét.

Wiehl Emil németbirodalmi főpostatanácsos, a Reichspostministerium nemzetközi távbeszélő osztályának egyik kiválósága, a német postának a nagytávolságú távbeszélő összeköttetések nemzetközi tanácsadóbizottságában, mint az üzleti és kezelési ügyek szakképviselője, 52 éves korában Berlinben váratlanul elhunyt. Wiehl Emil a távbeszélő terén a német alapságot képviselte a szó legteljesebb értelmében s elvesztése még a nagy fiakban is ugyancsak gazdag német nemzetnek, valamint a német postának is igen érzékeny vesztesége. Am ezen túlmenően is Wiehl Emil, mint a nagytávolságú távbeszélőforgalom nemzetközi ügyekben képzett katonája, az egész távbeszélőüzemre az országhatárokon túlmenő keretben is érzékeny veszteséget jelent, mert a nemzetközi távbeszélő benne egyik vezérharcosát látja az érte küzdők sorából idő előtt kidőlni. Mi magyarok, szintén csak fájdalommal szívvel gondolhatunk az ő korai elmúlására, mert a vele való érintkezésben kiváló egyéniséget és képességeit mindig nagyra értékeltük.

A rádióhírmondó nemzetközi uniója folyó évi február hó 2—12-ike közt a Semmeringen ülésezett, mely alkalommal főleg az unió által a rádióhírmondóval kapcsolatban az 1932. évi madridi nemzetközi rádiótávíró értekezlet elé terjesztendő javaslatokkal foglalkozott.

A 15-ik német birodalmi posta-távíró tudományos hét a berlini közigazgatási akadémia rendezésében 1931. évi április hó 13. és 18. közt lesz. A hét folyamán a következő előadásokat tartják: 1. Dr. Sautter, államtitkár: A német posta fejlődési irányai. 2. Dr. Andersch, miniszteri igazgató: Az általános gazdasági inség és a német posta. 3. Krause, min. tanácsos: A levél- és csomagposta modern feldolgozása. 4. Dr. Neugebauer: A távközeledési jog aktuális kérdései. 5. Hubrig, min. tanácsos: A gépkocsium technikája. 6. Menz, min.

tanácsos: A távkábelhálózat műszaki és gazdasági szempontból. 7. Völker, min. tanácsos: Alapelvek a postai tarifapolitikában. 8. Eggers: A felek kiszolgálása a német posta által. 9. Schröder, postatanácsos: A távíró építési szolgálat modern szervezete. 10. Wagner, a Reichsrundfunk Gesellschaft igazgatója: A rádióhírmondó zavarai s azok elhárítása. 11. Dr. Fessler, min. tanácsos: Aktuális gazdasági kérdések. Az előadásokkal kapcsolatban a tudományos hét hallgatói megtekintik a birodalmi postamúzeumot, a központi távíróhivatalt, több nagy postahivatalt, a rádióhálózat s Berlin több más postai szempontból is érdekes nevezetességét. (A. R. 1931. 23.)

Az új francia kormányban Charles Guernier, Ille et Vilaine kerület parlamenti képviselője lett posta-, távíró- és távbeszélő miniszter. Charles Guernier a távíróvilágban nem ismeretlen személyiség, mert a Londonban 1913-ban a tengeralatti kábelek védelme érdekében tartott nemzetközi értekezleten ő volt a francia delegáció elnöke, aki a tárgyalások folyamán igen értékes szolgálatokat végzett.

Ugyancsak személyi változás történt Franciaországban a nagytávolságú távbeszélő összeköttetések igazgatóságában, melynek vezetését Lange főmérnök vette át. A fontos tisztség eddigi nagynevű viselője, M. Milon, ki a C. C. I.-ben is igen jelentős szerepet töltött be, nyugalomba vonult.

Változások Brit-India és Perzsia távíróigazgatásában. A Journal Télégraphique közlése szerint a folyó évi március hó 1-től kezdve az indiai kormányban működő „The Indo-European Telegraph Department of the Government of India” megszűnteti működését. A perzsa távíróvonalakat ugyanis, melyek Teheránt a Perzsa öböl kábelhálózatával összekötötték s így a Brit-Indiával való összeköttetést szolgálták s melyeket a nevezett Department tartott üzemben, átadják az angolok a perzsa kormány kezelésébe. Ezzel egyidejűleg az Indo-European Telegraph Comp. közvetlen London—Teherán távíróvonalát szintén megszünteti.

(J. T. 1931. 2.)

A rádió nemzetközi bizottságának közgyűlését Párisban, 1930 december 10-én tartották meg. E bizottságnak, mely a rádióüzemek által felvetett nemzetközi kérdések tanulmányozásával foglalkozik, a különböző országok sok neves jogásza tagja. A bizottság rendezi időnkint a nemzetközi rádiójogi kongresszusokat. A legutolsó ilyen kongresszus az elmúlt év ok-

többerében, Liègeben volt, melyen a magyar rádió nemzeti bizottságát Dimény Mózes postafőigazgató képviselte.

A rádió nemzetközi bizottságának közgyűlése az elmúlt év december 10-én Párisban, az igazságügyi palotában folyt le, M. Dausset-nek, a párisi törvényhatósági tanács volt elnökének elnöklése alatt, ki az interparlamentáris kereskedelmi bizottságban a rádióhíradó nemzetközi szabályozási kérdéseinek előadója.

A közgyűlésen több állam jogásza, valamint több táviróigazgatás képviselője vett részt.

Több kérdés tárgyalása után, melyek főleg a liègei kongresszus határozatainak közzétételi módját, valamint a legközelebbi kongresszus összehívását érintették, a közgyűlés behatóan foglalkozott a rádió-elektromos szolgálatok nemzetközi egyezményének kérdésével, melyet különben már a liègei kongresszus is, mint tárgyalandó kérdést jelt ki.

A liègei kongresszuson ugyanis elhatározták, hogy nemzetközi egyezménytervezetet fognak kidolgozni, különös tekintettel a rádióhíradó szolgálatra, de egyúttal a többi rádióelektromos szolgálatokra vonatkozólag is. Ezt a tervezetet az érdekelt igazgatások elbírálása alá bocsájítják, hogy ezek az azokban foglaltakra az 1932. évi madridi nemzetközi táviró, illetőleg rádiótáviró értekezleteken tekintettel lehessenek. Ebből a célból a komité vezértitkárát, dr. Homburg-t megbízták az egyezménytervezet kidolgozásával.

Dr. Homburg az általa kidolgozott tervezetet a december 10-iki közgyűlésnek már be is mutatta, melyet beható tárgyalás alá vettek. Hosszas eszmecsere után elhatározták, hogy az egyezménytervezet végleges szövegének megállapítása előtt még összegyűjtik a rádióhíradó szolgálatra vonatkozó s a legkülönbözőbb egyezményekben szereplő határozatokat, ami a kérdés végleges szabályozása előtt a jelenlegi helyzet teljesen hű megvilágítása szempontjából felette kívánatos és az új szabályok helytállóságát is biztosítani fogja.

A bizottság e kérdéssel még a legközelebbi 1931. év szeptemberében, Varsóban összeülő kongresszust megelőzően foglalkozni fog. (J. T. 1931. 2.)

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographic.

Koczka—Fodor—Tamási: Távbeszélő gépelemek és kapcsolástan. I. kötet: Távbeszélés elve. Készülék-alkatrészek. Készülékek. (123 l., 35 külön lap rajzmelléklet. Budapest, 1930. Szerzők kiadása.)

A szerzők nagy és fáradságos munkára

vállalkoztak, amikor egy magyar nyelven eddig még nem tárgyalt anyag részletes, kézikönyvszerű feldolgozásába fogtak. A munka nemcsak azért nagy, mert az anyag összegyűjtése a különböző idegennyelvű források és a magyar posta hivatalos házi használatra szánt kiadványai alapján igen nehéz, de nagy és fáradságos azért is, mert ilyen terjedelmes munkának széles körben való elterjedésére csakis akkor lehet számítani, ha lehetőleg tág határokon belüli igényeket egyenlő mértékben igyekszik kielégíteni.

A szerzők, megjelent első kötetükben, az anyag összegyűjtése, feldolgozása, rendszerezése tekintetében kitünő munkát végeztek és dicséretes igyekezettel törekedtek az anyagot úgy közölni, hogy azt többé-kevésbé egyenlő érdeklődéssel és haszonnal forgathatja a szélesebb és szűkebb szakműveltséggel rendelkező olvasó, de sok érdekeset és élvezeteseget talál benne a laikus is.

Az első kötet a 8—10 kötetre tervezett nagy munka bevezetése. Három fejezetre oszlik. Ezeket bő irodalmi ismertetés előzi meg, külön a könyvek és külön a folyóiratok. Az irodalom az 1930. évvel van lezárva az ismertetésben és tartalmazza a legjelentősebb 52 idegennyelvű gyengeáramú művet és 20 folyóiratot, amelyek a legutóbbi időben a gyengeáramú (telefon-) technika óriási fellendülését közvetlenül megelőzték és azzal együtt jelentek meg.

A három fejezet közül az első a fizikai, ill. elektrotechnikai alapfogalmakat tárgyalja 7 §-ban.

Röviden csak az egyes paragrafusok címeit közöljük: A hangról, az elektromos távbeszélés, Bell és Hughes elve, az LB és CB elv, a központok elve, a készülékek szerkesztési elve, a készülékek működési elve.

Itt találja a matematikában járatosabb olvasó jegyzet alakjában, vonal alatt a matematikai nyelven könnyebben értelmezhető gyengeáramú elektrotechnikai fogalmak ismertetését, amilyen pl. a csillapítás exponenciális kifejezése (BI), a komplex-számolás formulái, stb.

Bár ez a fejezet mindössze 14 lapot tesz ki, benne igen szerencsésen vannak összefoglalva a szükséges ismeretek. Az az érzésünk azonban, hogy talán túlságosan is rövid.

A második fejezet a készülékalkatrészekről szól; 11 §-ra oszlik, amelyek mind-egyike a távbeszélőkészülék egy-egy alkotórészét tárgyalja: mikrofon, hallgató, indukciós tekercs, fajtótekercs, kondenzátor, csengők, induktor, automatikus átkapcsoló, konnector, zsinór, hívómű (szám-tárcsa).

Minden egyes alkotórészről igen bő ismertetést kapunk. Legbővebben a mikrofont tárgyalják a szerzők, összesen 14 lapon, a hívóműre 12 lap jut.

Ebben a fejezetben a különféle igények kielégítése már kevésbé sikerült, mint az elsöben. Egymás mellett találjuk a legnehezebb elméleti fejtegetéseket (mint pl. a mikrofon jóságára vonatkozó Kelch-féle elmélet, a hallgató-mágnes működése, stb.) és egyszerű, érthető, leíró ismertetéseket. Megjegyezzük azonban, hogy a megértést az ilyen elméleti részek elhagyása olvasás közben nem zavarja, de az egységnek mindenestre árt.

Részletesen ismertetem jellemzésül a mikrofonról szóló 8. §-t:

Rövid történeti visszapillantás után a mikrofon igen értelmesen megírt leírása következik; a működés ismertetésével már jóval előbb, az első fejezetben találkozunk. Ezután a mikrofonok jóságára jellemző R. Kelch-féle elmélet részletes ismertetését kapja az olvasó. (Sztatikus és dinamikus karakterisztika.) Ez kb. 4 lapot foglal el és megértésre nézve egyike a könyv legnagyobb készütséget igénylő részeinek. Ennek ellenére nagyon érdekes és jellemző képet ad a mikrofon működéséről és elméleti módszert a jóság megítélésére.

Az elméleti fejtegetés után a jóság gyakorlati elbírálására mértékadó tényezőket ismertetik a szerzők. Ilyenek a teljesítmény, érthetőség, kritikus áramerősség, élettartam, ellenállás. Ezeket egyenként részletesen taglalják.

Végül a magyar postának az egyes szabványos mikrofontípusokra vonatkozó előírásait ismerjük meg részletesen, külön az LB és külön a CB mikrofonokkal kapcsolatban. Megismerjük röviden a magyar posta használatban lévő különféle gyárból, különféle időben készült valamennyi mikrofont.

Hasonló részletességgel ismertetik a szerzők ebben a fejezetben a többi alkotórészeket is. A kondenzátorokról szóló 1. §-ban például a kondenzátor elvi működéséről szóló, szintén elméleti fejtegetés után a gyártást, a mechanikai és elektromos tulajdonságokat ismerjük meg. Táblázat foglalja össze a magyar és német posta tömbkondenzátorainak adatait. Általában a könyvben sok a táblázat, ami az áttekinthetőséget nagy mértékben segíti.

A könyv utolsó, harmadik fejezete igen logikusan az összeépített, működő távbeszélőkészülékek ismertetésével foglalkozik. Három §-ban tárgyalják a szerzők a készülékek kapcsolási elveit, az egyes készüléktípusokat és a készülékeknek az előfizetónél való felszerelését, illetőleg a szerelés technikai elveit és annak kivitelét.

A különböző készüléktípusok leírása kapcsán röviden már a legújabb pénzbedobó automatát is megismerjük.

A könyvben magában 20 különböző kapcsoló-vázlat és 17 eredeti fényképmásolat magyarázza a szöveget. Kár, hogy a fényképek sokszorosítása nem a legsikerültebb, a legtöbbjük sötét, elmosódó. Maguk a felvételek szintén a szerzők munkái.

A nagyobb kapcsolási és egyéb vonalas rajzok könnyebb kezelhetőség céljából nem a szöveg között, hanem külön lapokból álló rajzgyűjteményben található, összesen 35 lapon. Az első három lap igen helyesen az elektrotechnikában már szabványossá vált kapcsolási jelzéseket tartalmazza. Ez tudunkkal a magyar irodalomban eddig még összegyűjtve sehol sem jelent meg.

A többi 33 lapon összesen 181 nagyon világos, eredeti kapcsolási és szerkezeti rajz, továbbá grafikon foglal helyet. Ez a kapcsolási rajzgyűjtemény képezi szakember számára a könyv legnagyobb értékét, ami nemcsak reláció megjelölés, Abszolút véve is kimagasló alkotás ez, amilyen a német vagy angol szakirodalomban is kevés van.

Ez a már megjelent első kötet jó beosztója a 10 kötetre tervezett nagy munkának. Ha a szerzők több mérséklettel válogatják össze a jövőben munkájuk anyagát és igyekeznek a tárgyalás nívóját egy szinten tartani, munkájuk a magyar szakirodalomnak standard-műve lesz, amelyből a telefontechnikusok egész mai nemzedéke igen sokat tanulhat. K. Z.

Liste des fréquences des stations radio-électriques (a rádióelektromos állomások frekvencia-kimutatása) című segédkönyv a táviró-unió nemzetközi irodájának kiadásában Bernben megjelent. A 445 oldalas művet havi pótfüzetek fogják kiegészíteni. A könyv ára a pótfüzetekre való előfizetést is beleszámítva, postai szállítási költséggel együtt 25 sv. franc.

Hogyan segíték magamon, ha rádióhíromdó vevőberendezésem felmondja a szolgálatot? (Wie helfe ich mir, wenn mein Rundfunk-Empfänger versagt?) címen Hans Coler és Karl Roessger mérnökök tollából a Rothgiesser und Diesing A.-G. Berlin, N 24. cég kiadásában igen elmés füzet jelent meg, melynek ára 1 márka. A könyv a laikus és rádiótechnikai ismeretekkel nem rendelkező egyének szemszögéből nézve foglalkozik a hibaelhárítás problémáival, ami felette szerencsés gondolatnak látszik. A laikusnak tehát a kis könyvecskével felszerelve nem kell többé visszarettennie, mert a vezérfonál megvédi őt az esetleges balfogások elkövetésétől. A könyvecske részletesen ismerteti olvasóival az előforduló

hibák megnyilvánulásának jellegzetességeit, az azokat előidéző valószínű okokat s végre a hibák elhárításának módját. A könyvecskét az összes rádióhirmondó hallgatók bizonyára csak örömmel üdvözölné-
tik.

Die Rationalisierungsbestrebungen bei der Deutschen Reichspost. (Racionalizáló törekvések a német birodalmi postánál.) E címen Dr. Willy Muser tollából Carl Hin-
storffs Verlag, Rostock cég kiadásában 188 oldalas szakmunka jelent meg, melynek ára fűzve 7 márka. A munka elsőrangú érde-
kességszámba megy, mert a szerző nem tar-
tozik a német posta kebelébe s így mint az intézetten kívül álló, az üzemnek tulajdon-
képpen közelebbi ismerete nélkül szól hozzá a bonyolult tárgyhöz. A szerző dolga

semmiesetre sem volt könnyű, mert a ra-
cionalizálás kérdése magánál a német pos-
tánál is állandóan támadott és vitatott kér-
dés, melyre vonatkozóan a német posta ve-
zető férfiainak a véleménye is megoszlik.
A racionalizálás problémájának megoldása
ugyanis erősen belevág a német posta sze-
mélyzeti politikájába, melynek helyes irá-
nyítása ezidőszerint a német postaigazga-
tás egyik legnagyobb gondja. Annál nehe-
zebb volt a szerző helyzete, kinék mint
idegennek e nehéz kérdések tömkelegébe
kellett betekintenie. Ennek ellenére a kri-
tika már is megállapította, hogy a szerző
helyesen látja művében a való helyzetet s
így művének megírásával jó szolgálatot tett
a kérdéssel foglalkozóknak s az érdeklő-
dőknek.

Kiadó: Dr. LÖRINCZY GABOR, m. kir. postatitkár.

Ingyen aranytöltőtollat *tizennégy karátos, eredeti
amerikai gyártmányút (Parker rendszerű nyomótöltéssel) vagy egy*

Kürschner-féle kézilexikont *900 oldal, 32 táblá-
zattal vagy egy*

Rádió-lámpát kap *a RADIOWELT minden éves
előfizetője.*

*Kérjen még ma mutatványszámot a RADIOWELT
kiadóhivatalától, Wien, I. Pestalozzigasse 6. Leg-
részletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok,
gazdag műszaki rész, utasítások berendezések léte-
sítésére, hangos film, rövid hullámhosszak, nagy-
számu rézkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és
érdekfeszítő regények közlése.*

SIRIUS MŰVEK **akkumulátor és
elemgyár r.-t.**

Budapest, VI., Petneházy-u. 72. Telefon: Aut. 924—02.

a M. kir. Posta, a M. kir. Államvasutak, a M. kir. Honvédelmi Minisztérium
és az összes közüzemek szállítója.

**Rádió, telefon, jelző és
műszerelemei**

elismerten **kitűnőek** és kizárólag **hazai gyártmányok**

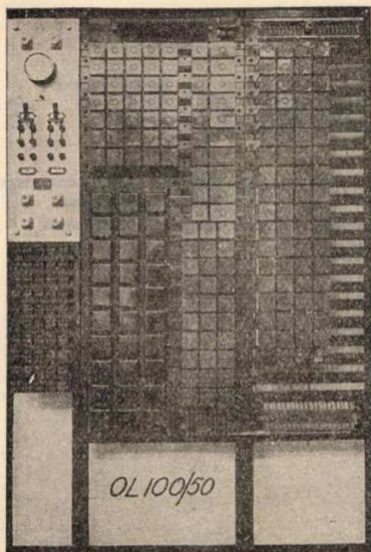
„ERICSSON”

MAGYAR VILIAMOSSÁGI RT.

BUDAPEST

Fehérvári-ut 70.

Tel. : 1. 434-55, Lá 4-53.

50 vonalas, 100-ig bővíthető auto-
matikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább
közismertté váló sajátságai:

1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

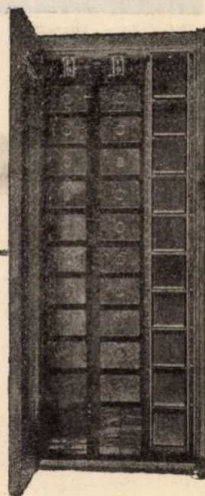
Az 1931. év újdonságai:

**Automatikus házi telefonbe-
rendezések 12-1000 vonalig.**

Állami csatlakozás 4 fővonalig.

billentőgombos készülékekkel.

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bővíthető rendszer szerint. Házi és kimenő állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő hívások fogadására és továbbítására manuális vagy félautomatikus közvetítő be-
rendezés. Teljesen automatikus vidéki köz-
pontok és hálózatok, interurbán forgalom-
ban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra. 24 vonalas kapcsoló.

RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEKET ÉS ALKATRÉSZEKET

VÉDJEGBEL

csak

TELEFONGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

gyárt.

Splendid 6+1 lámpás hálózati készülék

Stabilodyn 3+2 lámpás hálózati készülék

Gloria 2+1 lámpás hangszórós hálózati készülék

Gloriett 2+1 lámpás hálózati készülék

Neutrodyn 5 lámpás telepes készülék

Rádióalkatrészek

